

ראמ"ה - הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך
وزارة التربية والتعليم | Ministry of Education | משרד החינוך

עמדות הורים כלפי מערכת החינוך שנה"ל תשע"ו

סיוון תשע"ז ▪ יוני 2017

ראמ"ה: מדידה בשירות הלמידה

בית אבגד, ז'בוטינסקי 5, רמת גן, 5252006, טלפון: 03-5205555, פקס: 03-5205509

דוא"ל: rama@education.gov.il, אתר: <http://rama.education.gov.il>

תוכן העניינים

6	פתח דבר
7	רקע ושיטה
10	ממצאים עיקריים
13	ממצאים
14	1. הנחלת ערכים במערכת החינוך
38	2. מערכת החינוך כמחנכת למצוינות לימודית וערכית
38	2.1 תפיסת מערכת החינוך כמדגישה הישגים לימודיים לעומת ערכים
40	2.2 עמדות ההורים בנוגע לאיזון בין הדגשת הישגים לימודיים לערכים
42	2.3 הפעלת לחץ מופרז על התלמידים להגיע להישגים לימודיים
45	3. אקלים וסביבה פדגוגית בבית הספר לפי דיווחי ההורים
45	3.1 שביעות רצון כללית מבית הספר
48	3.2 יחסים חיוביים בין המורה לתלמיד
52	3.3 תפיסת ההוראה כמעניינת וכברורה
55	3.4 הסביבה הפיזית בבית הספר
58	3.5 שותפות הורים בבית הספר
63	3.6 מעורבות הורים בבית הספר
71	3.7 גובה תשלומי ההורים לבית הספר
73	4. מוגנות ואלימות
73	4.1 אלימות בין תלמידים
80	4.2 אלימות כלפי התלמידים מצד המורים
84	4.3 מאמצי בית הספר למניעת אלימות
87	5. הסתייעות בשיעורים פרטיים
90	6. בחירת בית הספר
90	6.1 אופן בחירת בית הספר
92	6.2 חשיבות הבחירה בבית הספר בעיני ההורים
94	7. השתתפות תלמידים בצהרונים (תלמידי א'-ד')
94	7.1 רישום לצהרון
95	7.2 מקום קיום הצהרון
96	7.3 סוג הצהרון
97	7.4 חוגי העשרה בצהרון
98	7.5 שביעות רצון מהיבטים שונים הנוגעים לצהרון

רשימת התרשימים

- תרשים 1: דיווחי ההורים על חשיבות הערך "מימוש עצמי" ועל המידה שבה בית הספר מדגיש זאת בפועל: שיעורי המדווחים לפי מגזר שפה ושלב גיל בשנים תשע"ד ותשע"ו. 15.....
- תרשים 2: דיווחי ההורים על חשיבות הערך "סובלנות וכבוד" ועל המידה שבה בית הספר מדגיש זאת בפועל: שיעורי המדווחים לפי מגזר שפה ושלב גיל בשנים תשע"ד ותשע"ו. 17.....
- תרשים 3: דיווחי ההורים על חשיבות הערך "הישגיות" ועל המידה שבה בית הספר מדגיש זאת בפועל: שיעורי המדווחים לפי מגזר שפה ושלב גיל בשנים תשע"ד ותשע"ו. 19.....
- תרשים 4: דיווחי ההורים על חשיבות הערך "כישורים בין-אישיים וחברתיים" ועל המידה שבה בית הספר מדגיש זאת בפועל: שיעורי המדווחים לפי מגזר שפה ושלב גיל בשנים תשע"ד ותשע"ו. 21.....
- תרשים 5: דיווחי ההורים על חשיבות הערך "אורח חיים בריא" ועל המידה שבה בית הספר מדגיש זאת בפועל: שיעורי המדווחים לפי מגזר שפה ושלב גיל בשנים תשע"ד ותשע"ו. 23.....
- תרשים 6: דיווחי ההורים על חשיבות הערך "המסורת והמורשת התרבותית" ועל המידה שבה בית הספר מדגיש זאת בפועל: שיעורי המדווחים לפי מגזר שפה ושלב גיל בשנים תשע"ד ותשע"ו. 25.....
- תרשים 7: דיווחי ההורים על חשיבות הערך "תרומה לקהילה ולחברה" ועל המידה שבה בית הספר מדגיש זאת בפועל: שיעורי המדווחים לפי מגזר שפה ושלב גיל בשנים תשע"ד ותשע"ו. 27.....
- תרשים 8: דיווחי ההורים על חשיבות הערך "איכות הסביבה" ועל המידה שבה בית הספר מדגיש זאת בפועל: שיעורי המדווחים לפי מגזר שפה ושלב גיל בשנים תשע"ד ותשע"ו. 29.....
- תרשים 9: דיווחי ההורים על חשיבות הערך "היכרות וכבוד כלפי קבוצות אחרות בחברה" ועל המידה שבה בית הספר מדגיש זאת בפועל: שיעורי המדווחים לפי מגזר שפה ושלב גיל בשנים תשע"ד ותשע"ו. 31.....
- תרשים 10: דיווחי ההורים על חשיבות הערך "זהות דתית-לאומית" ועל המידה שבה בית הספר מדגיש זאת בפועל: שיעורי המדווחים לפי שלבי גיל בקרב בתי ספר מפקוח ממלכת-דתי בשנים תשע"ד ותשע"ו. 33.....
- תרשים 11: דיווחי ההורים על תפיסתם את מערכת החינוך כמדגישה הישגים לימודיים לעומת ערכים: שיעורי המדווחים לפי מגזר שפה ושלב גיל בשנים תשע"ד ותשע"ו. 39.....
- תרשים 12: דיווחי ההורים על האיזון הרצוי בין הדגשת הישגים לימודיים לערכים: שיעורי המדווחים לפי מגזר שפה ושלב גיל בשנים תשע"ד ותשע"ו. 41.....
- תרשים 13: דיווחי ההורים על מידת הלחץ שמפעיל בית הספר על התלמידים כדי להגיע להישגים: שיעורי המדווחים לפי מגזר שפה ושלב גיל בשנים תשע"ד ותשע"ו. 43.....
- תרשים 14: דיווחי ההורים על שביעות רצון כללית מבית הספר: שיעורי המסכימים עם הנאמר בהיגדים לפי מגזר שפה ושלב גיל בשנת תשע"ו. 46.....
- תרשים 15: דיווחי ההורים על שביעות רצון כללית מבית הספר לפי מגזר שפה ושלב גיל: נתוני המדד המסכם בשנים תשע"ד ותשע"ו. 47.....
- תרשים 16: דיווחי ההורים על יחסים חיוביים בין המורה לתלמיד: שיעורי המסכימים עם הנאמר בהיגדים לפי מגזר שפה ושלב גיל בשנת תשע"ו. 49.....
- תרשים 17: דיווחי ההורים על יחסים חיוביים בין המורה לתלמיד לפי מגזר שפה ושלב גיל: נתוני המדד המסכם בשנים תשע"ד ותשע"ו. 50.....

- תרשים 18: דיווחי ההורים על תפיסת ההוראה כמעניינת וכברורה: שיעורי המסכימים עם הנאמר בהיגדים לפי מגזר שפה ושלב גיל בשנת תשע"ו.....53
- תרשים 19: דיווחי ההורים על תפיסת ההוראה כמעניינת וכברורה לפי מגזר שפה ושלב גיל: נתוני המדד המסכם בשנים תשע"ד ותשע"ו.....54
- תרשים 20: דיווחי ההורים על הסביבה הפיזית בבית הספר: שיעורי המסכימים עם הנאמר בהיגדים לפי מגזר שפה ושלב גיל.....56
- תרשים 21: דיווחי ההורים על הסביבה הפיזית בבית הספר לפי מגזר שפה ושלב גיל: נתוני המדד המסכם בשנים תשע"ד ותשע"ו.....57
- תרשים 22: דיווחי ההורים על שותפות הורים בבית הספר: שיעורי המסכימים עם הנאמר בהיגדים לפי מגזר שפה ושלב גיל בשנת תשע"ו.....59
- תרשים 23: דיווחי ההורים על שותפות הורים בבית הספר לפי מגזר שפה ושלב גיל: נתוני המדד המסכם בשנים תשע"ד ותשע"ו.....61
- תרשים 24: שיעורי ההורים המדווחים כי הם חשים מעורבים בבית הספר, לפי מגזר שפה ושלב גיל בשנים תשע"ד ותשע"ו.....63
- תרשים 25: שיעורי ההורים המדווחים כי היו רוצים להיות מעורבים בבית הספר (מבין אלו שצינו כי אינם מעורבים), לפי מגזר שפה ושלב גיל בשנים תשע"ד ותשע"ו.....66
- תרשים 26: דיווחי ההורים על גובה התשלומים לבית הספר: שיעורי המדווחים לפי מגזר שפה ושלב גיל בשנים תשע"ד ותשע"ו.....71
- תרשים 27: דיווחי ההורים על אלימות בין תלמידים: שיעורי המדווחים על אלימות – לפי סוג האלימות, מגזר שפה ושלב גיל בשנת תשע"ו.....74
- תרשים 28: שיעורי ההורים המדווחים על אלימות מילולית בין תלמידים, לפי מגזר שפה ושלב גיל בשנים תשע"ד ותשע"ו.....76
- תרשים 29: שיעורי ההורים המדווחים על אלימות פיזית בין תלמידים, לפי מגזר שפה ושלב גיל בשנים תשע"ד ותשע"ו.....77
- תרשים 30: שיעורי ההורים המדווחים על אלימות חברתית בין תלמידים, לפי מגזר שפה ושלב גיל בשנים תשע"ד ותשע"ו.....78
- תרשים 31: שיעורי ההורים המדווחים על אלימות דיגיטלית בין תלמידים, לפי מגזר שפה ושלב גיל בשנים תשע"ד ותשע"ו.....79
- תרשים 32: דיווחי ההורים על אלימות כלפי התלמידים מצד המורים: שיעורי המדווחים על אלימות – לפי סוג האלימות, מגזר שפה ושלב גיל בשנת תשע"ו.....81
- תרשים 33: שיעורי ההורים המדווחים על אלימות מילולית כלפי תלמידים מצד המורים, לפי מגזר שפה ושלב גיל בשנים תשע"ד ותשע"ו.....82
- תרשים 34: שיעורי ההורים המדווחים על אלימות פיזית כלפי תלמידים מצד המורים, לפי מגזר שפה ושלב גיל בשנים תשע"ד ותשע"ו.....83
- תרשים 35: שיעורי ההורים המדווחים על כך שבית הספר עושה מאמצים למניעת אלימות, לפי מגזר שפה ושלב גיל בשנים תשע"ד ותשע"ו.....85
- תרשים 36: דיווחי ההורים על הסתייעות בשיעורים פרטיים: שיעורי המדווחים לפי מגזר שפה ושלב גיל בשנים תשע"ד ותשע"ו.....87

- תרשים 37: שיעור ההורים המדווחים כי הם אלה שבחרו את בית הספר שבו לומד ילדם, לפי מגזר שפה ושלב גיל בשנים תשע"ד ותשע"ו.....91
- תרשים 38: שיעור ההורים המסכימים כי חשוב שתינתן להם האפשרות לבחור לאיזה בית ספר לשלוח את ילדם, לפי מגזר שפה ושלב גיל בשנים תשע"ד ותשע"ו.....92
- תרשים 39: דיווחי ההורים לתלמידים בכיתות א'-ד' על רישום ילדם לצהרון אחרי בית הספר: שיעורי המדווחים לפי מגזר שפה בשנת תשע"ו.....94
- תרשים 40: דיווחי ההורים לתלמידים בכיתות א'-ד' על הימצאותו של הצהרון שאליו רשום ילדם במתחם בית הספר: שיעורי המדווחים לפי מגזר שפה בשנת תשע"ו.....95
- תרשים 41: דיווחי ההורים לתלמידים בכיתות א'-ד' על סוג הצהרון או מסגרת הצהריים שבהם משתתף ילדם: שיעורי המדווחים לפי מגזר שפה בשנת תשע"ו.....96
- תרשים 42: דיווחי ההורים לתלמידים בכיתות א'-ד' על חוגי העשרה בפעילות בצהרון: שיעורי המדווחים לפי מגזר שפה בשנת תשע"ו.....97

רשימת הלוחות

- לוח 1: שיעור המשיבים על שאלוני סקר ההורים לפי מגזר שפה ושלב גיל בשנת תשע"ו.....8
- לוח 2: דיווחי ההורים לתלמידים בכיתות א'-ד' על שביעות רצון מהצהרון, מפעילויות בצהרון וממדריכי הצהרון: שיעורי המסכימים עם הנאמר בהיגדים לפי מגזר שפה בשנת תשע"ו.....99

עמדות הורים כלפי מערכת החינוך

פתח דבר

הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך (ראמ"ה) מתכבדת לפרסם את נתוני סקר עמדות הורים כלפי מערכת החינוך לשנת הלימודים תשע"ו. סקר זה נערך לראשונה בשנת הלימודים תשע"ד והוא מועבר בקרב ההורים אחת לשנתיים. שנת הלימודים תשע"ו היא השנה השנייה שבה מועבר סקר זה.

בשנים האחרונות מתחדדת התפיסה שלפיה הצלחה של בתי ספר ושל מערכות חינוך בכלל תלויה לא רק בגורמים המעורבים ישירות במעשה החינוכי (תלמידים ואנשי צוות) אלא גם בבעלי עניין ובראשם הורי התלמידים, לצד הקהילה והחברה בכללותה. אין עוררין על החשיבות הרבה שיש להכרה ולהבנה של עמדות ההורים. עמדות ההורים אינן בהכרח עולות בקנה אחד עם עמדות ילדיהם ועם עמדות צוות בית הספר, לפיכך תמונת המצב החינוכית חסרה ללא ניטור עמדותיהם. ניטור זה מאפשר לשתף את ההורים בתהליכי קבלת החלטות ברמה המערכתית וכן מעודד את שיתוף הפעולה בין בית הספר להורים, אשר הכרחי להשגת המטרות החינוכיות.

בשנת הלימודים תשע"ד החלה ראמ"ה לנטר את עמדות הורי התלמידים באמצעות סקר רחב היקף במדגם ארצי מייצג של הורים. הסקר נועד להציג אחת לשנתיים תמונת מצב מייצגת ובת השוואה (בין קבוצות אוכלוסייה ולאורך זמן), במגוון נושאים, כפי שהם נתפסים בעיני ההורים, כדי לסייע בקבלת החלטות במערכת החינוך. שאלון הסקר נבנה בשיתוף ועדה מקצועית שכללה נציגים ממשד החינוך ומהאקדמיה ואת נציגי ההורים.

סקר זה הוא הרחבה והשלמה לסקרי האקלים והסביבה הפדגוגית הנערכים במסגרת המיצ"ב אחת לשנה ומשקפים תמונת מצב של מערכת החינוך לפי תפיסותיהם של התלמידים, המורים והמנהלים. בשנת הלימודים תשע"ו הורחב סקר עמדות ההורים גם לאוכלוסיות נוספות: הורי התלמידים בגנים והורי התלמידים בחינוך המיוחד. דוחות אלו יפורסמו בהמשך.

תודות – דוח זה הוא פרי עבודה מקצועית, מאומצת וקפדנית של צוות ראמ"ה ועמו שותפים רבים: הגורמים המוסמכים במשרד החינוך; חברות זכייניות - המרכז הארצי לבחינות ולהערכה (עיבוד הנתונים), טלדור (תפעול הסקרים) ויועצים ממאגר המומחים של ראמ"ה. תודתנו והערכתנו העמוקות לכל השותפים.

אנו מקווים שהתובנות שעולות מדוח זה יסייעו לקדם את מערכת החינוך על היבטיה השונים, מתוך היכרות עם עמדות ההורים, שהם ללא ספק בין בעלי העניין המרכזיים במערכת.

בברכה,

חגית גליקמן

ד"ר חגית גליקמן

מנכ"לית ראמ"ה

רקע ושיטה

בשנת תשע"ו ערכה ראמ"ה, זו השנה השנייה, סקר להורים לתלמידים בבתי ספר בכיתות א' – י"ב. סקר זה מבקש לבחון את עמדות ההורים כלפי בתי הספר בנושאים שונים: הנחלת ערכים במערכת החינוך, התמקדות מערכת החינוך ובית הספר בהישגים לעומת בערכים, שביעות רצון כללית ממערכת החינוך ומבית הספר, יחסים חיוביים בין המורים לתלמידים, תפיסת ההוראה בכיתות כמעניינת וברורה, הסביבה הפיזית של בית הספר, שותפות ומעורבות הורים בבית הספר, גובה תשלומי ההורים, מוגנות ואלימות בבית הספר, הסתייעות בשיעורים פרטיים, צהרונים, מעורבות ההורים בבחירת בית הספר שבו ילמד ילדם ועוד.

סקר זה הועבר לראשונה בשנת הלימודים תשע"ד וזו הפעם השנייה שבה הוא מתקיים. הכוונה היא לקיים את הסקר פעם בשנתיים כך שיתאפשר מעקב לאורך זמן אחר מצב מערכת החינוך בראי עמדות ההורים.

אופן העברת הסקר ומועד ההעברה:

הסקר הועבר טלפונית בחודשים אפריל-יולי 2016 והועבר ב-6 שפות (עברית, ערבית, רוסית, אמהרית, צרפתית ואנגלית). כל מרואיין בחר את שפת הריאיון המתאימה לו. למרואיינים הובטחה שמירה על חסיון הנתונים. בשאלון היו כ-75 שאלות והוא ארך כ-15 דקות בממוצע. עבור רוב השאלות, התבקש ההורה להשיב בנוגע לבית הספר שבו לומד אחד מילדיו (אשר נדגם אקראית), ולא לענות באופן כללי בדבר מערכת החינוך. רק במיעוט מהשאלות התבקשו ההורים להשיב בנוגע למערכת בכללותה.

אוכלוסייה ומדגם:

האוכלוסייה הנמדדת היא אוכלוסיית ההורים לתלמידים בכיתות א'-י"ב בבתי ספר בחינוך הרגיל בביקוח הממלכתי והממלכתי-דתי. בתחילת השאלון הודגש בפני ההורה שעליו להשיב בנוגע לילד הספציפי שעליו נשאל בשאלון ועל בית הספר שלו, ולא בנוגע לכלל ילדיו, גם אם יש להורה ילדים נוספים הלומדים בבית הספר. כמו כן, ההורה התבקש להשיב בנוגע לבית הספר הספציפי ולא באופן כללי בנוגע למערכת החינוך (פרט לשאלות בודדות שהדבר נאמר בהן במפורש). היחידה הנמדדת היא משפחה בתוך כל שלב גיל בנפרד. משפחה הוגדרה על פי הילדים של אותה אם (כאשר אין מידע מי האם - כל הילדים של אותו האב הוגדרו כמשפחה, ובמקרים שבהם לא ידועה זהות שני ההורים - כל ילד הוגדר כמשפחה). נעשתה חלוקה של המשפחות לפי שלבי גיל (יסודי/ חט"ב/ חט"ע) כדי ללמוד על נקודת המבט של המבוגר בנפרד בשכבות השונות.

המדגם נבנה כך שייצג את השונות באוכלוסייה (מבחינת הרמה הסוציו-אקונומית, השכלת ההורים, מספר הילדים במשפחה, מין הילד ועוד), והשתתפו בו 400 משפחות בכל אחת מתשע השכבות הנוצרות מחיתוך של משתנה מגזר שפה ופיקוח (דוברי עברית ממלכתי / דוברי עברית ממלכתי-דתי / דוברי ערבית) ושלב גיל (יסודי/ חט"ב/ חט"ע). אם משפחה נדגמה ליותר משלב גיל אחד, היא הוגרלה בין הסקרים שבהם נדגמה.

השתתפות ושיעורי השבה:

בסה"כ נסקרו בתשע"ו 2,755 הורים (77% השבה). מתוכם: 1,042 הורים לתלמידים בכיתות א'-ו' (87% השבה); 914 הורים לתלמידים בכיתות ז'-ט' (76% השבה); 799 הורים לתלמידים בכיתות י'-י"ב (67% השבה).

מתוך כלל ההורים שהשיבו לסקר, 2,024 הם הורים לתלמידים בבתי ספר דוברי עברית (84% השבה) ו-731 הם הורים לתלמידים בבתי ספר דוברי ערבית (61% השבה). מתוך ההורים לתלמידים בבתי ספר דוברי עברית, 1,003

הם הורים לתלמידים בבתי ספר בפקוח ממלכתי (83% השבה) ו-1,021 הם הורים לתלמידים בבתי ספר בפקוח ממלכתי-דתי (85% השבה).

ברמה הבית-ספרית, מתוך 1,680 בתי ספר שנעשתה אליהם פנייה, השיבו הורים מ-1,447 בתי ספר (86%). בקרב דוברי עברית השיבו 1,061 בתי ספר מתוך 1,176 (90%); בקרב דוברי ערבית השיבו 386 בתי ספר מתוך 504 (77%). בחלוקה לשלבי גיל, ביסודי השיבו הורים מ-745 בתי ספר מתוך 819 (91%); בחט"ב השיבו 529 בתי ספר מתוך 646 (82%) ובחט"ע השיבו 440 בתי ספר מתוך 568 (77%)¹. בלוח 1 מרכזים נתוני ההשתתפות ושיעורי ההשבה בסקר ההורים².

לוח 1: שיעור המשיבים על שאלוני סקר ההורים לפי מגזר שפה ושלב גיל בשנת תשע"ו

שלב גיל	דוברי עברית	דוברי ערבית	כלל ההורים
יסודי	נסקרו	738	1,042
	שיעורי השבה	92%	87%
חט"ב	נסקרו	663	914
	שיעורי השבה	83%	76%
חט"ע	נסקרו	623	799
	שיעורי השבה	78%	67%
כלל ההורים	נסקרו	2,024	2,755
	שיעורי השבה	84%	77%

יצוין כי מתוך כלל המשיבים על השאלון (2,755 הורים), כשליש (932 הורים) אינם שייכים למדגם המקורי; מדובר במחלפים בעלי מאפייני רקע דומים שנסקרו במקרים שבהם לא ניתן היה להשיג את ההורים השייכים למדגם המקורי, מסיבות שונות.

אופן ניתוח הנתונים:

לצורך הצגת תוצאות הסקר קובצו חלק מהשאלות למקבצים הנקראים "מדדים". כל מדד מכיל שאלות הנוגעות להיבט מסוים של מערכת החינוך: שביעות רצון כללית מבית הספר, יחסים בין המורה לתלמיד, תפיסת ההוראה כמעניינת וכברורה, הסביבה הפיזית בבית הספר, שותפות הורים בבית הספר ושביעות רצון כללית מהצהרון. המדדים מבוטאים כממוצע מעבר להיגדים של אחוז ההורים המסכימים או מסכימים מאוד עם ההיגדים המרכיבים את המדד. אחוז גבוה יותר מצביע על תפיסה חיובית יותר של ההורים כלפי מערכת החינוך בהקשר של אותו מדד.

בדוח מוצגים הנתונים של תשע קבוצות: א. כלל ההורים; ב. הורים לילדים בבתי ספר דוברי עברית; ג. הורים לילדים בבתי ספר דוברי ערבית; ד. לפי כל אחד משלושת שלבי הגיל: יסודי, חט"ב וחט"ע. נתונים אלו יוצגו בעבור השנה הנוכחית ובהשוואה לנתוני תשע"ד. עבור שאלות המקובצות למדדים, תוצג השוואה רב-שנתית למדד בלבד ולא להיגדים המרכיבים אותו.

¹ סכום בתי הספר בכל שלבי הגיל אינו תואם את מספר בתי הספר במדגם, כיוון שיש בתי ספר הכוללים יותר משלב גיל אחד.
² נתוני ההשבה בשנת תשע"ד מפורסמים בדוח "עמדות הורים כלפי מערכת החינוך בשנה"ל תשע"ד" באתר ראמ"ה בקישור: http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/Rama/MivchanimArtzyim/Seker_Horim.htm

חלק מתשובות ההורים על שאלות הסקר מדווחות ללא מדד מסכם, בשל הרצון להציג התפלגות עבור כל שאלה בנפרד ולשקף כך את עמדות ההורים באופן מפורט יותר. בנוסף היו בשאלון גם כמה שאלות פתוחות שעליהן יכלו ההורים להשיב כרצונם. במקרים אלו, בוצע ניתוח תוכן (content analysis) על תשובות ההורים, והנושאים המרכזיים שעלו סוכמו בדוח זה.

הנתונים חושבו תוך שימוש במשקלות המתאימים את התפלגות המדגם להתפלגות האוכלוסייה.

ממצאים עיקריים

- **הנחלת ערכים במערכת החינוך – בין הרצוי למצוי:** ההורים התבקשו לחוות דעתם על מגוון ערכים שבהם עוסקת (או עשויה לעסוק) מערכת החינוך. עבור כל אחד מהערכים, התבקשו ההורים לציין באיזו מידה הם היו רוצים שמערכת החינוך תקדם ערך זה ובאיזו מידה המערכת מדגישה ערך זה בפועל. **עבור כל אחד מהערכים, שיעורי ההורים הרואים חשיבות בקידום הערך גבוהים באופן ניכר משיעורי ההורים הסבורים כי בית הספר מדגיש את הערך בפועל.** תופעה זו נרשמה בשני מגזרי השפה ובכל אחד משלבי הגיל. לדוגמה, כ-92% (92% עד 93%) מההורים מדווחים כי הערך מימוש עצמי חשוב, אך כמחצית מהם (47% עד 54%) מדווחים שבית הספר מדגיש ערך זה בפועל. יוצא דופן הוא הערך "זהות דתית-לאומית", שעליו נשאלו הורים לילדים בבתי ספר בפקוח ממלכתי-דתי בלבד. בערך זה נרשמו פערים קטנים בין שיעורי הדיווח על חשיבות לבין שיעורי הדיווח על הדגשה בפועל (עד 7%). בין השנים תשע"ד ותשע"ו לא נרשמה מגמה אחידה בשני מגזרי השפה, הן בנוגע לחשיבות קידום הערכים הן בנוגע להדגשתם בפועל. בקרב דוברי עברית נרשמו יציבות או עליות קלות עד בינוניות במספר ערכים ואילו בקרב דוברי עברית נרשמו ירידות ברוב הערכים ועליות בולטות בערכים אחדים. שינויים אלו הביאו לצמצום הפערים בין שני מגזרי השפה ברוב הערכים.
- **הדגשת הישגים לעומת ערכים – הרצוי והמצוי:** בשאלה נוספת התבקשו ההורים להידרש למתח שבין הישגים לערכים: הם נשאלו אם הם סבורים שבית הספר אמור להדגיש אחד יותר מהשני ואם הם סבורים שבית הספר של ילדם עושה זאת בפועל. **מרבית ההורים (בין 63% ל-64%) מדווחים כי בית הספר מדגיש הישגים וערכים באותה המידה.** שיעור נמוך יותר מההורים (בין 52% ל-61%) ציינו שזהו גם האיזון הרצוי בין הדגשת ערכים והישגים על ידי בית הספר, וכשליש מההורים ציינו שהם מעדיפים שבית הספר ידגיש ערכים יותר מהישגים. בנוסף, מרבית ההורים (בין 69% ל-71%) סבורים כי בית הספר מדגיש הישגים ומפעיל על התלמידים לחץ סביר כדי שיגיעו להישגים. נראה כי בכל אחד ממגזרי השפה קיימת התאמה באיזון בין הרצוי למצוי. בזמן שהדגשת הישגים יותר מערכים חשובה יותר בקרב דוברי הערבית ומיושמת בהתאם בבתי הספר, בקרב דוברי עברית נרשמה תמונה הפוכה – הדגשת ערכים יותר מהישגים היא המצב הרצוי והמצוי. ניכרת מגמת עלייה בין השנים בתפיסת מערכת החינוך כמדגישה הישגים לימודיים וערכים באותה מידה בקרב הורים לתלמידים מבתי ספר דוברי עברית (בכל שלבי הגיל ובחט"ע גם בבתי ספר דוברי ערבית), ואילו בכל הנוגע להפעלת לחץ סביר על התלמידים כדי להגיע להישגים ניכרת עלייה בקרב הורים לתלמידים דוברי ערבית.
- **שביעות רצון כללית מבית הספר:** כ-77% מההורים מדווחים על שביעות רצון כללית מבית הספר. ככלל שביעות הרצון נמוכה יותר בקרב הורים לתלמידים בחטיבות הביניים מאשר בקרב הורים לתלמידים ביסודי ובחטיבות עליונות. בין השנים תשע"ד ותשע"ו לא נרשם שינוי בשביעות הרצון של הורים דוברי עברית ואילו בקרב הורים דוברי עברית נרשמו ירידות בשביעות הרצון ביסודי ובחט"ב. גם בנושא זה שינויים אלו הביאו לצמצום הפערים בין שני מגזרי השפה.
- **יחסים חיוביים בין המורה לתלמיד:** כ-80% מההורים מדווחים על יחסים חיוביים בין המורים לתלמידים בבית הספר. שיעור המדווחים על היכרות של המורה עם הילד מחוץ למסגרת הלימודית נמוך יותר משיעור המדווחים על ההיגדים העוסקים בנושאים: היכרות המורה עם מצבו הלימודי של הילד, התנהגות בכבוד כלפי הילד ואכפתיות של המורים. בין השנים תשע"ד ותשע"ו נרשמה יציבות בשיעור המדווחים על יחסים חיוביים בין

³ המספרים בסוגריים לאורך הדוח מתארים את טווח הערכים בקבוצות הדיווח השונות, לפי מגזרי השפה ושלבי הגיל.

המורה לתלמידים בקרב דוברי עברית ואילו בקרב דוברי ערבית נרשמה ירידה קלה בחטיבת הביניים ובחטיבות העליונות.

- **תפיסת ההוראה כמעניינת וברורה:** כ-65% מההורים מדווחים שהמורים מלמדים באופן ברור ומעניין. שיעורי הדיווח גבוהים יותר בבתי ספר דוברי ערבית מאשר בבתי ספר דוברי עברית. נוסף על כך, בשני מגזרי השפה שיעורי הדיווח נמוכים יותר בחט"ב מאשר ביסודי ובחט"ע. בין השנים תשע"ד ותשע"ו נרשם שיפור בקרב דוברי עברית ויציבות בקרב דוברי ערבית, פרט להרעה בחטיבות הביניים. השינויים הביאו לצמצום הפערים בין דוברי עברית לדוברי ערבית בהשוואה לשנת תשע"ד.

- **הסביבה הפיזית בבית הספר:** כ-68% מההורים מדווחים כי הסביבה הבית ספרית מטופחת ונקייה. בחטיבות הביניים שיעורי ההסכמה עם ההיגדים המרכזיים את המדד בבתי ספר דוברי ערבית גבוהים יותר מאשר בבתי ספר דוברי עברית. לא נרשם הבדל בין שני מגזרי השפה ביסודי ובחטיבות העליונות. בין השנים תשע"ד ותשע"ו, בקרב דוברי ערבית נרשמה בעיקר יציבות ועלייה קלה בחט"ע ובקרב דוברי ערבית נרשמו ירידה ביסודי ויציבות בשני שלבי הגיל האחרים. שינויים אלו הביאו לצמצום הפערים בין שני מגזרי השפה ביסודי ובחט"ע.

- **שותפות הורים בעשייה הבית ספרית:** כ-65% מההורים מדווחים כי הם שותפים בעשייה הבית ספרית; שיעורי ההסכמה דומים בשני מגזרי השפה. בין השנים תשע"ד ותשע"ו בקרב דוברי עברית ביסודי ובחטיבות הביניים נרשמה בעיקר יציבות ועלייה בחטיבות העליונות. בקרב דוברי ערבית נרשמה ירידה ביסודי ובחטיבות הביניים ויציבות בחטיבה העליונה.

להשלמת הממצאים העולים מהמדד שותפות הורים, נשאלו ההורים גם על החוויה הסובייקטיבית שלהם בנוגע למידת המעורבות שלהם בבית הספר. בהקשר זה, כמחצית מההורים (47% עד 64%) מדווחים כי הם חשים מעורבים בבית הספר שבו לומד ילדם (שיעור נמוך יותר מזה הנמצא בשותפות הורים); שיעורי המדווחים היה גבוה יותר ביסודי מאשר בחט"ב ובחט"ע. מבין ההורים שצינו כי אינם מעורבים, כמחצית מההורים מדווחים כי היו רוצים להיות מעורבים; שיעורי הדיווח על כך בקרב בתי ספר דוברי ערבית גבוהים יותר. בין השנים תשע"ד ותשע"ו נרשמו בעיקר עליות בשיעורי המדווחים על רצון להיות מעורבים. בקרב דוברי ערבית העליות היו גדולות יותר מאשר בקרב דוברי עברית. בעקבות השינויים בין השנים תשע"ד ותשע"ו גדלו הפערים בין שני מגזרי השפה בשיעור המדווחים על הרצון להיות מעורבים.

- **גובה תשלומי ההורים לבית הספר:** בחטיבות הביניים ובחטיבות העליונות דוברות העברית, מעט מעל למחצית מההורים (כ-55%) דיווחו כי תשלומי ההורים גבוהים מדי. בבתי ספר יסודיים דוברי עברית ובקרב בתי ספר דוברי ערבית (בכל שלושת שלבי הגיל), שיעור מעט גבוה יותר של הורים (61% עד 72%) דיווחו כי תשלומי ההורים הם בגובה מתאים. בין השנים תשע"ד ותשע"ו, בקרב דוברי עברית ביסודי ובקרב דוברי ערבית בכל שלבי הגיל, נרשמו ירידות בשיעור המדווחים כי תשלומי ההורים גבוהים מדי ועליות בשיעור המדווחים על גובה מתאים של התשלומים.

- **מוגנות ואלימות בבית הספר:** ככלל, לפי דיווחי ההורים על אלימות בין תלמידים, אלימות מילולית היא הרווחת ביותר (19% עד 51%) ואחריה, לפי הסדר: אלימות פיזית (7% עד 33%), אלימות חברתית (10% עד 20%) ואלימות דיגיטלית (4% עד 8%). שיעורי המדווחים על אלימות בין תלמידים נמוכים יותר עם העלייה בשלב הגיל. בין השנים תשע"ד ותשע"ו נרשמו ככלל ירידות או יציבות בשיעור ההורים המדווחים על כל אחד מהיבטי

האלימות, למעט דיווחי הורים בבתי ספר דוברי עברית על אלימות מילולית בחט"ב ועל אלימות פיזית בבתי ספר יסודיים. גם בנוגע לדיווחי ההורים על **אלימות כלפי התלמידים מצד המורים**, אלימות מילולית (7% עד 10%) רווחת יותר מאלימות פיזית (2%). שיעורי הדיווח על אלימות מצד מורים בקרב בתי ספר דוברי ערבית גבוהים יותר מאשר בבתי ספר דוברי עברית בעיקר בנוגע לאלימות פיזית. זאת ועוד, בין השנים תשע"ד ותשע"ו **נרשמו בבתי ספר דוברי ערבית עליות** בשיעורי ההורים המדווחים על אלימות כלפי התלמידים מצד המורים – על אלימות מילולית בבתי ספר יסודיים ועל אלימות פיזית בחט"ב. עם זאת כ-83% (79% עד 89%) מההורים מדווחים כי בית הספר עושה מאמצים למנוע אלימות. בין השנים נמצאה מגמת שיפור או יציבות, למעט ירידה בחט"ב דוברי ערבית.

- **הסתייעות בשיעורים פרטיים: כחמישית מההורים בחט"ע (19%), כרבע מההורים בחט"ב (23%) וכעשירית מההורים ביסודי (12%) מדווחים על הסתייעות של ילדיהם בשיעורים פרטיים באופן קבוע.** בבתי ספר דוברי עברית שיעורי הדיווח על הסתייעות בשיעורים פרטיים באופן קבוע גבוהים יותר (13% עד 27%) מאשר בקרב דוברי ערבית (5% עד 7%). בקרב דוברי עברית שיעורי הדיווח על הסתייעות בשיעורים פרטיים בחטיבות הביניים ובחטיבות העליונות גבוהים יותר מאשר ביסודי ואילו בקרב דוברי ערבית שיעור המדווחים דומה בשלושת שלבי הגיל. בין השנים תשע"ד לתשע"ו **נרשמה ירידה** בשיעור ההורים המדווחים על הסתייעות בשיעורים פרטיים באופן קבוע בבתי ספר יסודיים ובחט"ע בקרב דוברי עברית ובשלושת שלבי הגיל בקרב דוברי ערבית.
- **בחירת בית הספר: מרבית ההורים מדווחים שבחרו בבית הספר עבור ילדם (56% עד 65%).** בחטיבות הביניים ובחטיבות העליונות לא נרשם הבדל בין שני מגזרי השפה ואילו ביסודי שיעור המדווחים בקרב דוברי ערבית גבוה בהרבה מאשר בקרב דוברי עברית. יש לציין כי פער זה גדל בין השנים תשע"ד ותשע"ו. **רוב ניכר של ההורים דיווחו על חשיבות האפשרות לבחור בית ספר עבור ילדם (92% עד 95%).** הפער בין חשיבות האפשרות לבחור את בית הספר לבין בחירת בית הספר בפועל גדול יותר בקרב דוברי עברית.
- **צהרונים: כשליש מההורים לתלמידים בכיתות א'-ד' בקרב דוברי עברית ועשירית בקרב דוברי ערבית מדווחים שילדם רשום לצהרון – פער גדול בין שני מגזרי השפה.** מרבית ההורים שילדם רשום לצהרון ציינו שהצהרון מתקיים במתחם בית הספר (67% בקרב דוברי עברית ו-76% בקרב דוברי ערבית) ושהפעילות בצהרון כוללת חוגי העשרה (כ-71% בשני מגזרי השפה). כ-60% מההורים מביעים שביעות רצון כללית מהצהרון (57% בקרב דוברי ערבית ו-61% בקרב דוברי עברית) וכן מהפעילויות בצהרון (כ-56% בקרב דוברי עברית וכ-58% בקרב דוברי ערבית).

ממצאים

להלן יוצגו ממצאי הסקר. פרק 1 עוסק בנושא הערכים שאליהם נחשפים הילדים בבית הספר. בפרק זה מוצגות עמדות ההורים באשר לחשיבות הערכים הללו ותפיסתם את המידה שבה מדגיש בית הספר את הערכים במסגרת הלימודים. פרק 2 יעמיק את הדיון בתפיסות אלו ויתרכז בתפיסת מערכת החינוך כמקדמת מצוינות לימודית וערכית. הפרק דן במידה שבה נתפס בית הספר כמדגיש הישגים לימודיים לעומת ערכים, בהעדפות ההורים בהקשר זה ובמידת הלחץ המופעל על התלמידים במסגרת זו. פרק 3 מציג ממצאים עיקריים בנושא של האקלים הבית ספרי והסביבה הפדגוגית. בפרק זה נציג את דיווחי ההורים על שביעות רצונם מבית הספר באופן כללי, תפיסתם את היחסים בין המורים לתלמידים, תפיסתם את איכות ההוראה והסביבה הפיזית בבית הספר ואת מידת השתתפותם בתהליכים המתרחשים בבית הספר. נוסף על כך, בפרק זה מתוארת תפיסת ההורים את גובה התשלומים לבית הספר. פרק 4 דן בנושא המוגנות והאלימות בבית הספר. הפרק מציג את תפיסת ההורים בכל הנוגע לאלימות בין התלמידים, לאלימות כלפי התלמידים מצד המורים ולמאמצי בית הספר למניעת אלימות. פרק 5 מציג את דיווחי ההורים על מידת השתתפותם של ילדיהם בשיעורים פרטיים. פרק 6 דן באופן שבו הורים בוחרים את בית הספר עבור ילדיהם. לסיום, בפרק 7 מוצגים דיווחי ההורים (של תלמידים בכיתות א'-ד') על צהרונים בבתי הספר ועל הפעילויות השונות המתקיימות בהם.

כל הנתונים המוצגים בדוח מובאים ללא ערכים חסרים. לדוגמה, אם עשרה הורים מתוך מאה לא ענו על שאלה מסוימת, אז אחוז המסכימים עם אותה שאלה יחושב מתוך תשעים ולא מתוך מאה. באופן כללי, אחוז הערכים החסרים בתשובות ההורים נמוך (כ-3%) אך קיימת שונות בין השאלות. עבור שאלות שבהן אחוז הערכים החסרים גבוה באופן חריג (מעל 10%), תופיע הערה על שיעור ההורים שלא השיבו על שאלות אלו.

1. הנחלת ערכים במערכת החינוך

פרק זה עוסק במערכת החינוך מהיבט זה של הנחלת ערכים, מטרה חשובה ומרכזית של מערכת החינוך. ההורים נשאלו, עבור עשרה ערכים שונים, שתי שאלות:

- א. "עד כמה חשוב שהמערכת תקדם ותתמקד בערך זה?"
- ב. "באיזו מידה בית הספר של ילדך מדגיש זאת בפועל?"

אלה אפשרויות התשובה שהוצגו בפני ההורים על השאלה הראשונה: "חשוב מאוד שמערכת החינוך תקדם ערך זה"; "חשוב במידה בינונית שמערכת החינוך תקדם ערך זה"; "חשוב במידה מועטה או בכלל לא שמערכת החינוך תקדם ערך זה".

אלה אפשרויות התשובה שהוצגו בפני ההורים על השאלה השנייה: "בית הספר מדגיש זאת במידה רבה או רבה מאוד"; "בית הספר מדגיש זאת במידה בינונית"; "בית הספר מדגיש זאת במידה מועטה או בכלל לא".

להלן רשימת הערכים שעליהם נשאלו ההורים, בניסוח שבו הופיעו בשאלון:

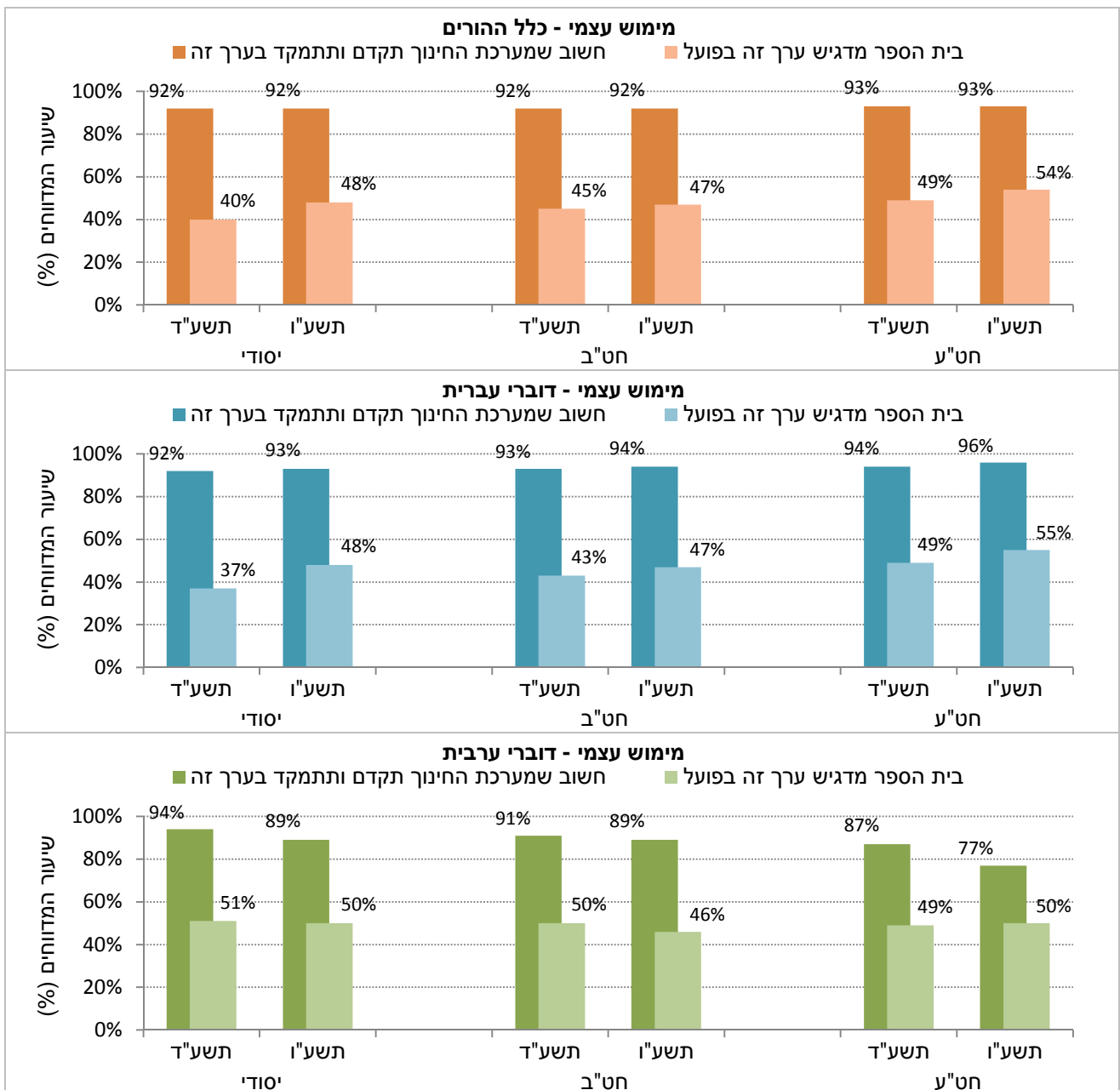
- "מימוש עצמי. כלומר, מימוש היכולות והפוטנציאל הייחודי של כל ילד וילד"
- "סובלנות, כבוד לזולת וכבוד לאחר ולשונה"
- "הישגיות. עידוד מתמיד להתאמץ ולהתקדם בתחומים שונים של החיים"
- "כישורים בין-אישיים וחברתיים כמו לדעת לפתור סכסוכים, לעזור לחברים וכדומה"
- "אורח חיים בריא, כמו תזונה נכונה וספורט"
- "המסורת והמורשת התרבותית היהודית/ ערבית/ דרוזית/ בדואית"⁴
- "תרומה לקהילה ולחברה. למשל: התנדבות, פעילות למען קידום הקהילה, החברה וכדומה"
- "איכות הסביבה"
- "להכיר ולכבד קבוצות אחרות ושונות בחברה הישראלית"
- "זהות דתית-לאומית כפי שבאה לידי ביטוי בתפילה, מידות וכדומה"⁵

בתרשימים להלן מוצגים, עבור כל ערך בנפרד, דיווחי ההורים על החשיבות שמערכת החינוך תקדם ותתמקד בערך זה ועל המידה שבה בית הספר מדגיש ערך זה בפועל: בתרשימים מוצג שיעור ההורים שבחרו בקטגוריה "חשוב מאוד שמערכת החינוך תקדם ערך זה" ו- "בית הספר מדגיש זאת במידה רבה או רבה מאוד" בהתאמה. עבור כל ערך, הנתונים מוצגים בנפרד עבור קבוצת כלל ההורים, הורים לתלמידים בבתי ספר דוברי עברית והורים לתלמידים בבתי ספר דוברי ערבית. בתוך כל אחת מקבוצות אלה נתוני תשע"ו מוצגים בהשוואה לנתוני תשע"ד ובכל אחת מהשנים בחלוקה לפי שלבי גיל: יסודי, חט"ב וחט"ע. סיכום וניתוח הממצאים העיקריים מופיע לאחר כל התרשימים, בעמוד 34.

⁴ בתי ספר דוברי עברית נשאלו על המסורת והמורשת התרבותית היהודית; בתי ספר דוברי ערבית נשאלו על המסורת והמורשת התרבותית הערבית, הדרוזית או הבדואית - בהתאם לזהות בית הספר.

⁵ נשאלו הורים לילדים מבתי ספר מפיקוח ממלכתי-דתי בלבד.

תרשים 1: דיווחי ההורים על חשיבות הערך "מימוש עצמי" ועל המידה שבה בית הספר מדגיש זאת בפועל: שיעורי המדווחים לפי מגזר שפה ושלב גיל בשנים תשע"ד ותשע"ו

הממצאים בתשע"ו

מעיון בתרשים לעיל עולה כי בתשע"ו כ-90% מההורים מדווחים כי חשוב שמערכת החינוך תקדם את הערך "מימוש עצמי". לעומת זאת רק כ-50% מההורים מדווחים כי בית הספר שבו לומד ילדם מדגיש ערך זה בפועל. שיעור ההורים המדווחים על הדגשת הערך בפועל בחטיבות עליונות דוברות עברית הוא הגבוה ביותר (55%), בהשוואה לשאר שלבי הגיל בשני המגזרים (כ-50%). שיעור ההורים דוברי העברית המדווחים על חשיבות הערך גבוה בהשוואה לדוברי ערבית ודומה בשלושת שלבי הגיל (כ-95%). בקרב דוברי ערבית שיעור המדווחים על חשיבות הערך הוא הנמוך ביותר בחטיבות עליונות (77%)

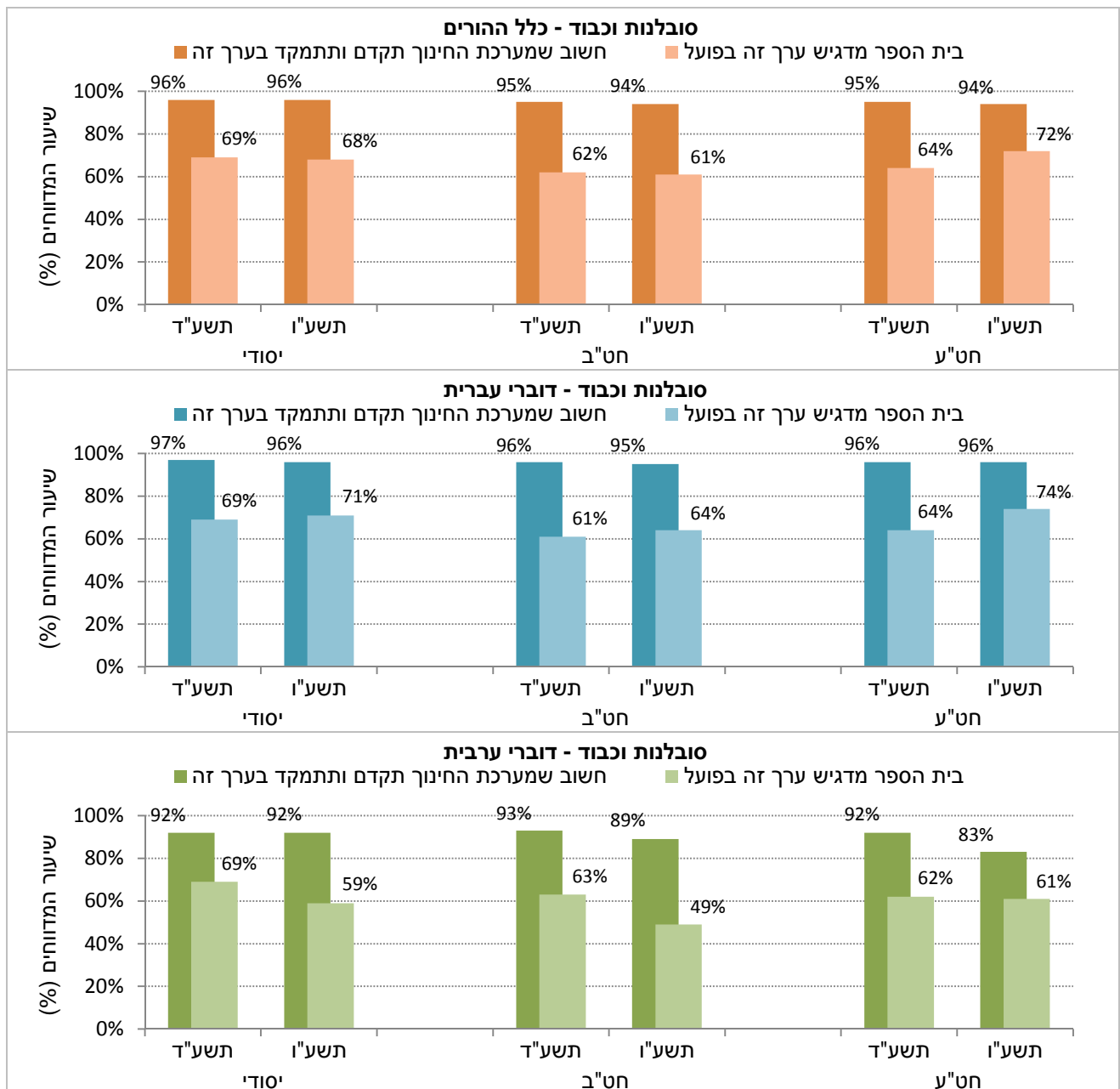
בהשוואה ליסודי ולחט"ב (89%). מסיבה זו בחטיבות העליונות דוברות הערבית נמצא הפער הקטן ביותר בין הרצוי למצוי (27%) בהשוואה לשאר שלבי הגיל והמגזרים (פערים של 39%-47%).

הממצאים העולים מההשוואה הרב-שנתית

בין השנים תשע"ד ותשע"ו נראה כי בקרב דוברי עברית לא חל שינוי בשיעור המדווחים על חשיבות קידום הערך (הגבוה ממילא), אך חלה עלייה בשיעור המדווחים על הדגשת הערך בפועל (+4% בחט"ב, +6% בחט"ע ו- +11% ביסודי).

בקרב דוברי ערבית חלה ירידה בשיעור המדווחים על חשיבות קידום הערך בחטיבות העליונות (-10%) ובבתי ספר היסודיים (-5%). בחטיבות הביניים לא חל שינוי משמעותי. כמו כן, שיעור המדווחים על הדגשת הערך בפועל ירד בחטיבות הביניים (-4%) ולא השתנה בשני שלבי הגיל האחרים.

תרשים 2: דיווחי ההורים על חשיבות הערך "סובלנות וכבוד" ועל המידה שבה בית הספר מדגיש זאת בפועל: שיעורי המדווחים לפי מגזר שפה ושלב גיל בשנים תשע"ד ותשע"ו

המצאים בתשע"ו

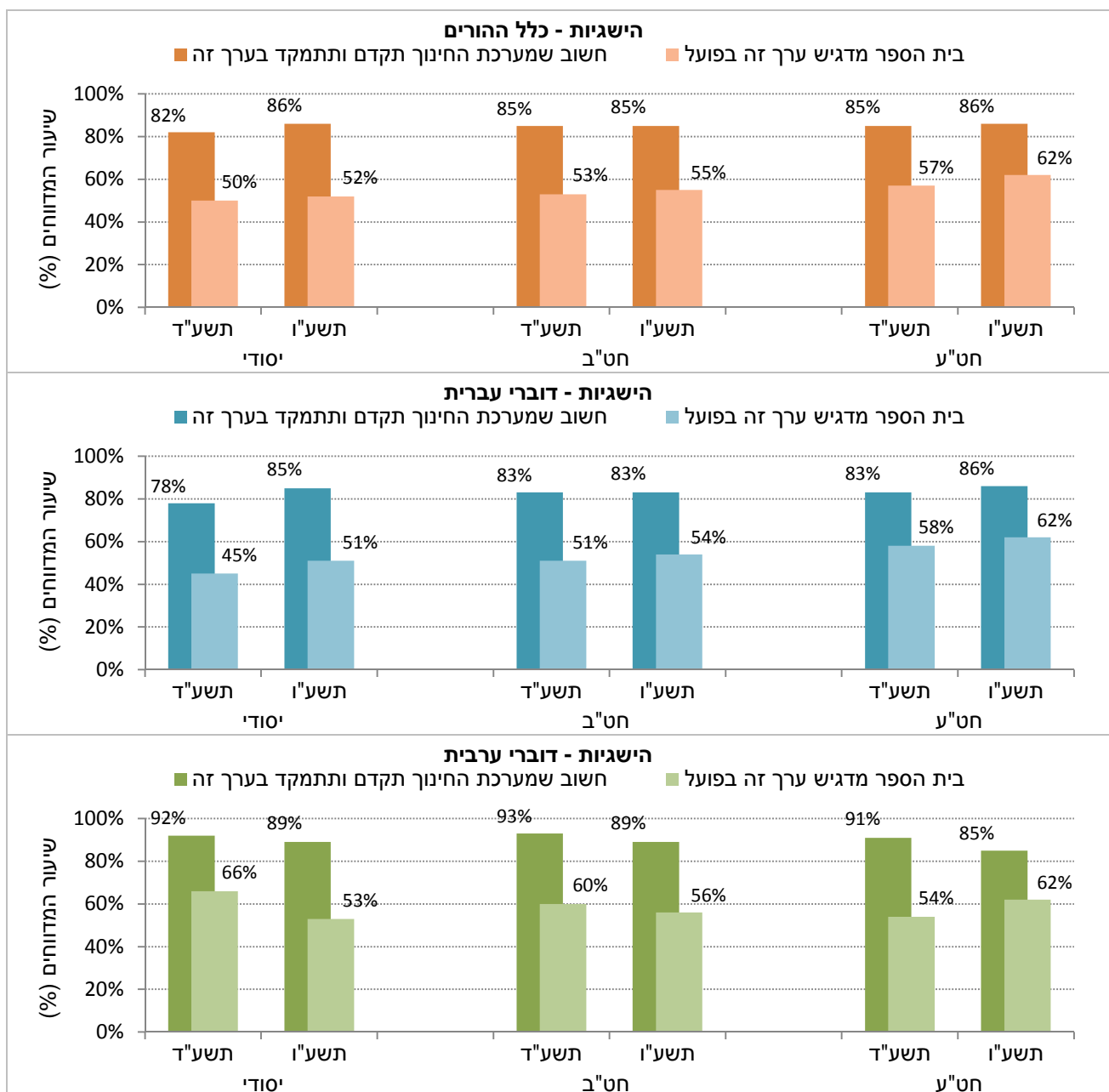
מעיון בתרשים לעיל עולה כי בתשע"ו כ- 95% מההורים מדווחים כי חשוב שמערכת החינוך תקדם את הערך "סובלנות וכבוד". לעומת זאת כ- 65% מההורים מדווחים כי בית הספר שבו לומד ילדם מדגיש ערך זה בפועל. בחטיבות הביניים שיעור המדווחים על הדגשת הערך בפועל הוא הנמוך ביותר (61%) בהשוואה לשלבי הגיל האחרים (68% ביסודי ו-72% בחט"ע).

בקרב הורים דוברי עברית לא נמצא הבדל בין שלבי הגיל בחשיבות קידום הערך (כ- 96%), ואילו בקרב הורים דוברי ערבית נמצא כי תפיסת חשיבות הערך יורדת עם העליה בשלבי הגיל (92% ביסודי, 89% בחט"ב ו- 83% בחט"ע). באופן כללי ניתן לראות כי הורים דוברי עברית מדווחים הן על חשיבות קידום הערך והן על הדגשת הערך בפועל בשיעורים גבוהים יותר מהורים דוברי ערבית בכל שלבי הגיל.

הממצאים העולים מההשוואה הרב-שנתית

בין השנים תשע"ד ותשע"ו, נראה כי בקרב דוברי עברית לא חל שינוי בשיעור המדווחים על חשיבות קידום הערך. בקרב דוברי ערבית חלה ירידה (-9%) בחט"ע וירידה קטנה (-4%) בחט"ב. בקרב דוברי עברית שיעור המדווחים על הדגשת הערך בפועל עלה בחט"ב (+3%) ובחט"ע (+10%) ואילו בקרב דוברי ערבית חלו ירידות – ביסודי (-10%) ובחט"ב (-14%).

תרשים 3: דיווחי ההורים על חשיבות הערך "הישגיות" ועל המידה שבה בית הספר מדגיש זאת בפועל: שיעורי המדווחים לפי מגזר שפה ושלב גיל בשנים תשע"ד ותשע"ו

הממצאים בתשע"ו

מעיון בתרשים לעיל עולה כי בתשע"ו כ-85% מההורים מדווחים כי חשוב שמערכת החינוך תקדם את הערך "הישגיות". לעומת זאת כ-55% מההורים מדווחים כי בית הספר שבו לומד ילדם מדגיש ערך זה בפועל. לא נמצאו הבדלים משמעותיים בין שלבי הגיל בכל הנוגע לדיווחי ההורים על חשיבות קידום ערך זה. לעומת זאת נמצא כי בכל הנוגע להדגשת הערך בפועל שיעור המדווחים גבוה יותר עם העלייה בשלב הגיל (52% ביסודי, 55% בחט"ב ו-62% בחט"ע).

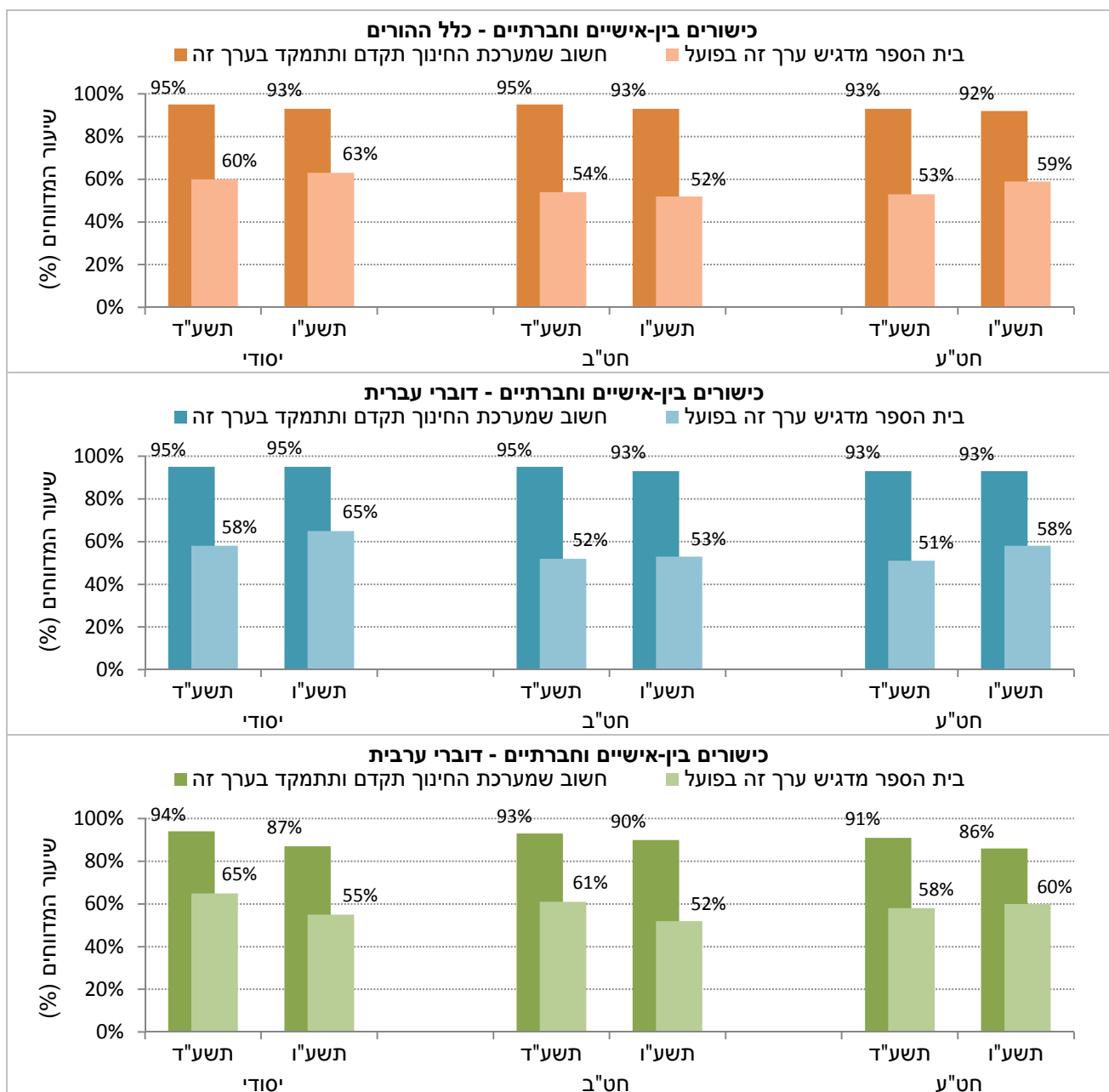
שיעור המדווחים על חשיבות קידום ערך זה ביסודי ובחט"ב בקרב דוברי ערבית גבוה יותר מאשר בקרב דוברי עברית (פער של 4% ו-6% בהתאמה) ואילו בחט"ע שיעור המדווחים זהה בשני מגזרי השפה. על אף פערים אלו שיעור המדווחים על הדגשת הערך בפועל זהה בשני מגזרי השפה.

הממצאים העולים מההשוואה הרב-שנתית

בין השנים תשע"ד ותשע"ו נראה כי שיעור המדווחים על חשיבות קידום הערך הישגיות עלה בקרב דוברי עברית ביסודי (+7%) ובחט"ע (+3%) ואילו בחט"ב לא חל שינוי. לעומת זאת בקרב דוברי ערבית חלו ירידות בכל שלבי הגיל.

בשיעור המדווחים על הדגשת הערך בפועל ניכרת מגמה שונה בקרב דוברי עברית ובקרב דוברי ערבית. בקרב דוברי עברית נרשם שיפור קל (+3% עד +6%) בשלושת שלבי הגיל. לעומת זאת בקרב דוברי ערבית בחט"ב נרשמה ירידה קלה (-4%) ואילו ביסודי נרשמה ירידה ניכרת בשיעור המדווחים על הדגשת הערך בפועל (-13%). בחטיבות העליונות דוברות הערבית נרשם שיפור (+8%). שינויים אלו הביאו לצמצום הפער בין שני מגזרי השפה בשיעור המדווחים על הדגשת הערך הישגיות בפועל.

תרשים 4: דיווחי ההורים על חשיבות הערך "כישורים בין-אישיים וחברתיים" ועל המידה שבה בית הספר מדגיש זאת בפועל: שיעורי המדווחים לפי מגזר שפה ושלב גיל בשנים תשע"ד ותשע"ו

הממצאים בתשע"ו

מעיון בתרשים לעיל עולה כי בתשע"ו כ- 93% מההורים המדווחים כי חשוב שמערכת החינוך תקדם את הערך "כישורים בין-אישיים וחברתיים". לעומת זאת כ- 55% מההורים מדווחים כי בית הספר שבו לומד ילדם מדגיש ערך זה בפועל.

שיעור המדווחים כי בית הספר מדגיש ערך זה בפועל נמוך יותר בחט"ב (52%) בהשוואה לחט"ע ויסודי (59% ו-63% בהתאמה).

שיעור המדווחים על חשיבות קידום ערך זה בקרב דוברי עברית בכל שלבי הגיל (כ-94%) גבוה יותר מאשר בקרב דוברי ערבית (86% עד 90%).

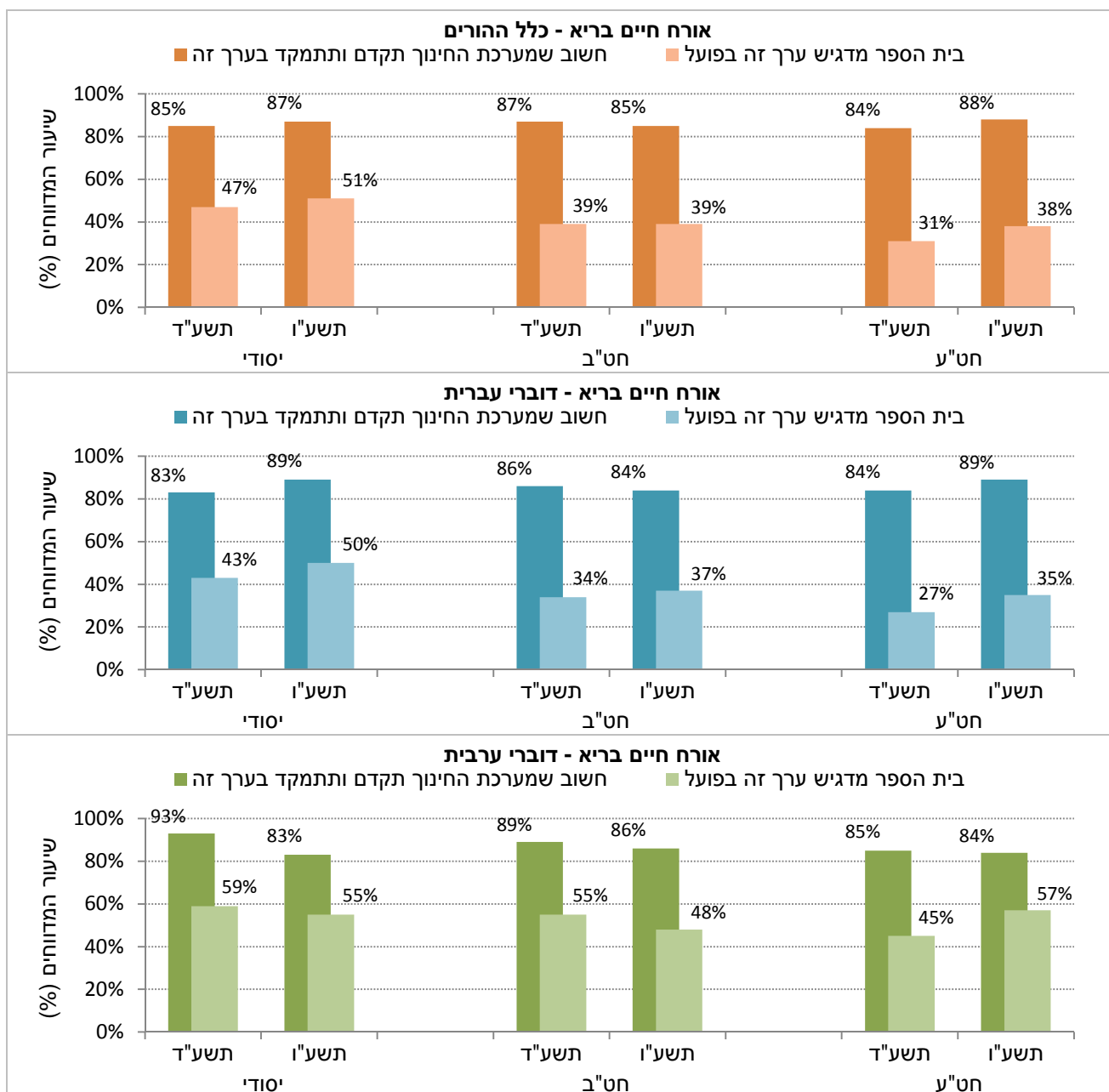
שיעור המדווחים על הדגשת ערך זה בפועל דומה בחטיבות הביניים (כ-52%) ובחטיבות העליונות (כ-59%) בשני מגזרי השפה ואילו ביסודי שיעור המדווחים גבוה יותר בקרב דוברי עברית (65%) מאשר בקרב דוברי ערבית (55%).

הממצאים העולים מהשוואה הרב-שנתית

בין השנים תשע"ד ותשע"ו לא חל שינוי בשיעור המדווחים על חשיבות קידום כישורים בין-אישיים וחברתיים בקרב דוברי עברית ואילו בקרב דוברי ערבית נרשמה ירידה בהיבט זה (7%- ביסודי, 3%- בחט"ב ו-5%- בחט"ע).

בקרב דוברי עברית ביסודי ובחט"ע נרשמה עלייה (+7%) בשיעור המדווחים על הדגשת ערך זה בפועל ויציבות בחטיבות הביניים. בקרב דוברי ערבית נרשמה ירידה (כ-9%-) ביסודי ובחט"ב ויציבות בחטיבות עליונות. שינויים אלו הביאו לצמצום הפער בין שני מגזרי השפה בחטיבות הביניים ובחטיבות העליונות.

תרשים 5: דיווחי ההורים על חשיבות הערך "אורח חיים בריא" ועל המידה שבה בית הספר מדגיש זאת בפועל: שיעורי המדווחים לפי מגזר שפה ושלב גיל בשנים תשע"ד ותשע"ו

הערה: נמצא שיעור אי-השבה גבוה (10%) על השאלה הנוגעת למידה שבה בית הספר מדגיש את הערך "אורח חיים בריא", בקרב הורים לילדים בחטיבות עליונות דוברות עברית.

הממצאים בתשע"ו

מעיון בתרשים לעיל עולה כי בתשע"ו כ- 85% מההורים מדווחים כי חשוב שמערכת החינוך תקדם את הערך "אורח חיים בריא". לעומת זאת שיעור המדווחים כי מערכת החינוך מדגישה ערך זה בפועל נמוך בהרבה (51% ביסודי וכ- 39% בשני שלבי הגיל האחרים).

בקרב דוברי עברית שיעור המדווחים על חשיבות קידום ערך זה גבוה יותר ביסודי ובחטיבות העליונות (89%) מאשר בחטיבות הביניים (84%) ואילו בקרב דוברי ערבית שיעור המדווחים בחטיבות הביניים (86%) גבוה יותר מאשר בשני שלבי הגיל האחרים (כ-83%).

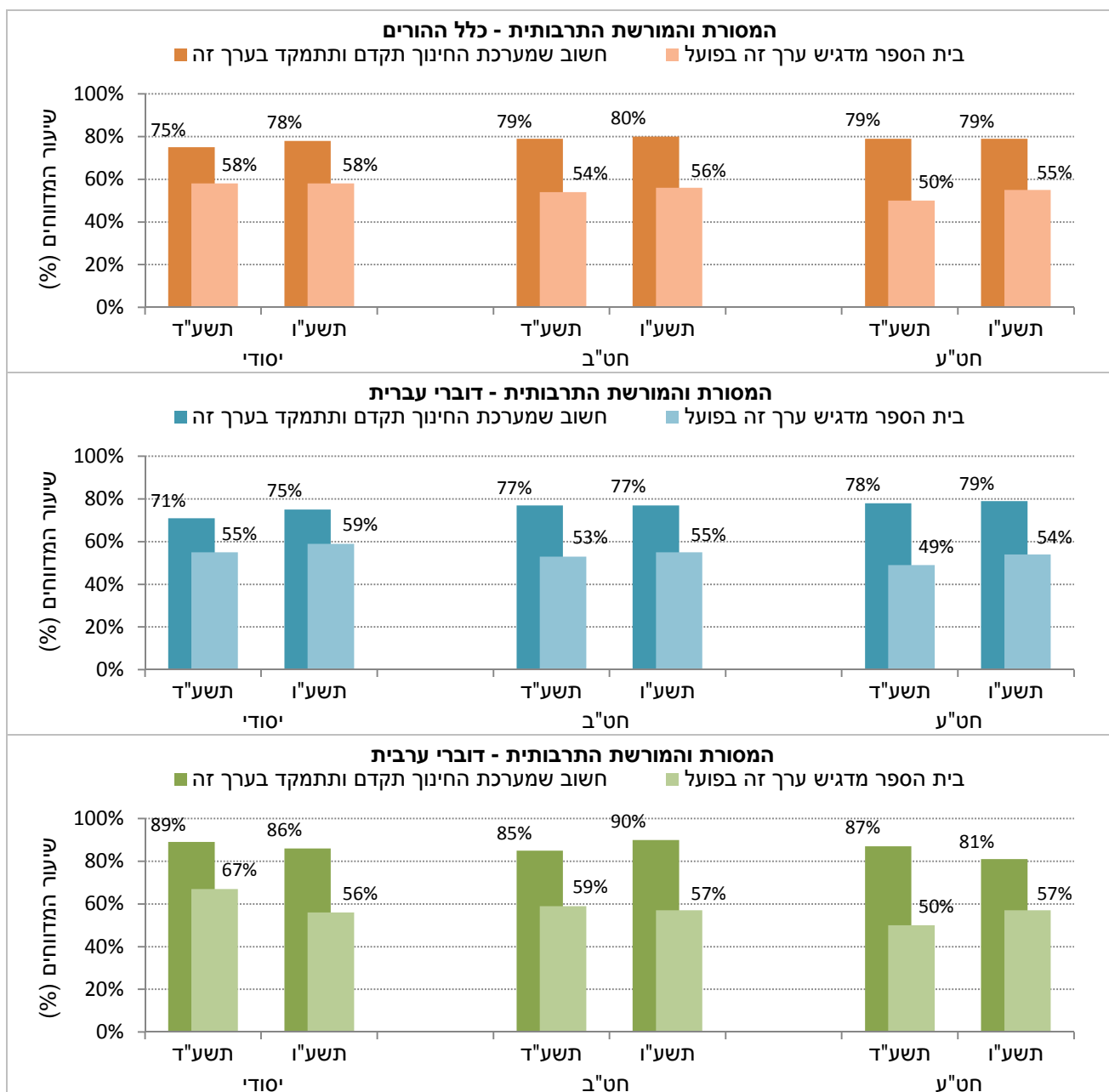
בקרב דוברי עברית מחצית מההורים ביסודי מדווחים על הדגשת ערך זה בפועל ובשני שלבי הגיל האחרים שיעור זה נמוך יותר (כ-36%). בקרב דוברי ערבית ההבדלים בשיעור המדווחים על ערך זה בין שלבי הגיל השונים קטנים יותר (48% בחטיבות הביניים וכ-56% ביסודי ובחטיבה העליונה).

הממצאים העולים מהשוואה הרב-שנתית

בין השנים תשע"ד ותשע"ו נרשמה עלייה קלה בשיעור המדווחים על חשיבות קידום ערך זה בקרב דוברי עברית ביסודי ובחטיבות העליונות (כ-5%+). בחטיבת הביניים נרשמה יציבות. בקרב דוברי ערבית נרשמה ירידה בשיעור זה ביסודי (10%-) ובחטיבת הביניים (3%-) ואילו בחטיבות העליונות נרשמה יציבות.

בקרב דוברי עברית נרשמה עלייה בשיעור המדווחים על הדגשת ערך זה בפועל בכל שלבי הגיל (כ-7%+ ביסודי ובחטיבה העליונה ו-3%+ בחטיבת הביניים) ובקרב דוברי ערבית נרשמה עלייה בשיעור המדווחים בחטיבה העליונה (12%+) וביסודי ובחט"ב נרשמה ירידה (4%- ביסודי ו-7%- בחטיבת הביניים).

תרשים 6: דיווחי ההורים על חשיבות הערך "המסורת והמורשת התרבותית"⁶ ועל המידה שבה בית הספר מדגיש זאת בפועל: שיעורי המדווחים לפי מגזר שפה ושלב גיל בשנים תשע"ד ותשע"ו

הממצאים בתשע"ו

מעיון בתרשים לעיל עולה כי מרבית ההורים רואים חשיבות בקידום הערך "המסורת והמורשת התרבותית" (כ-79%) וכ-56% מדווחים כי בית הספר מדגיש ערך זה בפועל.

שיעור המדווחים על חשיבות ערך זה נמוך יותר בקרב דוברי עברית (75% עד 79%) מאשר בקרב דוברי ערבית (81% עד 90%).

⁶ בתי ספר דוברי עברית נשאלו על המסורת והמורשת התרבותית היהודית; בתי ספר דוברי ערבית נשאלו על המסורת והמורשת התרבותית הערבית, הדרוזית או הבדואית - בהתאם לזהות בית הספר.

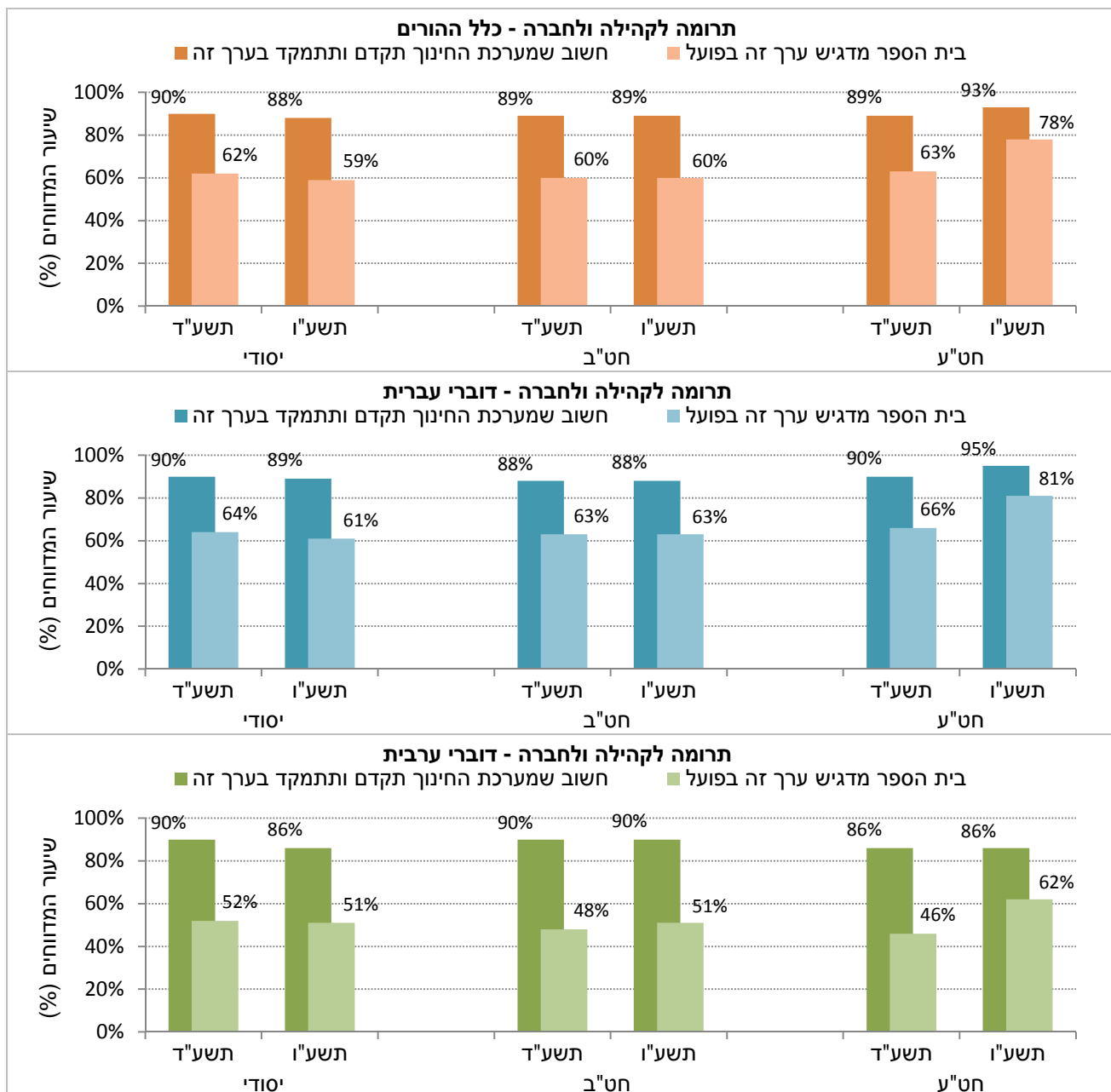
בקרב דוברי ערבית שיעור המדווחים על הדגשת הערך בפועל דומה בשלושת שלבי הגיל (כ-57%), ואילו בקרב דוברי ערבית שיעור המדווחים גבוה יותר ביסודי (59%) מאשר בשני שלבי הגיל האחרים (כ-54%).

הממצאים העולים מההשוואה הרב-שנתית

בין השנים תשע"ד ותשע"ו בקרב דוברי ערבית נרשמה עלייה קלה בשיעור המדווחים על חשיבות קידום הערך ביסודי (+4%) ויציבות בשני שלבי הגיל האחרים. בקרב דוברי ערבית נרשמה עלייה בשיעור המדווחים בחטיבת הביניים (+5%) וירידה ביסודי (-3%) ובחטיבה העליונה (-6%).

בקרב דוברי ערבית, התמונה שעולה מהנתונים המדווחים על קידום הערך בפועל שונה בכל אחד משלושת שלבי הגיל: ביסודי נרשמה ירידה (-11%), בחטיבת הביניים יציבות ואילו בחטיבה העליונה נרשמה עלייה (+7%). לעומת זאת, בקרב דוברי ערבית נרשמה יציבות בחטיבת הביניים ועלייה בשני שלבי הגיל האחרים (כ-4%+). שינויים אלו הביאו לצמצום הפערים בין שני מגזרי השפה.

תרשים 7: דיווחי ההורים על חשיבות הערך "תרומה לקהילה ולחברה" ועל המידה שבה בית הספר מדגיש זאת בפועל: שיעורי המדווחים לפי מגזר שפה ושלב גיל בשנים תשע"ד ותשע"ו

המצאים בתשע"ו

מעיון בתרשים לעיל עולה כי מרבית ההורים מדווחים על חשיבות קידום הערך "תרומה לקהילה ולחברה" (88% עד 93%). שיעור המדווחים על הדגשת ערך זה בפועל עומד על 59% עד 78%.

בקרב דוברי עברית שיעור המדווחים על חשיבות קידום ערך זה דומה ביסודי ובחטיבת הביניים (כ-89%) וגבוה יותר בחטיבה העליונה (95%), ואילו בקרב דוברי ערבית שיעור המדווחים בחטיבת הביניים (90%) גבוה בהשוואה לשני שלבי הגיל האחרים (86%).

בכל אחד ממגזרי השפה שיעור המדווחים על הדגשת ערך זה בפועל דומה ביסודי ובחטיבת הביניים (כ-62% בקרב דוברי עברית ו-51% בקרב דוברי ערבית) וגבוה יותר בחטיבה העליונה (81% בקרב דוברי עברית ו-62% בקרב דוברי ערבית).

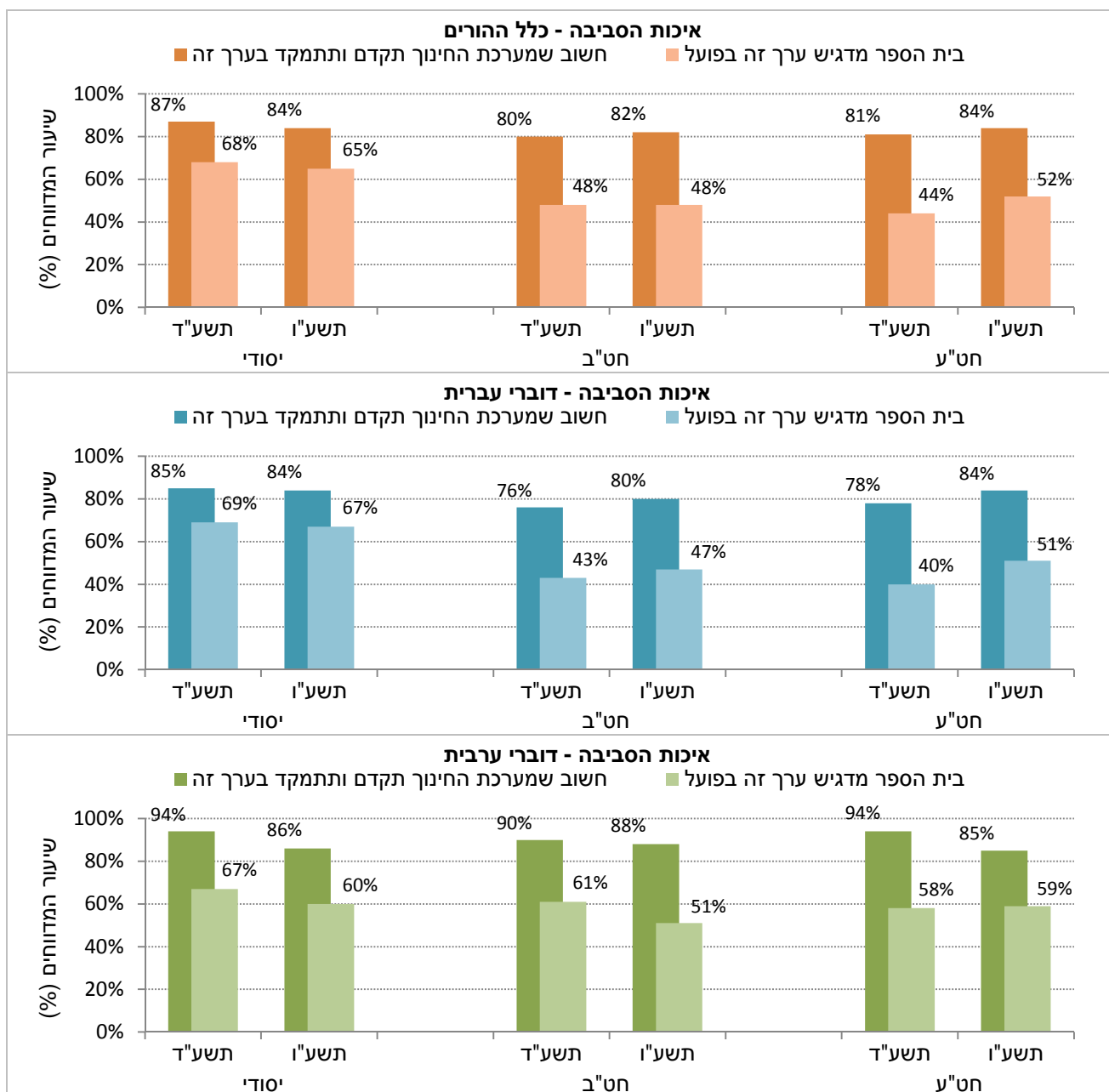
שיעור המדווחים על הדגשת ערך זה בפועל בקרב דוברי ערבית בכל שלבי הגיל נמוך יותר מאשר בקרב דוברי עברית.

הממצאים העולים מההשוואה הרב-שנתית

בין השנים תשע"ד ותשע"ו נרשם שינוי בשיעור המדווחים על חשיבות קידום ערך זה בקרב דוברי עברית בחטיבה העליונה בלבד (עלייה של 5%) ובקרב דוברי ערבית נרשמה ירידה ביסודי (-4%). בשאר שלבי הגיל נרשמה יציבות בשני מגזרי השפה.

בשיעור המדווחים על הדגשת ערך זה בפועל בשני מגזרי השפה חלה עלייה ניכרת בחטיבה העליונה (כ-15%+). בניגוד לכך ביסודי נרשמה ירידה קטנה בקרב דוברי ערבית (-3%) ויציבות בקרב דוברי ערבית. בחטיבת הביניים נרשמה יציבות בקרב דוברי עברית ועלייה קטנה בקרב דוברי ערבית (+3%).

תרשים 8: דיווחי ההורים על חשיבות הערך "איכות הסביבה" ועל המידה שבה בית הספר מדגיש זאת בפועל: שיעורי המדווחים לפי מגזר שפה ושלב גיל בשנים תשע"ד ותשע"ו

הערה: נמצא שיעור אי-השבה גבוה על השאלה הנוגעת למידה שבה בית הספר מדגיש את הערך "איכות הסביבה", בקרב הורים לילדים בחטיבות עליונות דוברות עברית (17%) ובקרב חטיבות ביניים דוברות עברית (14%).

המצאים בתשע"ו

מעיון בתרשים לעיל עולה כי מרבית ההורים רואים חשיבות בקידום הערך "איכות הסביבה" (82% עד 84%). שיעור המדווחים על חשיבות ערך זה ביסודי ובחטיבה העליונה (כ-85%) דומה בשני מגזרי השפה.

בחטיבת הביניים שיעור המדווחים בקרב דוברי ערבית (88%) גבוה יותר מאשר בקרב דוברי עברית (80%).

התמונה שעולה משיעורי המדווחים על הדגשת הערך בפועל שונה בשני מגזרי השפה. בקרב דוברי עברית שיעור המדווחים גבוה יותר ביסודי (67%) מאשר בשני שלבי הגיל האחרים (47% בחטיבת הביניים ו-51% בחטיבה

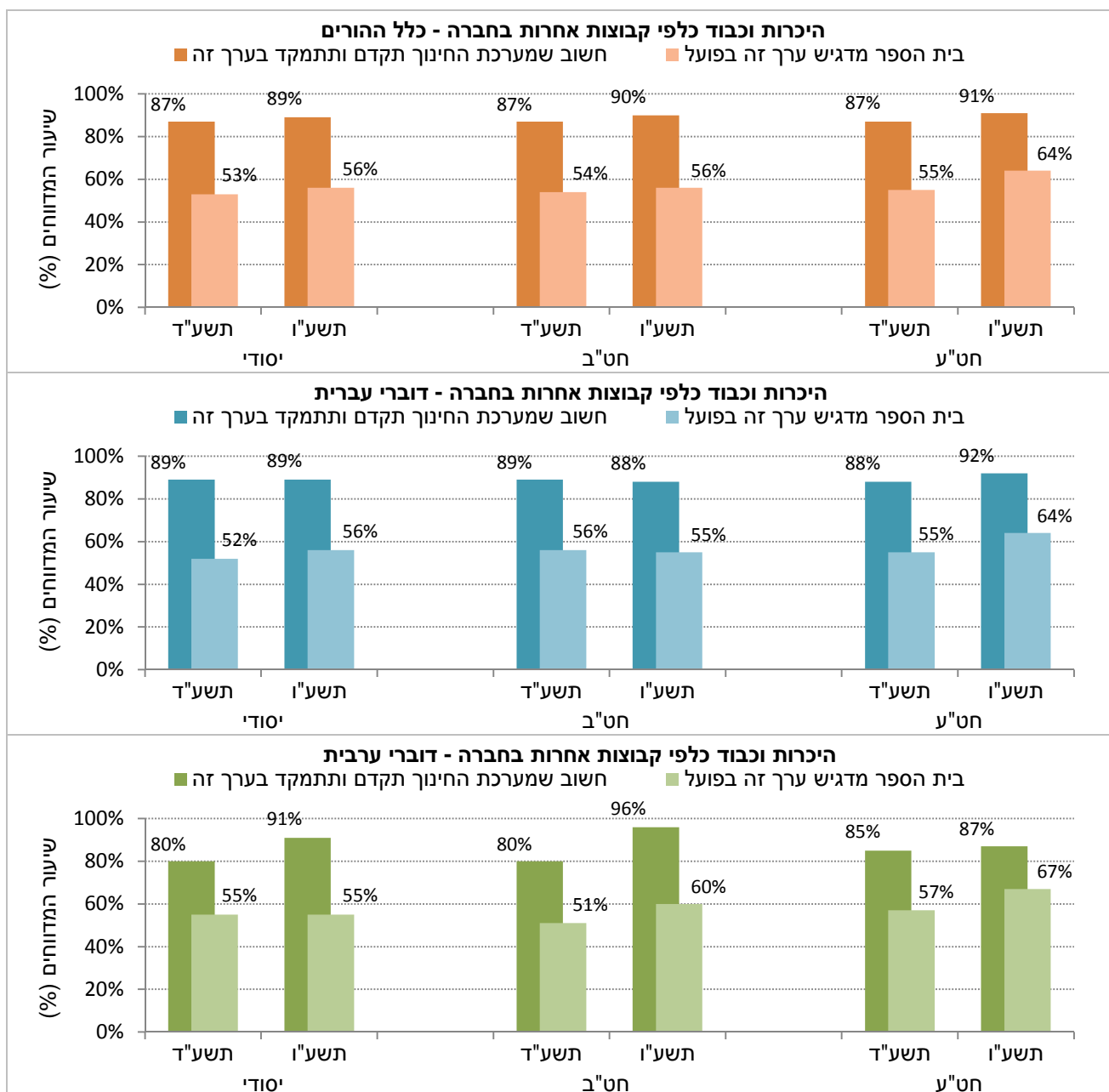
העליונה), ואילו בקרב דוברי ערבית שיעור המדווחים על הדגשת הערך בפועל דומה ביסודי ובחטיבה העליונה (כ-60%) ונמוך יותר בחטיבת הביניים (51%).

הממצאים העולים מהשוואה הרב-שנתית

בין השנים תשע"ד ותשע"ו נראה כי בקרב דוברי עברית ביסודי נרשמה יציבות בשיעור המדווחים על חשיבות קידום ערך זה ואילו בשני שלבי הגיל האחרים נרשמה עלייה (4%+ בחטיבת הביניים ו-6%+ בחטיבה העליונה). בקרב דוברי ערבית נרשמה ירידה ביסודי ובחטיבה העליונה (כ-8%-) ויציבות בחטיבת הביניים.

באשר להדגשת הערך בפועל בקרב דוברי עברית נרשמה יציבות ביסודי, עלייה בחטיבת הביניים (4%+) ובחטיבה העליונה עלייה גדולה אף יותר (11%+). בקרב דוברי ערבית נרשמה ירידה בשיעור המדווחים ביסודי (7%-) ובחטיבת הביניים (10%-). בחטיבה העליונה נרשמה יציבות בקרב דוברי ערבית.

תרשים 9: דיווחי ההורים על חשיבות הערך "היכרות וכבוד כלפי קבוצות אחרות בחברה" ועל המידה שבה בית הספר מדגיש זאת בפועל: שיעורי המדווחים לפי מגזר שפה ושלב גיל בשנים תשע"ד ותשע"ו

הערה: נמצא שיעור אי-השבה גבוה (11%) על השאלה הנוגעת למידה שבה בית הספר מדגיש את הערך "היכרות וכבוד כלפי קבוצות אחרות בחברה", בקרב הורים לילדים בחטיבות עליונות דוברות עברית.

המצאים בתשע"ו

מעיון בתרשים לעיל עולה כי מרבית ההורים מדווחים על חשיבות הערך "היכרות וכבוד כלפי קבוצות אחרות בחברה" (כ-90%) ויותר ממחצית מההורים מדווחים על הדגשתו בפועל (56% עד 64%).

ביסודי שיעור המדווחים הן על חשיבות קידום ערך זה (כ-90%) והן על הדגשתו בפועל (כ-56%) דומה בשני מגזרי השפה. בחטיבת הביניים שני הערכים גבוהים יותר בקרב דוברי ערבית (96% ו-60%) מאשר בקרב דוברי עברית (88% ו-55%). בחטיבה העליונה שיעור המדווחים על חשיבות קידום ערך זה בקרב דוברי עברית (92%) גבוה יותר

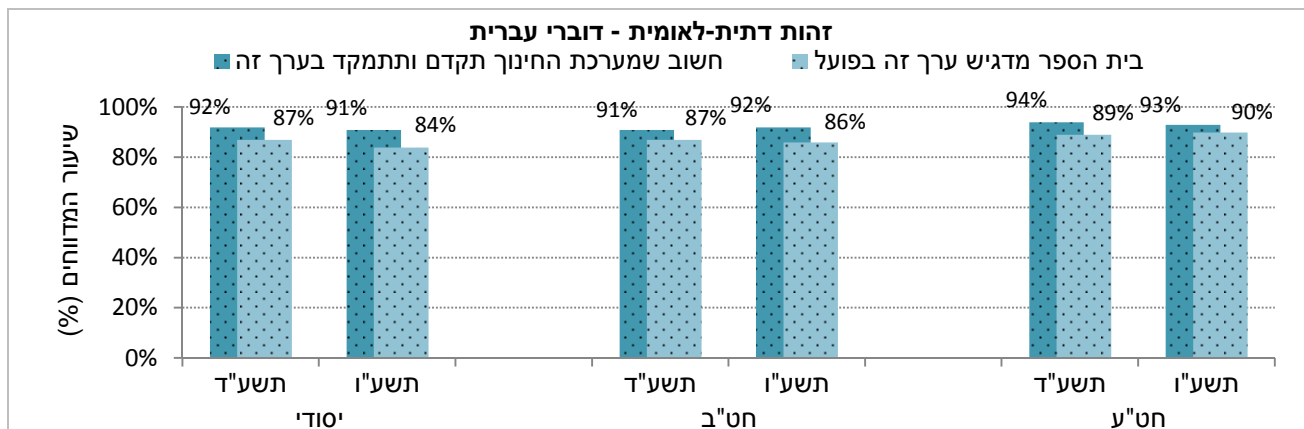
מאשר בקרב דוברי ערבית (87%) ואילו בשיעור המדווחים על הדגשת הערך בפועל נרשמת תמונה הפוכה: 67% בקרב דוברי ערבית ו-64% בקרב דוברי עברית.

הממצאים העולים מהשוואה הרב-שנתית

בין השנים תשע"ד ותשע"ו נראה כי לא נרשם שינוי בשיעור המדווחים על חשיבות קידום ערך זה ביסודי ובחטיבת הביניים בקרב דוברי עברית ואילו בחטיבה העליונה נרשמה עלייה (+4%). בקרב דוברי ערבית מצטיירת תמונה שונה – עלייה ביסודי (+11%), עלייה גדולה יותר בחטיבת הביניים (+16%) ויציבות בחטיבה העליונה.

באשר להדגשתו של ערך זה בפועל, בקרב דוברי ערבית נרשמה עלייה ביסודי (+4%) ובחטיבה העליונה (+9%). בקרב דוברי ערבית נרשמה עלייה דומה בחטיבת הביניים ובחטיבה העליונה (כ-10%).

תרשים 10: דיווחי ההורים על חשיבות הערך "זהות דתית-לאומית" ועל המידה שבה בית הספר מדגיש זאת בפועל: שיעורי המדווחים לפי שלבי גיל בקרב בתי ספר מפיקוח ממלכתי-דתי⁷ בשנים תשע"ד ותשע"ו

הערה: נמצאו שיעורי אי-השבה גבוהים על השאלות עד כמה חשוב שמערכת החינוך תקדם ותתמקד בערך זהות דתית-לאומית (19%) ועד כמה בית הספר מדגיש ערך זה בפועל (21%), בקרב הורים לילדים בבתי ספר מפיקוח ממלכתי-דתי.

הממצאים בתשע"ו

מעיון בתרשים לעיל עולה כי שיעור ההורים המדווחים על חשיבות קידום הערך "זהות דתית-לאומית" דומה בשלושת שלבי הגיל (כ-92%) ואילו שיעור המדווחים על הדגשתו של ערך זה בפועל גבוה יותר בחטיבה העליונה (90%) מאשר בשני שלבי הגיל האחרים (כ-85%).

הממצאים העולים מהשוואה הרב-שנתית

בין השנים תשע"ד ותשע"ו נראה שבאף אחד משלבי הגיל לא נמצא שינוי בשיעור המדווחים על חשיבות קידום ערך הזהות הדתית-לאומית, אך יש לציין כי הנתונים שדווחו היו גבוהים כבר בתשע"ד (91% עד 94%). בשיעור המדווחים על הדגשתו של הערך בפועל נרשמה ירידה קטנה של 3% ביסודי.

⁷ שאלה זו הוצגה להורים לילדים בבתי ספר בפיקוח ממלכתי-דתי בלבד.

באופן כללי, עיון בתרשימים לעיל מעלה כי:

- **רובם המכריע של ההורים רואים חשיבות בקידום והדגשת ערכים** שונים במערכת החינוך (מ-78% עד 96%). שיעורי המדווחים על חשיבות הקידום של סובלנות וכבוד (כ-95%), כישורים בין-אישיים (כ-93%) ומימוש עצמי (כ-92%) היו גבוהים יותר מאשר שיעור המדווחים על חשיבות שאר הערכים. שיעור המדווחים על חשיבות הקידום של המסורת והמורשת התרבותית (כ-78%) היה נמוך בהשוואה לשאר הערכים.
  - הורים לתלמידים בבתי ספר **דוברי עברית** מייחסים חשיבות בעיקר לערכים: "סובלנות וכבוד" (95% עד 96%), "מימוש עצמי" (93% עד 96%) ו"כישורים בין-אישיים וחברתיים" (93% עד 95%) ופחות לערכים "המסורת והמורשת התרבותית" (75% עד 79%), "איכות הסביבה" (80% עד 84%) ו"הישגיות" (83% עד 86%).
  - הורים לתלמידים בבתי ספר **דוברי ערבית** מדגישים בעיקר את הערכים: "היכרות וכבוד כלפי קבוצות אחרות בחברה" (87% עד 96%), "סובלנות וכבוד" (83% עד 92%), "כישורים בין-אישיים וחברתיים" (86% עד 90%), "הישגיות" (85% עד 89%) ופחות את הערך "אורח חיים בריא" (83% עד 86%).
- על פי רוב, **כממחצית ההורים דיווחו על הדגשת הערכים בפועל** (מ-38% עד 78%). שיעור המדווחים הגבוה ביותר על הדגשת הערכים בפועל נרשם בערך "תרומה לקהילה ולחברה" בחטיבות העליונות (78%) ואילו שיעור המדווחים על הדגשת אורח חיים בריא היה נמוך (מ-38% עד 51%) בהשוואה לשאר הערכים.
  - הורים לתלמידים מבתי ספר **דוברי עברית** מציינים כי בית הספר מדגיש בפועל בעיקר את הערכים: "סובלנות וכבוד" (64% עד 74%) ו"תרומה לקהילה ולחברה" (61% עד 81%) ופחות את הערכים "אורח חיים בריא" (35% עד 50%) ו"מימוש עצמי" (47% עד 55%).
  - הורים לתלמידים מבתי ספר **דוברי ערבית** מציינים כי בית הספר מדגיש בפועל בעיקר את הערכים: "היכרות וכבוד כלפי קבוצות אחרות בחברה" (55% עד 67%), "סובלנות וכבוד" (49% עד 61%), "המסורת והמורשת התרבותית" (56% עד 57%) ו"איכות הסביבה" (51% עד 60%) ופחות את הערכים "מימוש עצמי" (46% עד 50%) ו- "אורח חיים בריא" (48% עד 57%).
- ככלל, **נרשמו פערים גדולים בין שיעור המדווחים על הדגשת הערכים בפועל לשיעור המדווחים על חשיבות הקידום של אותו הערך** (פער נע בין 15% לבין 50%). הפערים הגדולים ביותר נרשמו בערך "אורח חיים בריא" (מ-36% עד 50%).
- באשר לערך **זהות דתית-לאומית**, שעליו נשאלו הורים לילדים בבתי ספר בפקוח ממלכת-דתי בלבד, שיעור המדווחים הן על חשיבות קידומו (כ-92%) והן על הדגשתו בפועל (מ-84% עד 90%) היו גבוהים. הפערים בין שיעורי המדווחים על חשיבות הערך לבין שיעורי המדווחים על הדגשתו בפועל קטנים יחסית (3% עד 7%)⁸.

⁸ ערך זה אינו נכלל ביתר הממצאים להלן.

השוואה בין דיווחי ההורים בבתי ספר דוברי עברית לבין בתי ספר דוברי ערבית:

1. חשיבות הערכים:

- טווח הערכים של שיעור המדווחים על חשיבות קידום הערך דומה בשני מגזרי השפה (מ-75% ל-96% בקרב דוברי עברית ומ-77% עד 96% בקרב דוברי ערבית).
- בהשוואה בין שני מגזרי השפה ניכרים פערים בשיעורי המדווחים על כמה ערכים:
  - בקרב **דוברי עברית** שיעור המדווחים בכל אחד משלושת שלבי הגיל היה גבוה יותר מאשר בקרב דוברי ערבית בערכים: "מימוש עצמי" (פער נע בין 4% לבין 19%), "סובלנות וכבוד" (פער נע בין 4% לבין 13%), "כישורים בין אישיים" (פער נע בין 3% ל-8%).
  - בקרב **דוברי ערבית** שיעור המדווחים היה גבוה יותר בערך "המסורת והמורשת התרבותית" (הפער נע בין 11% לבין 13% ולא נרשם פער בחט"ע). בשאר הערכים נרשמה תמונה שונה בשלבי הגיל השונים.

2. הדגשת הערכים בפועל:

- טווח הערכים של שיעור המדווחים על הדגשת הערכים בפועל שונה בשני מגזרי השפה: בקרב דוברי עברית שיעור המדווחים על הדגשת הערך בפועל נע בין 35% לבין 81% ובקרב דוברי ערבית – בין 46% ל-67%.
- בהשוואה בין שני מגזרי השפה ניכר כי בשיעורי המדווחים על שלושה ערכים נרשמו פערים גדולים בין שני מגזרי השפה:
  - בקרב **דוברי עברית** שיעורי המדווחים על הדגשת ערך "סובלנות וכבוד" וערך "תרומה לקהילה ולחברה" בשלושת שלבי הגיל היו גבוהים יותר מאשר בקרב דוברי ערבית (הפערים נעים בין 12% לבין 15% ובין 10% לבין 19% בהתאמה).
  - בקרב **דוברי ערבית** שיעור המדווחים על הדגשת הערך "אורח חיים בריא" גבוה יותר מאשר בקרב דוברי ערבית (הפער נע בין 5% לבין 22%).

3. הפערים בין חשיבות הערכים לבין הדגשתם בפועל:

- בקרב דוברי עברית הפער נע בין 14% לבין 54% ובקרב דוברי ערבית הפער גדול יותר ונע בין 20% לבין 43%.
- הפערים הגדולים ביותר בין שיעורי הדיווח על חשיבות הערך לבין שיעורי הדיווח על הדגשת הערך בפועל נרשמו בערכים אלה:
  - בקרב דוברי **ערבית**: "אורח חיים בריא" (39% עד 54%), "מימוש עצמי" (41% עד 47%).
  - בקרב דוברי **ערבית**: "מימוש עצמי" (27% עד 43%).

השוואה בין שלבי גיל:

ההבדלים בשיעורי הדיווח בין שלבי הגיל באים לידי ביטוי בעיקר ביחס **להדגשה בפועל של הערך**, ואילו ביחס **לחשיבות הערך** שיעורי הדיווח דומים בשלבי הגיל השונים.

- הפערים הגדולים בין שלבי הגיל בשיעורי ההורים המדווחים על **חשיבות קידום הערך**:
  - בקרב דוברי **ערבית**: "תרומה לקהילה ולחברה" (95% בחט"ע לעומת 88% בחט"ב ו-89% ביסודי), "אורח חיים בריא" (89% ביסודי ובחט"ע לעומת 84% בחט"ב).
  - בקרב דוברי **ערבית**: "מימוש עצמי" (77% בחט"ע לעומת 89% בחט"ב וביסודי), "סובלנות וכבוד" (83% בחט"ע לעומת 89% בחט"ב ו-92% ביסודי), "המסורת והמורשת התרבותית" (81%)

בחט"ע לעומת 90% בחט"ב), "היכרות וכבוד כלפי קבוצות אחרות בחברה" (87% בחט"ע לעומת 96% בחט"ב).

• הפערים הגדולים בין שלבי הגיל בשיעורי ההורים המדווחים על **הדגשת הערך בפועל**:

- בקרב דוברי **עברית**: "תרומה לקהילה ולחברה" (81% בחט"ע לעומת 63% בחט"ב ו-61% ביסודי), "איכות הסביבה" (67% ביסודי לעומת 47% בחט"ב ו-51% בחט"ע), "אורח חיים בריא" (50% ביסודי לעומת 37% בחט"ב ו-35% בחט"ע), "כישורים בין-אישיים" (53% בחט"ב לעומת 65% ביסודי), "הישגיות" (62% בחט"ע לעומת 51% ביסודי).
- בקרב דוברי **ערבית**: "היכרות וכבוד כלפי קבוצות אחרות בחברה" (67% בחט"ע לעומת 55% ביסודי), "סובלנות וכבוד" (49% בחט"ב לעומת 59% ביסודי ו-61% בחט"ע), "תרומה לקהילה ולחברה" (62% בחט"ע לעומת 51% בחט"ב וביסודי).

השוואה בין השנים:

באשר לשיעור המדווחים על **חשיבות קידום הערכים** בין השנים תשע"ד ותשע"ו, בקרב דוברי **עברית** נרשמה יציבות ברוב הערכים בחט"ב וביסודי ואילו בחט"ע נרשמה ברובם עלייה קלה (+3% עד +6%). עם זאת בחט"ב נרשמה עלייה בשיעורי המדווחים על הערך "איכות הסביבה" (+4%) וביסודי – על הערכים "המסורת והמורשת התרבותית" (+4%), "אורח חיים בריא" (+6%) ו"הישגיות" (+7%).

בקרב דוברי **ערבית**, ביסודי ובחט"ע נרשמו ברוב הערכים ירידות בשיעור המדווחים (-3% עד -10%), ובחט"ב – ירידות קלות (-3% עד -4%) ועלייה בשיעור המדווחים על חשיבות קידום הערך "המסורת והמורשת התרבותית" (+5%). עוד בקרב דוברי ערבית, נרשמה עלייה בשיעור המדווחים על הערך "היכרות וכבוד כלפי קבוצות אחרות בחברה" ביסודי (+11%) ובחט"ב (+16%).

באשר לשיעור המדווחים על **הדגשת הערך בפועל**, בין השנים תשע"ד ותשע"ו בקרב דוברי **עברית** נרשמו עליות בכל הערכים בחט"ע (+4% עד +15%) ובמרבית הערכים ביסודי (+4% עד +11%); בחט"ב נרשמו עליות קלות ברוב הערכים (כ-3%+). ביסודי נרשמה ירידה קלה (-3%) בערך "תרומה לקהילה ולחברה".

בקרב דוברי **ערבית**, נרשמו עליות ברוב הערכים בחט"ע (+7% עד +16%) ואילו ביסודי ובחט"ב נרשמו ירידות ברוב הערכים (-4% עד -14%), פרט לשיעורי המדווחים על הערכים "תרומה לקהילה ולחברה" (+3%) ו"היכרות וכבוד כלפי קבוצות אחרות בחברה" (+9% בחט"ב).

בהתאם לאמור לעיל, אפשר לסכם כי:

1. מרבית ההורים רואים **חשיבות בכך שהמערכת תקדם את מגוון הערכים** שהוצגו בפניהם (78% עד 96%) ובעיקר את הערכים "סובלנות וכבוד", "כישורים בין-אישיים" ו-"מימוש עצמי". הורים דוברי ערבית הדגישו גם את חשיבות הערך "היכרות וכבוד כלפי קבוצות אחרות בחברה". בקרב דוברי ערבית לא נרשם הבדל משמעותי בשיעור המדווחים בין שלבי הגיל השונים. בקרב דוברי ערבית שיעור המדווחים היה נמוך יותר בחט"ע מאשר בשני שלבי הגיל האחרים.

2. יותר ממחצית מההורים (מ-38% עד 78%) מדווחים על **הדגשת הערכים בפועל** במערכת החינוך. שיעורי המדווחים נוטים להיות גבוהים יותר ביסודי ובחט"ע מאשר בחט"ב. בקרב דוברי ערבית שיעורי המדווחים בחט"ע על מחצית מהערכים בערך גבוהים יותר מאשר בשני שלבי הגיל האחרים.
3. ניכר פער בין החשיבות שההורים מייחסים לערך לבין תחושת ההורים כי הערך מודגש בפועל (פערים של 15% עד 50%). הפערים נוטים להיות גדולים יותר בחט"ב מאשר בשני שלבי הגיל האחרים. התופעה הזאת ניכרת בשני מגזרי השפה. כמו כן בקרב דוברי ערבית הפער קטן יותר בחט"ע מאשר בשני שלבי הגיל האחרים.
4. בין השנים תשע"ד ותשע"ו נרשמה בעיקר יציבות בשיעור המדווחים על **חשיבות קידום הערכים** בקרב כלל ההורים, ועליות קטנות בערכים אחדים. בקרב דוברי עברית, נרשמה עלייה בערכים אחדים, בעיקר בחט"ע וביסודי, ואילו בקרב דוברי ערבית נרשמו ירידות ברוב הערכים בחט"ע וביסודי וירידות קלות יותר בכמחצית מהערכים בחט"ב.
5. בין השנים תשע"ד ותשע"ו ניכרת עלייה בשיעור המדווחים על **הדגשת הערך בפועל** בחט"ע בשני מגזרי השפה. בשני שלבי הגיל האחרים יש מגמה מעורבת. בקרב דוברי עברית נרשמו עליות קלות עד בינוניות ברוב הערכים ועיקר העליות נרשמו בחט"ע. בקרב דוברי ערבית נרשמו ירידות בכמחצית מהערכים בחט"ב וביסודי.

2. מערכת החינוך כמחנכת למצוינות לימודית וערכית

הפרק הקודם עסק בהנחלת ערכים במערכת החינוך. פרק זה עוסק באיזון בין הדגשת הישגים לימודיים וציונים לבין חינוך למצוינות ערכית. בהקשר זה, תפקידה של מערכת החינוך כפול: הן הקניית מיומנויות למידה וידע ופיתוח למידה משמעותית, והן חינוך לערכים, כגון אהבת הזולת, סובלנות, מימוש עצמי וכדומה. יש הסבורים כי "השמיכה קצרה" וכי שימת דגש על אחת ממטרות אלה עשויה לפגוע, במידה זו או אחרת, במטרה השנייה. לפיכך, הוחלט לבדוק כיצד ההורים תופסים את סוגיה זו: עד כמה בית הספר שבו לומד ילדם אמור לקדם מטרות אלה, אחת ביחס לשנייה, ועד כמה הוא מקדמן בפועל.

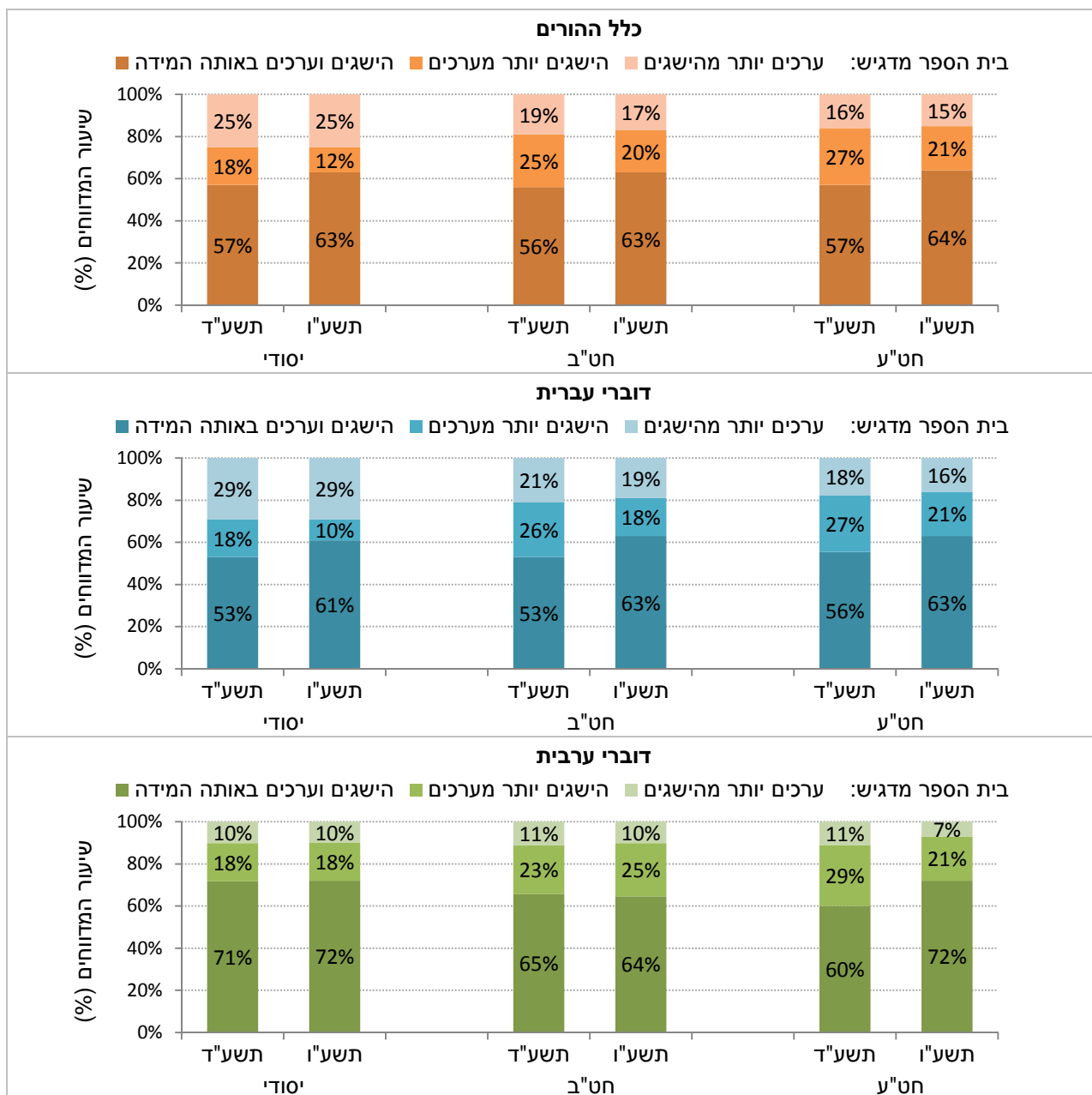
בתחילה מוצגים דיווחי ההורים על תפיסתם את מערכת החינוך כמדגישה הישגים לימודיים לעומת ערכים, ולאחר מכן מוצגים דיווחי ההורים על האיזון הרצוי מבחינתם בין השניים. לסיום, מוצגים דיווחי ההורים על מידת הלחץ שמפעיל בית הספר על התלמידים כדי להגיע להישגים. הנתונים מוצגים בנפרד עבור קבוצת כלל ההורים, הורים לתלמידים בבתי ספר דוברי עברית והורים לתלמידים בבתי ספר דוברי ערבית. בתוך כל אחת מקבוצות אלה נתוני תשע"ו מוצגים בהשוואה לנתוני תשע"ד ובכל אחת מהשנים בחלוקה לפי שלבי גיל: יסודי, חט"ב וחט"ע.

2.1 תפיסת מערכת החינוך כמדגישה הישגים לימודיים לעומת ערכים

בתת-פרק זה מוצגות תפיסות ההורים בנוגע לאיזון בפועל בין הישגים לימודיים לבין הנחלת ערכים. ההורים נשאלו מה לדעתם בית הספר שבו לומד ילדם **מדגיש** יותר: ערכים או הישגים לימודיים. שלוש אפשרויות תשובה הוצגו בפני ההורים: "בית הספר מדגיש הישגים לימודיים גבוהים וערכים באותה המידה"; "בית הספר מדגיש יותר הישגים לימודיים גבוהים ופחות את נושא הערכים"; "בית הספר מדגיש יותר את הנושא הערכי ופחות הישגים לימודיים גבוהים".

בתרשים הבא מוצגים דיווחי ההורים על תפיסתם את מערכת החינוך כמדגישה הישגים לימודיים לעומת ערכים, בנפרד עבור קבוצת כלל ההורים, הורים לתלמידים בבתי ספר דוברי עברית והורים לתלמידים בבתי ספר דוברי ערבית. בכל אחת מהקבוצות נתוני תשע"ו מוצגים בהשוואה לנתוני תשע"ד ובחלוקה לשלבי גיל: יסודי, חט"ב וחט"ע.

תרשים 11: דיווחי ההורים על תפיסתם את מערכת החינוך כמדגישה הישגים לימודיים לעומת ערכים: שיעורי המדווחים לפי מגזר שפה ושלב גיל בשנים תשע"ד ותשע"ו

הערה: שיעורי המדווחים בקטגוריות השונות אינם בהכרח מסתכמים ל-100% שכן הם עוגלו למספרים שלמים.

הממצאים בתשע"ו

מעיון בתרשים לעיל עולה כי מרבית ההורים (כ-63%) מדווחים כי בית הספר מדגיש הישגים לימודיים וערכים באותה מידה. ביסודי ובחט"ע שיעור המדווחים כך בבתי ספר דוברי ערבית (72%) גבוה יותר מאשר בבתי ספר דוברי עברית (כ-62%). בחטיבות הביניים שיעור המדווחים דומה בשני מגזרי השפה (כ-63%).

שיעור המדווחים על **הדגשת ערכים יותר מהישגים** בשלושת שלבי הגיל בקרב דוברי עברית (16% עד 29%) גבוה יותר מאשר בקרב דוברי ערבית (7% עד 10%). יש לציין כי בקרב דוברי עברית שיעור המדווחים בקטגוריה זו קטן יותר ככל ששלב הגיל גבוה יותר ואילו בקרב דוברי ערבית שיעור המדווחים זהה ביסודי ובחטיבת הביניים וקטן במקצת בחטיבות העליונות.

הממצאים העולים מהשוואה הרב-שנתית

בין השנים תשע"ד ותשע"ו נראה שבקרב דוברי ערבית לא חל שינוי בשיעור המדווחים בשלוש הקטגוריות בחטיבות הביניים וביסודי. לעומת זאת בחטיבות העליונות שיעור המדווחים על הדגשת הישגים וערכים באותה מידה עלה (+12%) על חשבון שתי הקטגוריות האחרות: 8%- בשיעור המדווחים על הדגשת הישגים יותר מערכים ו-4%- בשיעור המדווחים על הדגשת ערכים יותר מהישגים.

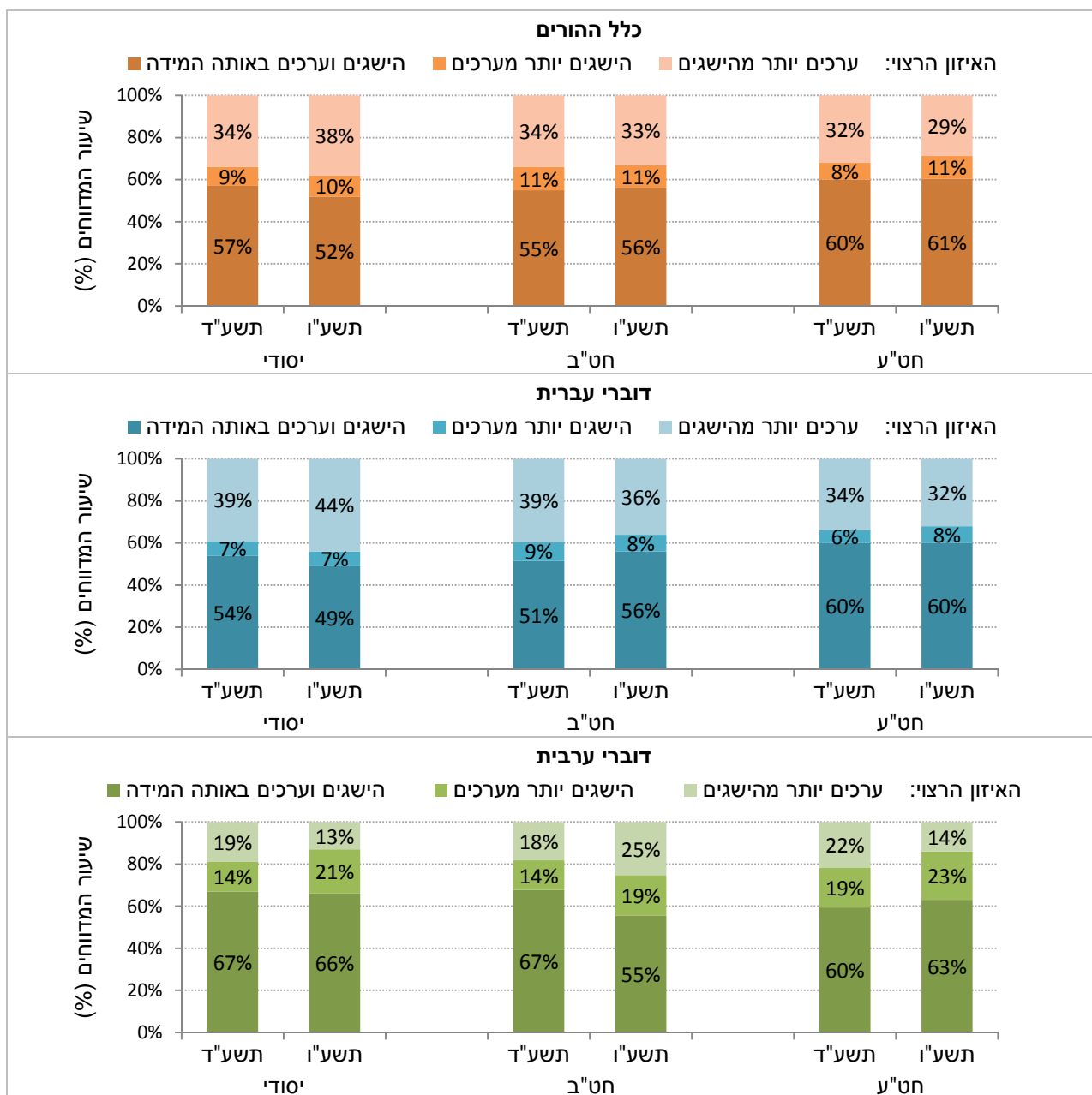
בקרב דוברי עברית שיעור המדווחים על הדגשת הישגים וערכים באותה מידה עלה בכל שלבי הגיל (+7% עד +10%) על חשבון שיעור המדווחים על הדגשת הישגים יותר מערכים ירד בשלושת שלבי הגיל (6%- עד 8%-) ושיעור המדווחים שבית הספר מדגיש ערכים יותר מאשר הישגים נשאר ללא שינוי.

2.2. עמדות ההורים בנוגע לאיזון בין הדגשת הישגים לימודיים לערכים

בתת-פרק הקודם נשאלו ההורים על האיזון בפועל בין הדגשת הישגים לימודיים לבין הנחלת ערכים. בתת-פרק זה מוצגים דיווחי ההורים על **המצב הרצוי** בעיניהם בנוגע לאיזון זה. כך תתחדד ההבנה בנוגע לתפיסות "רצוי מול מצוי" של ההורים באשר לסוגיה. ההורים נשאלו מה לדעתם בית הספר שבו לומד הילד שלהם **צריך להדגיש ולקדם יותר**: ערכים או הישגים לימודיים. אלה אפשרויות התשובה שהוצגו בפני ההורים: "הישגים לימודיים גבוהים וערכים באותה המידה"; "יותר הישגים לימודיים גבוהים ופחות את נושא הערכים"; "יותר ערכים ופחות הישגים לימודיים גבוהים".

בתרשים הבא מוצגים דיווחי ההורים על **האיזון הרצוי בין הדגשת הישגים לימודיים לערכים**, בנפרד עבור קבוצת כלל ההורים, הורים לתלמידים בבתי ספר דוברי עברית והורים לתלמידים בבתי ספר דוברי ערבית. בכל אחת מהקבוצות נתוני תשע"ו מוצגים בהשוואה לנתוני תשע"ד ובחלוקה לשלבי גיל: יסודי, חט"ב וחט"ע.

תרשים 12: דיווחי ההורים על האיזון הרצוי בין הדגשת הישגים לימודיים לערכים: שיעורי המדווחים לפי מגזר שפה ושלב גיל בשנים תשע"ד ותשע"ו

הערה: שיעורי המדווחים בקטגוריות השונות אינם בהכרח מסתכמים ל-100% שכן הם עוגלו למספרים שלמים.

המצאים בתשע"ו

מעיון בתרשים לעיל עולה כי כמחצית מההורים ואף יותר דיווחו כי האיזון הרצוי הוא הדגשת הישגים **באותה מידה** כמו ערכים (52% עד 61%). בקרב דוברי ערבית שיעור המדווחים על איזון מסוג זה ביסודי ובחטיבה העליונה (66% ו-63% בהתאמה) גבוה יותר מאשר בקרב דוברי עברית (49% ו-60% בהתאמה). בחטיבות הביניים לא נמצא הבדל בין שני מגזרי השפה (כ-56%).

שיעור ההורים המעדיפים כי בית הספר **ידגיש הישגים יותר מאשר ערכים** דומה בקרב דוברי עברית בכל שלבי הגיל (כ-8%). בקרב דוברי ערבית שיעור המדווחים בקטגוריה זו (בין 19% ל-23%) גבוה יותר מאשר בקרב דוברי עברית.

שיעור המעדיפים כי בית הספר ידגיש ערכים יותר מאשר הישגים גבוה יותר בקרב דוברי עברית (32% עד 44%) מאשר בקרב דוברי ערבית (13% עד 25%). יש לציין כי בקרב דוברי עברית שיעור המעדיפים כי בית הספר ידגיש ערכים יותר מהישגים גדול בכל שלבי הגיל משיעור המעדיפים שהוא ידגיש הישגים (הפער מ-24% עד +37%). לעומת זאת בקרב דוברי ערבית נרשמה מגמה הפוכה ביסודי ובחט"ע (8%- ו-9% בהתאמה) ואילו בחט"ב שיעור המעדיפים שבית הספר ידגיש ערכים יותר מאשר הישגים היה גבוה יותר (פער של +6%).

הממצאים העולים מהשוואה הרב-שנתית

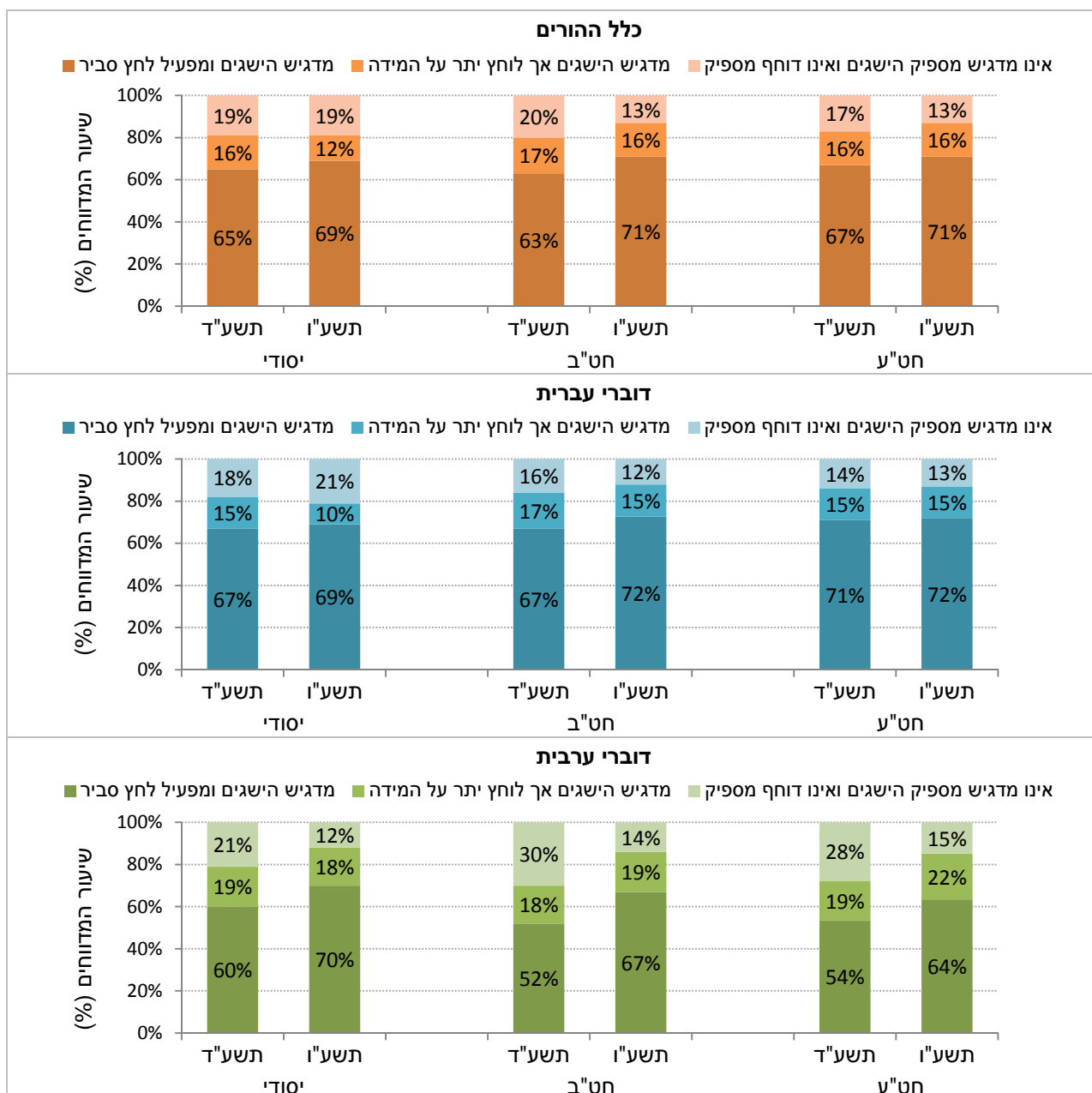
בין השנים תשע"ד ותשע"ו נרשמה בקרב דוברי עברית ירידה בשיעור ההורים המעדיפים כי בית הספר ידגיש ערכים והישגים באותה מידה ביסודי (5%-) ועלייה בשיעור זה בחטיבת הביניים (5%+). שינויים אלו מלווים בעלייה ובירידה, בהתאמה, בשיעור המעדיפים שבית הספר ידגיש ערכים יותר מהישגים (5%+ ביסודי ו-3%- בחט"ב). שיעור המעדיפים שבית הספר ידגיש הישגים יותר מאשר ערכים לא השתנה בשלושת שלבי הגיל. בקרב דוברי ערבית שיעור המדווחים על איזון רצוי של הדגשת הישגים וערכים באותה מידה ירד בחטיבת הביניים (12%-) ועלה בחטיבות העליונות (3%+). שיעור דוברי הערבית המעדיפים שבית הספר ידגיש הישגים יותר מערכים עלה בשלושת שלבי הגיל (7%+ ביסודי, 5%+ בחטיבת הביניים ו-4%+ בחטיבות העליונות). נוסף על שינויים אלו נרשמה עלייה בשיעור ההורים המעדיפים שבית הספר ידגיש ערכים יותר מהישגים בחט"ב (7%+) וירידה ביסודי (6%-) ובחט"ע (8%-).

2.3. הפעלת לחץ מופרז על התלמידים להגיע להישגים לימודיים

מעט לעת נשמעים קולות הטוענים כי מערכת החינוך מפעילה לחץ מופרז על התלמידים להגיע להישגים לימודיים. לכן, חשוב לבחון מהן תפיסות ההורים בנוגע לסוגיה זו. ההורים נשאלו מה לדעתם המידה שבה מדגיש בית הספר שבו לומד הילד שלהם הישגים לימודיים ומפעיל לחץ על התלמידים כדי להגיע להישגים. שלוש אפשרויות תשובה הוצגו בפני ההורים: "מדגיש מאוד הישגים לימודיים ומפעיל לחץ סביר – כפי שנחוץ"; "מדגיש מאוד הישגים לימודיים, אך לוחץ את התלמידים יתר על המידה להגיע להישגים"; "אינו מדגיש מספיק הישגים לימודיים, ואינו דוחף מספיק את התלמידים להגיע להישגים".

בתרשים הבא מוצגים דיווחי ההורים על מידת הלחץ שמפעיל בית הספר על התלמידים כדי להגיע להישגים, בנפרד עבור קבוצת כלל ההורים, הורים לתלמידים בבתי ספר דוברי עברית והורים לתלמידים בבתי ספר דוברי ערבית. בכל אחת מהקבוצות נתוני תשע"ו מוצגים בהשוואה לנתוני תשע"ד ובחלוקה לשלבי גיל: יסודי, חט"ב וחט"ע.

תרשים 13: דיווחי ההורים על מידת הלחץ שמפעיל בית הספר על התלמידים כדי להגיע להישגים: שיעורי המדווחים לפי מגזר שפה ושלב גיל בשנים תשע"ד ותשע"ו

הערה: שיעורי המדווחים בקטגוריות השונות אינם בהכרח מסתכמים ל-100% שכן הם עוגלו למספרים שלמים.

המצאים בתשע"ו

מעיון בתרשים לעיל עולה כי מרבית ההורים מדווחים על כך שבית הספר מדגיש הישגים ומפעיל לחץ סביר על התלמידים כדי להגיע להישגים (כ-70%). שיעור מדווחים זה דומה ביסודי בשני מגזרי השפה (כ-69%) ואילו בשני שלבי גיל האחרים הוא גבוה יותר בקרב דוברי עברית (72%) מאשר בקרב דוברי ערבית (67% בחטיבת הביניים ו-64% בחטיבה העליונה).

בקרב דוברי עברית שיעור המדווחים על לחץ יתר של בית הספר (10% עד 15%) נמוך יותר מאשר בקרב דוברי ערבית (18% עד 22%).

בקרב דוברי ערבית הפער בין שיעור המדווחים על לחץ יתר למדווחים כי בית הספר אינו דוחף מספיק דומה בשלושת שלבי הגיל (כ-6%). לעומת זאת בקרב דוברי עברית נרשם פער קטן בחט"ב ובחט"ע (כ-3%) בעוד ביסודי נרשמה מגמה הפוכה ופער גדול יותר (-11%).

הממצאים העולים מהשוואה הרב-שנתית

בין השנים תשע"ד ותשע"ו נרשמה בקרב דוברי ערבית עלייה גדולה בשיעור המדווחים כי בית הספר מדגיש הישגים ומפעיל לחץ סביר (10% עד +15%) ואילו בקרב דוברי עברית נרשם שינוי רק בחטיבת הביניים (+5%).

יש לציין כי שיעור המדווחים בקרב דוברי עברית בשנת תשע"ד היה גבוה יותר מאשר בקרב דוברי ערבית והעלייה בשיעור המדווחים בקרב דוברי הערבית הביאה לצמצום הפערים בין שני מגזרי השפה בשיעור המדווחים בקטגוריה זאת.

השינוי בקרב דוברי הערבית בא על חשבון הירידה בשיעור המדווחים כי בית הספר אינו מדגיש הישגים ואינו דוחף מספיק (-9% עד -16%). בקרב דוברי עברית נרשמה ירידה קלה (-4%) בשיעור המדווחים כי בית הספר אינו מדגיש מספיק הישגים ואינו דוחף מספיק בחטיבת הביניים ואילו ביסודי ניכרת עלייה קטנה (+3%).

לסיכום פרק זה:

- **כשני שליש מההורים (בין 61% ל-72%) מדווחים כי בית הספר מדגיש הישגים וערכים באותה המידה בקרב שני מגזרי השפה ובכל אחד משלבי הגיל. שיעור זה גבוה במקצת משיעור ההורים המדווחים שזהו האיזון הרצוי בעיניהם בין הדגשת ערכים והישגים (בין 49% ל-66%). בהתאם, מרבית ההורים (בין 64% ל-72%) סבורים כי בית הספר מפעיל על התלמידים לחץ סביר להגיע להישגים.**
- **בהשוואה בין שני מגזרי השפה ניתן לראות כי בחט"ב וביסודי שיעור ההורים המדווחים על מערכת החינוך כמדגישה הישגים יותר מאשר ערכים גבוה בקרב דוברי ערבית יותר מאשר בקרב דוברי עברית (פער של כ-8%). לעומת זאת שיעור המדווחים על הדגשת ערכים יותר מאשר הישגים גבוה יותר בקרב דוברי עברית (הפער נע בין 9% ל-19%). בהתאם לכך שיעור ההורים שבעיניהם הדגשת הישגים רצויה יותר מאשר הדגשת ערכים גבוה יותר בקרב דוברי ערבית מאשר עברית (הפער נע בין 11% ל-15%). לעומת זאת, בקרב דוברי עברית שיעור ההורים המעדיפים שבת הספר ידגיש ערכים יותר מאשר הישגים גבוה יותר (הפער נע בין 11% ל-31%).**
- **על אף האמור לעיל שיעור המדווחים על לחץ יתר על המידה להגיע להישגים בקרב דוברי ערבית גבוה יותר מאשר בקרב דוברי עברית (הפער נע בין 4% ל-8%).**

3. אקלים וסביבה פדגוגית בבית הספר לפי דיווחי ההורים

שני הפרקים הקודמים עסקו בחינוך למצוינות ערכית ובאיזון בינו לבין הדגשת הישגים לימודיים. בפרק הנוכחי מוצגים דיווחי ההורים על מבחר נושאי האקלים הבית ספרי והסביבה הפדגוגית. ההורים נשאלו הן על נושאים הנוגעים ישירות לילדם, לזמן שהייתו בבית הספר וליחסים שלו עם מוריו, ועל היחסים בין בית הספר לבין ההורה: שותפות ההורים ומעורבותם בנעשה בבית הספר שבו לומד ילדם ועמדתם בנוגע לגובה התשלומים לבית הספר.

ההורים התבקשו לדרג את מידת הסכמתם עם היגדים בנושאי אקלים בית ספרי וסביבה פדגוגית, על סולם בן חמש דרגות, הנע מ-"במידה רבה מאוד" עד "במידה מועטה מאוד". לצורך הדיווח על הממצאים, סווגו המשיבים אשר ציינו את אחד משני הערכים "במידה רבה מאוד" או "במידה רבה" כמסכימים עם ההיגד.

נוסף על הדיווח על מידת ההסכמה עם ההיגדים, מוצגים עבור כל קבוצת היגדים הקשורים זה לזה נתוני המדד המסכם המאגד אותם – ממוצע שיעור המסכימים עם ההיגדים הכלולים במדד.

אלה המדדים המסכימים המדווחים בפרק זה:

- שביעות רצון כללית מבית הספר
- יחסים חיוביים בין המורה לתלמיד
- תפיסת ההוראה כמעניינת וכברורה
- הסביבה הפיזית בבית הספר
- שותפות הורים בבית הספר

בפרק זה מופיע גם אזכור של שני נושאים נוספים, שאינם מאוגדים תחת מדד מסכם:

- מעורבות הורים בבית הספר
- גובה תשלומי ההורים לבית הספר

3.1. שביעות רצון כללית מבית הספר

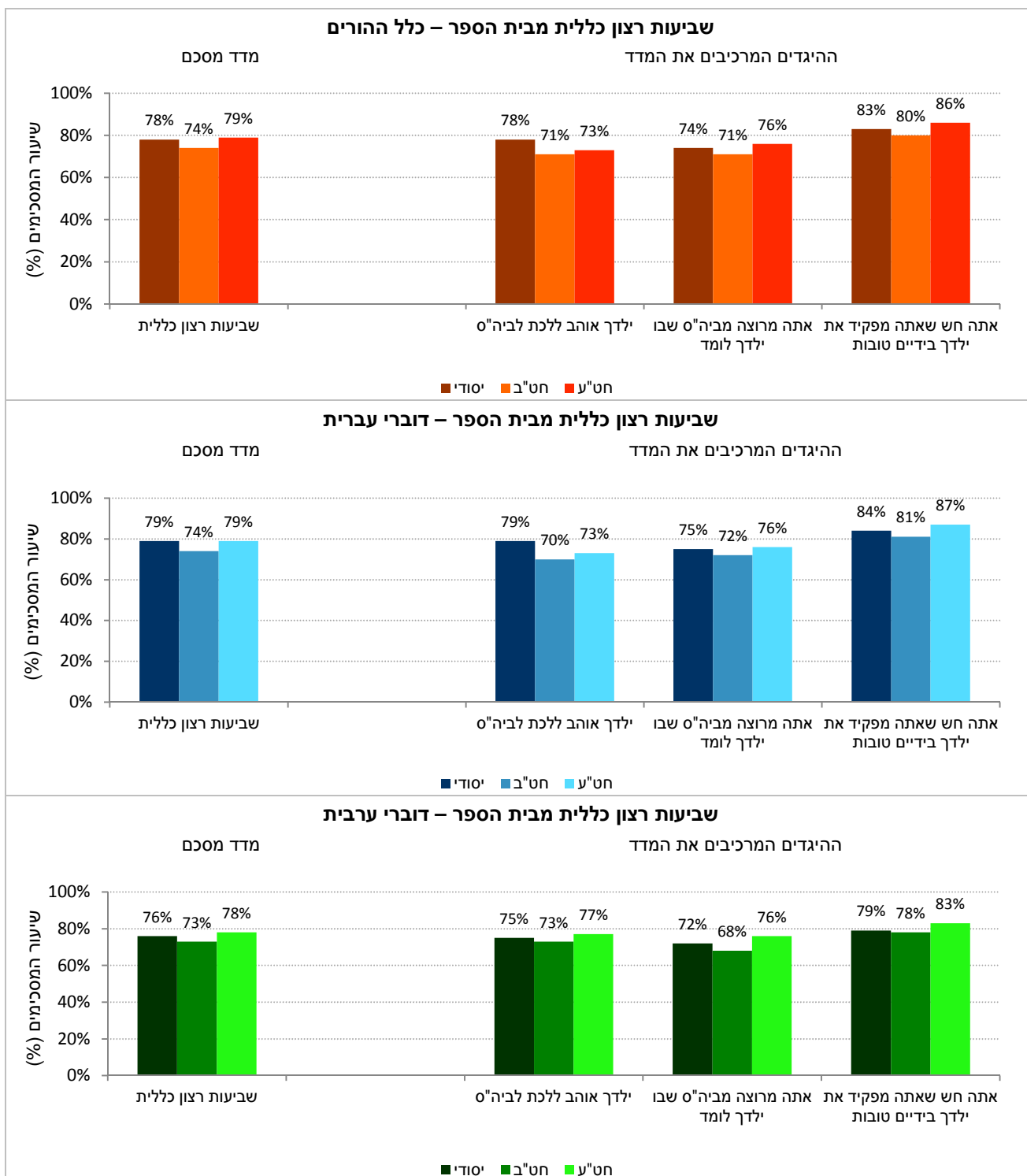
תת-פרק זה עוסק בסוגיה הבסיסית של תחושת שביעות הרצון של הילד ושל ההורה מבית הספר, כפי שמשתקף מדיווחי ההורים: כיצד בית הספר משפיע על רווחת הילד? האם טוב לילד ולהורה שהילד הולך לבית הספר?

להלן פירוט ההיגדים המרכיבים מדד זה כפי שהם מוצגים בשאלון:

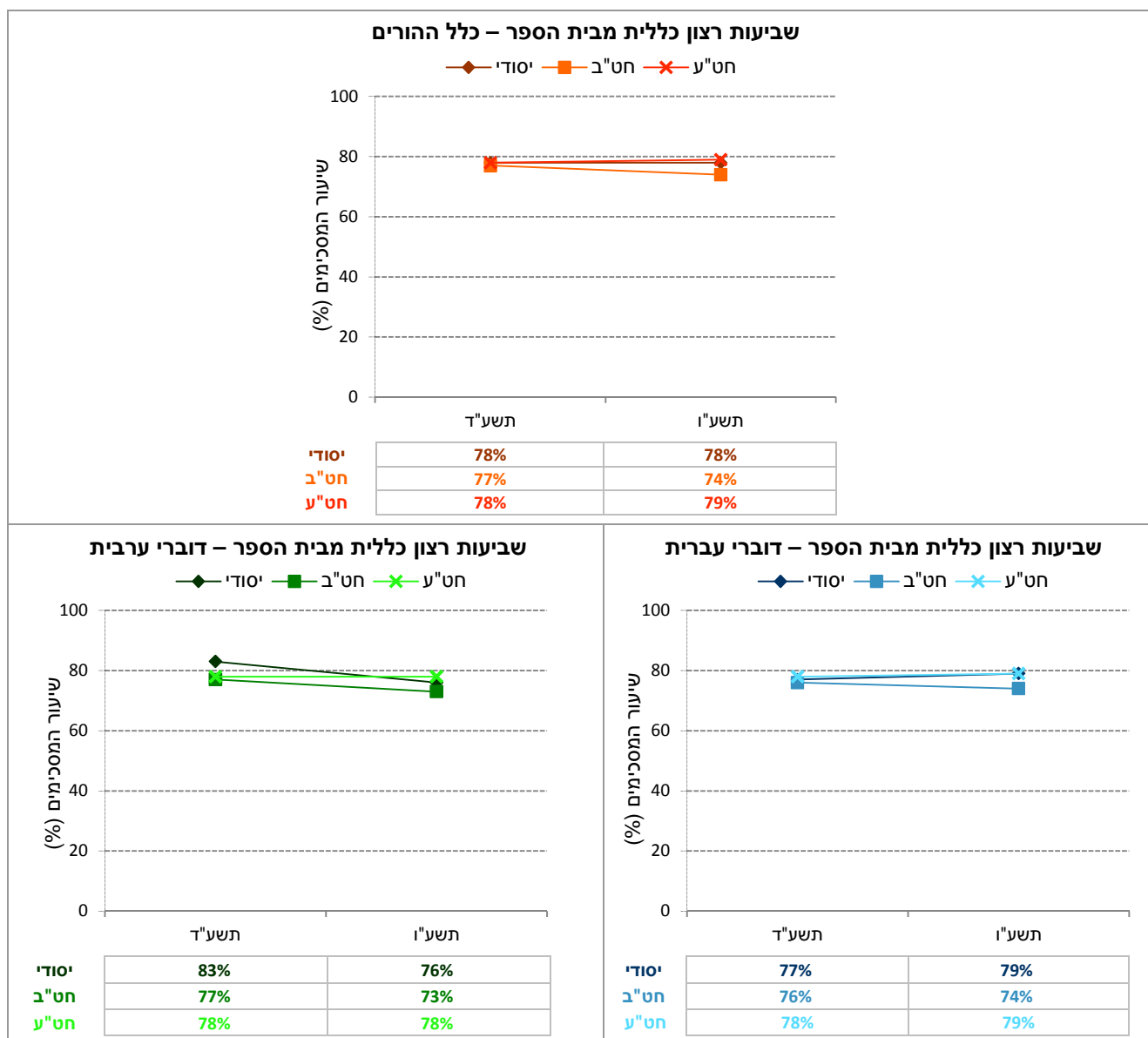
מדד מסכם: שביעות רצון כללית מבית הספר
א. "ילדך אוהב ללכת לבית הספר"
ב. "אתה מרוצה מבית הספר שבו ילדך לומד"
ג. "בסך הכול, אתה חש שכשאתה שולח את ילדך לבית הספר, אתה מפקיד אותו בידיים טובות"

בתרשימים הבאים מוצגים נתוני המדד המסכם "שביעות רצון כללית מבית הספר" וההיגדים המרכיבים אותו בנפרד עבור קבוצת כלל ההורים, הורים לתלמידים בבתי ספר דוברי עברית והורים לתלמידים בבתי ספר דוברי ערבית. תחילה מוצגים הנתונים בשנת תשע"ו ולאחר מכן מוצגת השוואה של נתוני המדד המסכם בשנים תשע"ד ותשע"ו.

תרשים 14: דיווחי ההורים על שביעות רצון כללית מבית הספר: שיעורי המסכימים עם הנאמר בהיגדים לפי מגזר שפה ושלב גיל בשנת תשע"ו

תרשים 15: דיווחי ההורים על שביעות רצון כללית מבית הספר לפי מגזר שפה ושלב גיל: נתוני המדד המסכם בשנים תשע"ד ותשע"ו

הממצאים בתשע"ו

מעיון בתרשים הראשון עולה כי רוב ההורים (74% עד 79%) מדווחים על שביעות רצון כללית מבית הספר. בתוך כל מגזר שפה שיעור המדווחים על שביעות רצון כללית דומה בחטיבות העליונות וביסודי (79% בקרב דוברי עברית וכ-77% בקרב דוברי ערבית) ונמוך יותר בחטיבות הביניים (כ-74%).

הממצאים העולים מההשוואה הרב-שנתית

בין השנים תשע"ד ותשע"ו נרשמה בקרב דוברי ערבית ירידה בשיעור המדווחים על שביעות רצון כללית מבית הספר ביסודי (-7%) ובחטיבות הביניים (-4%). בקרב דוברי עברית נרשמה יציבות בשלבי גיל אלו. בחטיבות העליונות נרשמה יציבות בשני מגזרי השפה.

3.2. יחסים חיוביים בין המורה לתלמיד

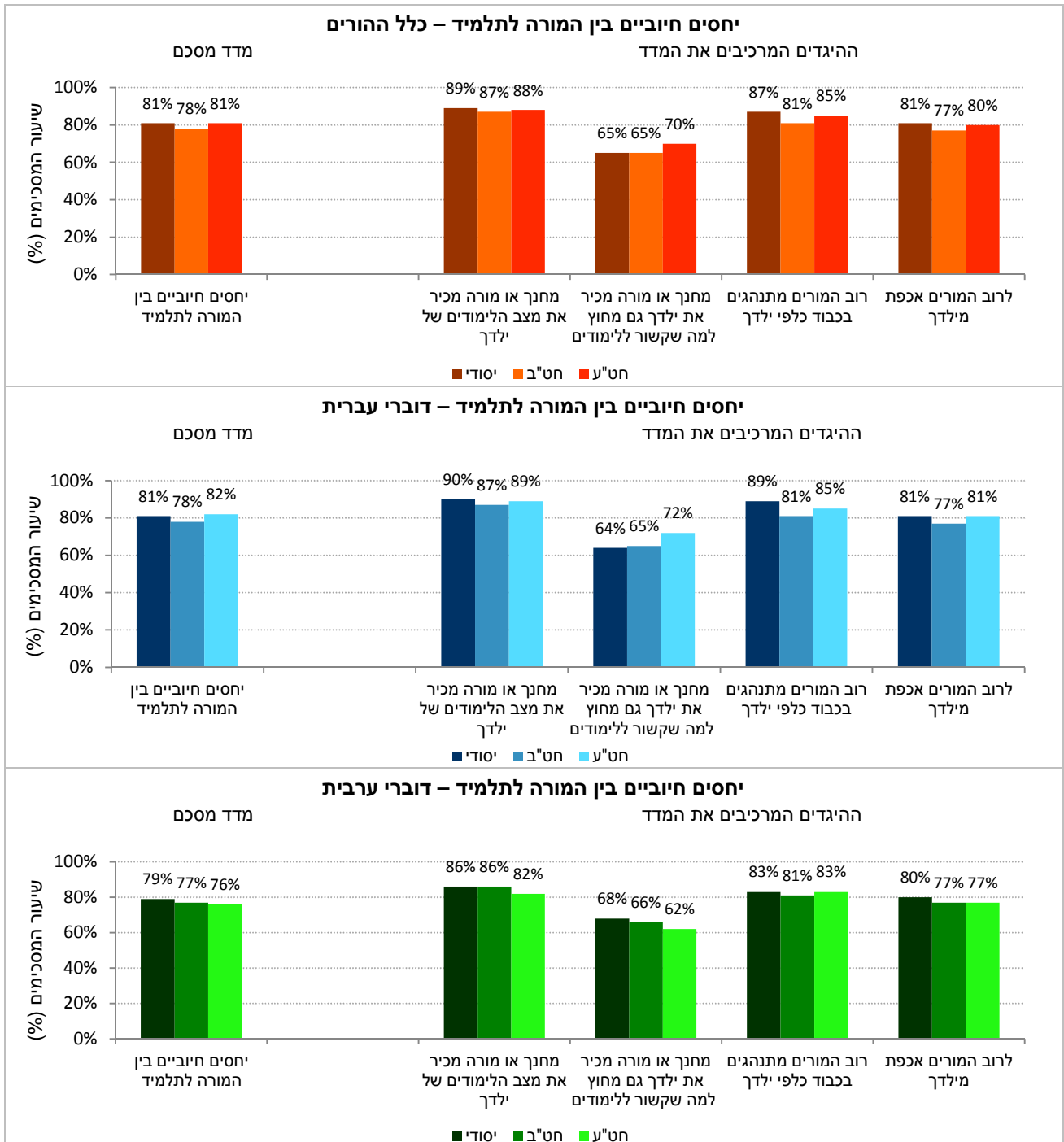
בתת-פרק זה מוצגים ממצאים מדיווחי ההורים על מערכת היחסים בין צוות המורים לבין התלמידים, יחסים שהם התשתית שעליה נבנים תהליכי ההוראה והלמידה, באופן היוצר אווירה בין-אישית חיובית ומעצימה.

להלן פירוט ההיגדים המרכיבים מדד זה כפי שהם מוצגים בשאלון:

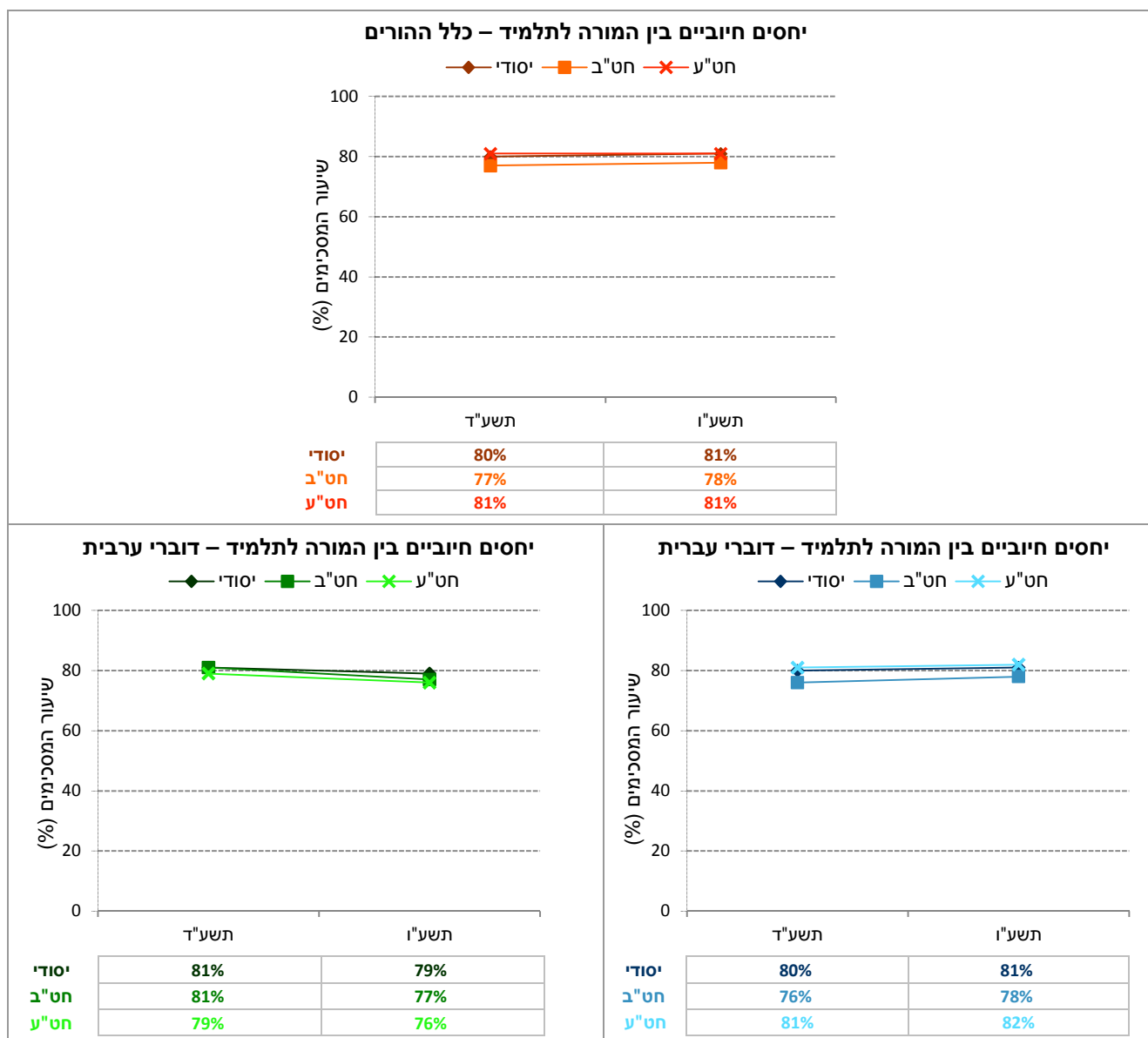
מדד מסכם: יחסים חיוביים בין המורה לתלמיד	
א.	"מחנך הכיתה של ילדך, או מורה אחר בבית הספר, מכיר את ילדך בכל מה שנוגע למצבו בלימודים"
ב.	"מחנך הכיתה של ילדך, או מורה אחר בבית הספר, מכיר את ילדך גם מחוץ לכל מה שקשור ללימודים, כמו תחביבים, תחומי עניין וכדומה"
ג.	"רוב המורים בבית הספר מתנהגים בכבוד כלפי ילדך"
ד.	"אתה מרגיש שלרוב המורים בבית הספר אכפת מילדך"

בתרשים הבא מוצגים נתוני המדד המסכם "יחסים חיוביים בין המורה לתלמיד" וההיגדים המרכיבים אותו בנפרד עבור קבוצת כלל ההורים, הורים לתלמידים בבתי ספר דוברי עברית והורים לתלמידים בבתי ספר דוברי ערבית. תחילה מוצגים הנתונים בשנת תשע"ו ולאחר מכן מוצגת השוואה של נתוני המדד המסכם בשנים תשע"ד ותשע"ו.

תרשים 16: דיווחי ההורים על יחסים חיוביים בין המורה לתלמיד: שיעורי המסכימים עם הנאמר בהיגדים לפי מגזר שפה ושלב גיל בשנת תשע"ו

תרשים 17: דיווחי ההורים על יחסים חיוביים בין המורה לתלמיד לפי מגזר שפה ושלב גיל: נתוני המדד המסכם בשנים תשע"ד ותשע"ו

הממצאים בתשע"ו

מעיון בתרשים הראשון שלעיל עולה כי מרבית מההורים מדווחים על יחסים חיוביים בין המורה לתלמיד (78% עד 81%). שיעור המדווחים בחט"ע בקרב דוברי עברית (82%) גבוה במקצת מאשר בקרב דוברי ערבית (76%). בשאר שלבי הגיל אין הבדל בשיעור המדווחים בין שני מגזרי השפה.

מהתבוננות בהיגדים המרכיבים את המדד עולה כי שיעור ההורים המדווחים כי המורה מכיר את ילדם מחוץ למסגרת הלימודית (65% עד 70%) נמוך יותר בהשוואה לשיעור המדווחים בשאר ההיגדים המרכיבים את המדד המסכם (77% עד 89%).

בחטיבות הביניים לא נרשם הבדל בין שני מגזרי השפה בשיעור המסכימים עם כל אחד מההיגדים המרכיבים את המדד המסכם. בחטיבות העליונות שיעור המדווחים בהיגדים המרכיבים את המדד המסכם גבוה יותר בקרב דוברי

עברית מאשר בקרב דוברי ערבית (הפער נע בין 2% ל-10%) פרט להיגד המתייחס להתנהגות מכבדת של מורים כלפי הילד שעבורו לא נמצא הבדל בין שני מגזרי השפה.

הממצאים העולים מהשוואה הרב-שנתית

בין השנים תשע"ד ותשע"ו לא נרשם שינוי בקרב דוברי ערבית. בקרב דוברי ערבית נרשמה ירידה בחטיבות הביניים (-4%) ובחטיבות העליונות (-3%).

3.3. תפיסת ההוראה כמעניינת וכברורה

ההורים התבקשו לחוות את דעתם על מאפייני ההוראה של המורים בבית הספר שבו לומד ילדם: עד כמה ההוראה ברורה, מעוררת סקרנות ועניין בלימודים, מחזקת את הרגשת המסוגלות העצמית של התלמידים ומסייעת להם למצות את הפוטנציאל האישי שלהם.

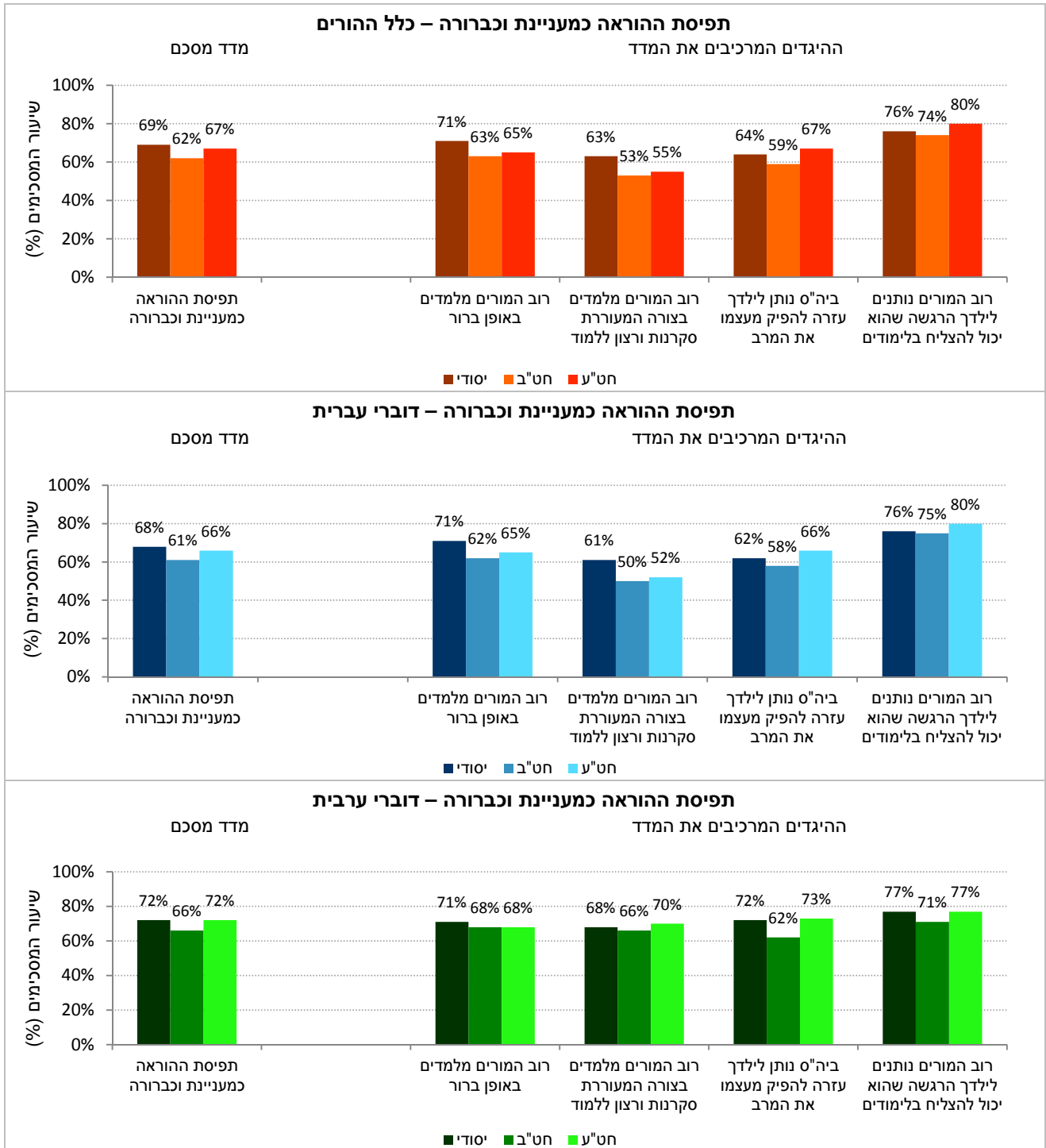
להלן פירוט ההיגדים המרכיבים מדד זה כפי שהם מוצגים בשאלון:

מדד מסכם: תפיסת ההוראה כמעניינת וכברורה
א. "רוב המורים שמלמדים את ילדך מלמדים באופן ברור, המסייע לו להבין את הנושאים הנלמדים."
ב. "רוב המורים שמלמדים את ילדך מלמדים בצורה המעוררת סקרנות וגורמת לו לרצות להמשיך ללמוד."
ג. "בית הספר נותן לילדך את כל העזרה שהוא זקוק לה כדי להפיק מעצמו את המרב (המקסימום)."
ד. "רוב המורים שמלמדים את ילדך נותנים לו הרגשה שהוא יכול להצליח בלימודים."

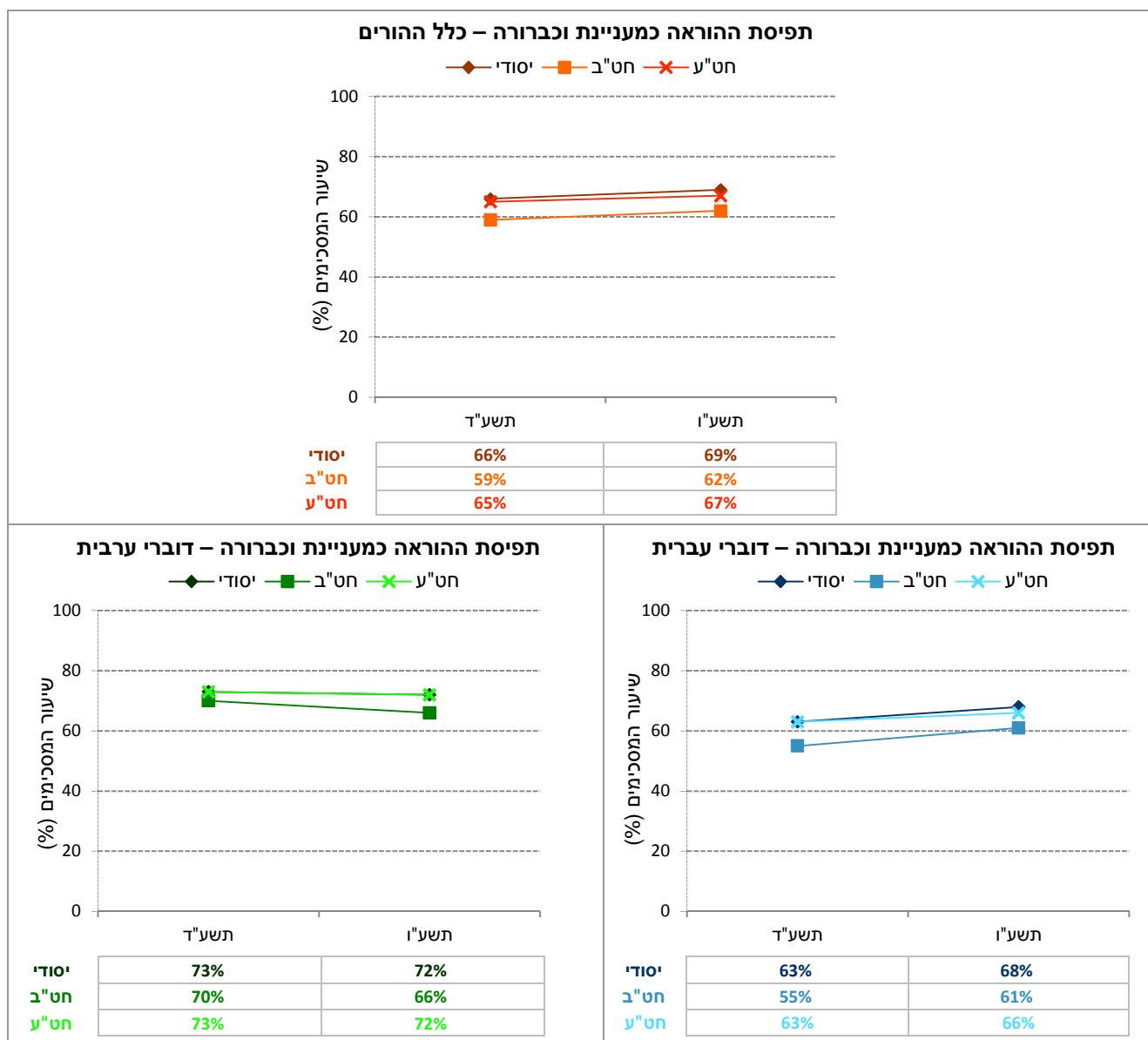
בתרשים הבא מוצגים נתוני המדד המסכם "תפיסת ההוראה כמעניינת וכברורה" וההיגדים המרכיבים אותו בנפרד עבור קבוצת כלל ההורים, הורים לתלמידים בבתי ספר דוברי עברית והורים לתלמידים בבתי ספר דוברי ערבית. תחילה מוצגים הנתונים בשנת תשע"ו ולאחר מכן מוצגת השוואה של נתוני המדד המסכם בשנים תשע"ד ותשע"ו.

תרשים 18: דיווחי ההורים על תפיסת ההוראה כמעניינת וכברורה: שיעורי המסכימים עם הנאמר בהיגדים לפי

מגזר שפה ושלב גיל בשנת תשע"ו

תרשים 19: דיווחי ההורים על תפיסת ההוראה כמעניינת וכברורה לפי מגזר שפה ושלב גיל: נתוני המדד המסכם בשנים תשע"ד ותשע"ו

הממצאים בתשע"ו

מעיון בתרשים הראשון עולה כי שיעור המדווחים על תפיסת ההוראה כמעניינת וכברורה גבוה יותר ביסודי ובחטיבות העליונות מאשר בחטיבות הביניים. שיעור המדווחים בשלושת שלבי הגיל בקרב דוברי ערבית (66% עד 72%) גבוה יותר מאשר בקרב דוברי עברית (61% עד 68%).

הממצאים העולים מהשוואה הרב-שנתית

בין השנים תשע"ד ותשע"ו נרשמה בקרב דוברי עברית עלייה בשיעור המדווחים בשלושת שלבי הגיל (+3% עד +6%). לעומת זאת, בקרב דוברי ערבית נרשמה יציבות ביסודי ובחטיבות העליונות וירידה בחטיבות הביניים (-4%).

3.4. הסביבה הפיזית בבית הספר

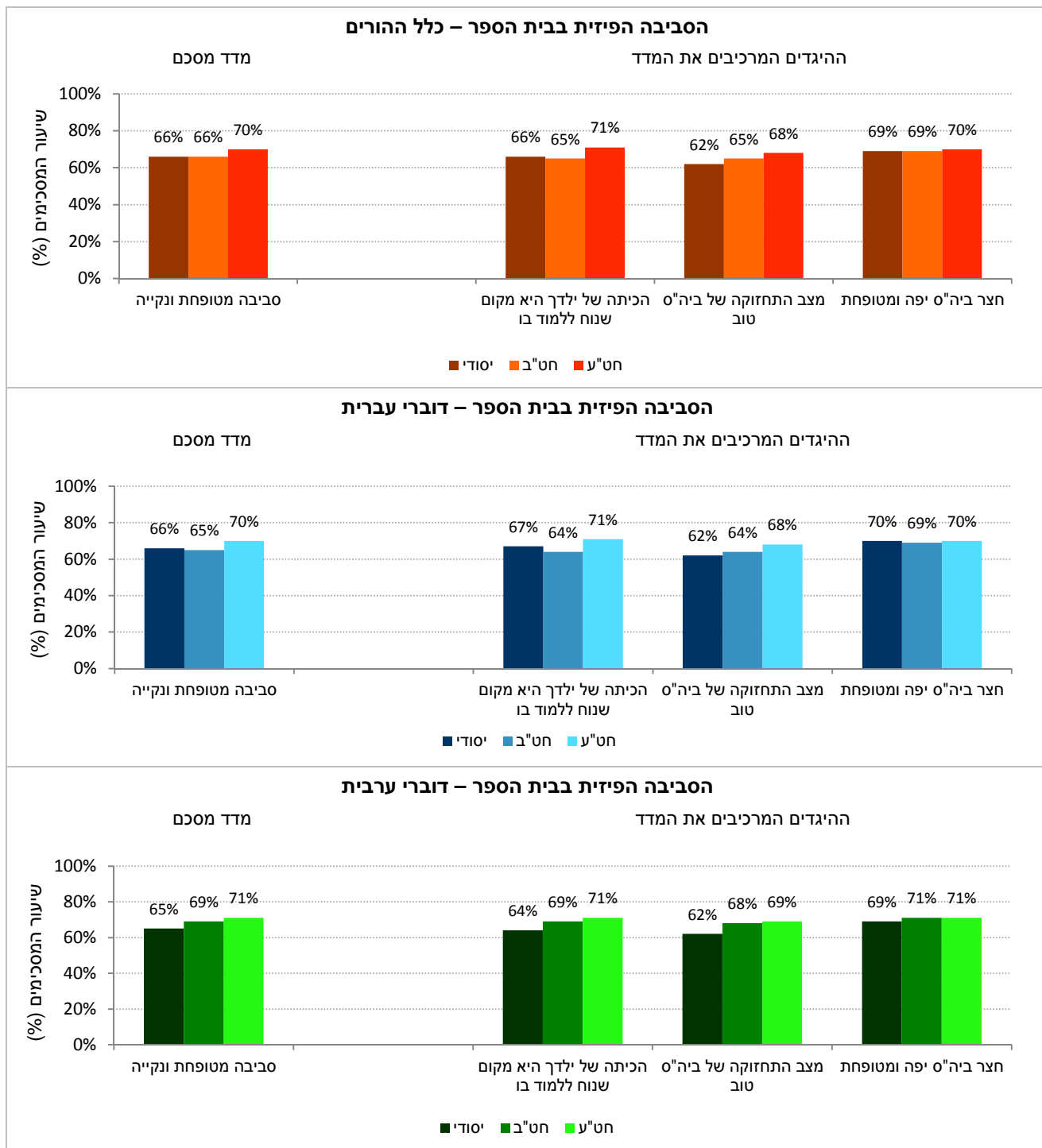
כאשר בוחנים את האווירה בבית הספר, חשוב לזכור כי היא אינה מתרחשת בחלל ריק, אלא בתוך סביבה פיזית נתונה. לסביבה הפיזית השפעה רבה על התחושות שחווים התלמידים והמורים ועל היחסים הבין-אישיים בבית הספר. קיומן של תשתיות מתאימות וסביבה נקייה, מטופחת, מרווחת וחופשית ממפגעים הוא תנאי חשוב לאקלים בית ספרי חיובי ומעצים. בתת-פרק זה מוצגים דיווחי ההורים בנוגע לסביבה הבית ספרית: הכיתה, החצר והשירותים. להלן פירוט ההיגדים המרכיבים מדד זה כפי שהם מוצגים בשאלון:

מדד מסכם: סביבה פיזית מטופחת ונקייה
א. "הכיתה שבה לומד ילדך היא מקום שנח ללמוד בו, מבחינת מקומות הישיבה, הצפיפות, התאורה, קור וחום, הניקיון, האסתטיות וכדומה."
ב. "מצב התחזוקה של בית הספר הוא טוב, מבחינת החצר, השירותים, ללא מפגעים בטיחותיים וכדומה."
ג. "חצר בית הספר יפה ומטופחת."

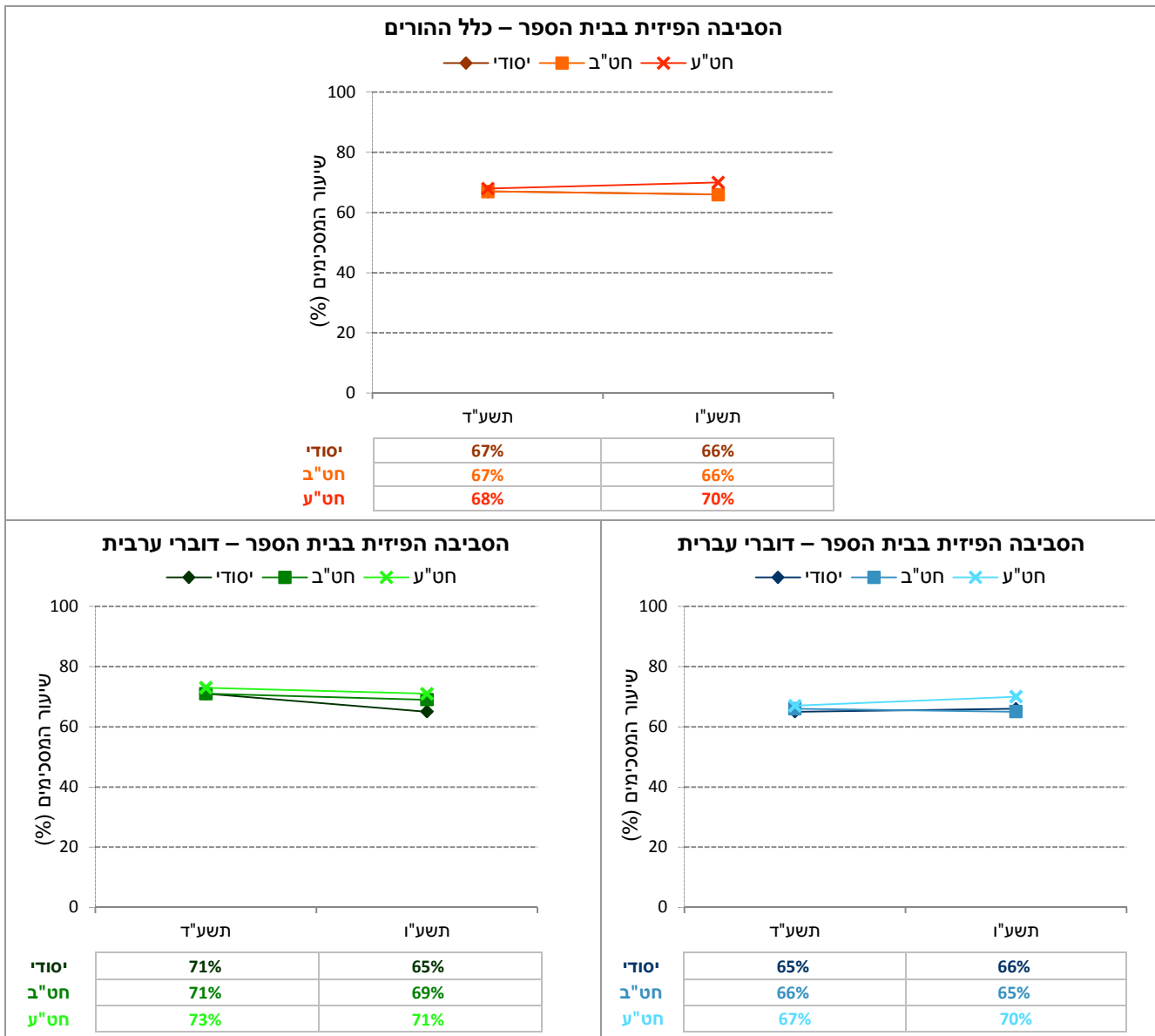

בתרשים הבא מוצגים נתוני המדד המסכם "סביבה פיזית מטופחת ונקייה" וההיגדים המרכיבים אותו בנפרד עבור קבוצת כלל ההורים, הורים לתלמידים בבתי ספר דוברי עברית והורים לתלמידים בבתי ספר דוברי ערבית. תחילה מוצגים הנתונים בשנת תשע"ו ולאחר מכן מוצגת השוואה של נתוני המדד המסכם בשנים תשע"ד ותשע"ו.

תרשים 20: דיווחי ההורים על הסביבה הפיזית בבית הספר: שיעורי המסכימים עם הנאמר בהיגדים לפי מגזר שפה ושלב גיל

תרשים 21: דיווחי ההורים על הסביבה הפיזית בבית הספר לפי מגזר שפה ושלב גיל: נתוני המדד המסכם בשנים תשע"ד ותשע"ו

הממצאים בתשע"ו

מעיון בתרשים הראשון עולה כי מעל שני שלישי מההורים מדווחים כי הסביבה הפיזית בבית הספר מטופחת ונקייה (66% עד 70%). ביסודי ובחטיבות העליונות לא נמצא הבדל בשיעור המדווחים בין שני מגזרי השפה. לעומת זאת, בחטיבות הביניים שיעור המדווחים בקרב דוברי ערבית (69%) גבוה יותר מאשר בקרב דוברי עברית (65%).

הממצאים העולים מהשוואה הרב-שנתית

בין השנים תשע"ד ותשע"ו נראה כי לא נרשם בקרב דוברי עברית שינוי ביסודי ובחטיבת הביניים ואילו בחטיבה העליונה נרשמה עלייה (+3%). בקרב דוברי ערבית לא נרשם שינוי בחטיבת הביניים ובחטיבות העליונות אך נרשמה ירידה ביסודי (-6%).

3.5. שותפות הורים בבית הספר

בעלי העניין העיקריים במתרחש בבית הספר, מתוך הקהילה הסובבת אותו, הם הורי התלמידים. קיום שיח ושותפות חינוכית בין צוותי החינוך לבין ההורים חיוני ובעל השלכות חיוביות על האקלים בבית הספר ועל תהליכי ההוראה והלמידה המתרחשים בו. נדבך מרכזי בכינון יחסים חיוביים הוא ערוץ תקשורת פתוח בין בית הספר להורים, כך שהאחרונים יהיו מעודכנים במה שקורה עם ילדיהם בבית הספר ובמתרחש בבית הספר באופן כללי. יחסים פוריים בין בית הספר לבין ההורים מתאפיינים גם במעורבות פעילה של ההורים וביצירת שותפות חינוכית אמיתית בין בית הספר ובין ההורים.

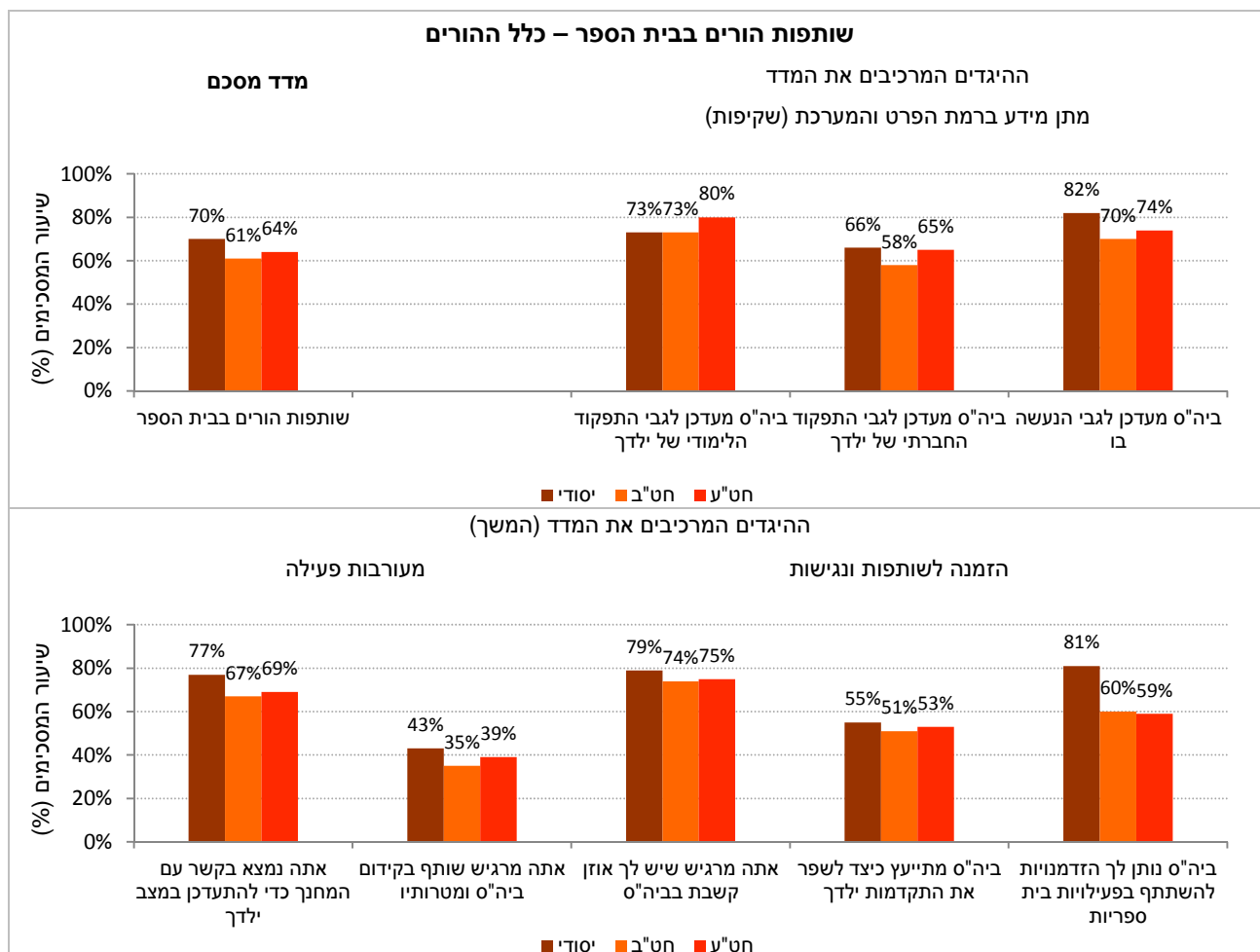
ההורים נשאלו אם ערוץ התקשורת בינם לבין בית הספר מאפשר להם להיות מעודכנים במה שקורה עם ילדם בבית הספר ובמתרחש בבית הספר באופן כללי (מתן מידע ברמת הפרט והמערכת), אם הם מעורבים באופן פעיל בנעשה בבית הספר (מעורבות פעילה) ואם בית הספר מזמן ומאפשר שותפות אמיתית (הזמנה לשותפות ונגישות). המדד "שותפות הורים בבית הספר" מבקש לבחון את התקשורת ואת מידת העדכון, המעורבות ושיתוף הפעולה בין ההורים לבין בית הספר, על סמך דיווחי ההורים.

להלן פירוט ההיגדים המרכיבים מדד זה כפי שהם מוצגים בשאלון:

מדד מסכם: שותפות הורים בבית הספר
מתן מידע ברמת הפרט והמערכת (שקיפות)
א. "בית הספר מעדכן אותך באופן שוטף בכל הנוגע לתפקוד הלימודי של ילדך בבית הספר, כולל ציונים, נוכחות בשיעורים וכדומה."
ב. "בית הספר מעדכן אותך באופן שוטף בכל הנוגע לתפקוד החברתי של ילדך בבית הספר, כולל השתלבות בכיתה, יחס לחברים ודומה."
ג. "בית הספר מעדכן אותך באופן שוטף בכל הנוגע לנעשה בבית הספר, כגון אירועים, טקסים וכדומה."
מעורבות פעילה
ד. "אתה נמצא בקשר קבוע טלפוני, מייל, סמס, עם המחנך כדי להתעדכן במצבו של ילדך."
ה. "אתה מרגיש שותף בקידום בית הספר ומטרותיו. כלומר, משתפים אותך בסוגיות כגון: לאילו כיוונים כדאי לבית הספר להתפתח, מה יהיה חשוב שיהיה בבית הספר ומה חשוב פחות וכדומה."
הזמנה לשותפות ונגישות
ו. "אתה מרגיש שיש לך אוזן קשבת בבית הספר בכל שאלה, בעיה או תלונה שעולה."
ז. "המורים בבית הספר מתייעצים איתך כיצד כדאי לשפר את ההתקדמות הלימודית של ילדך."
ח. "בית הספר נותן לך הזדמנויות מספיקות להשתתף בפעילויות בית ספריות כמו בהכנת מסיבות, ליווי לטיולים וכדומה."

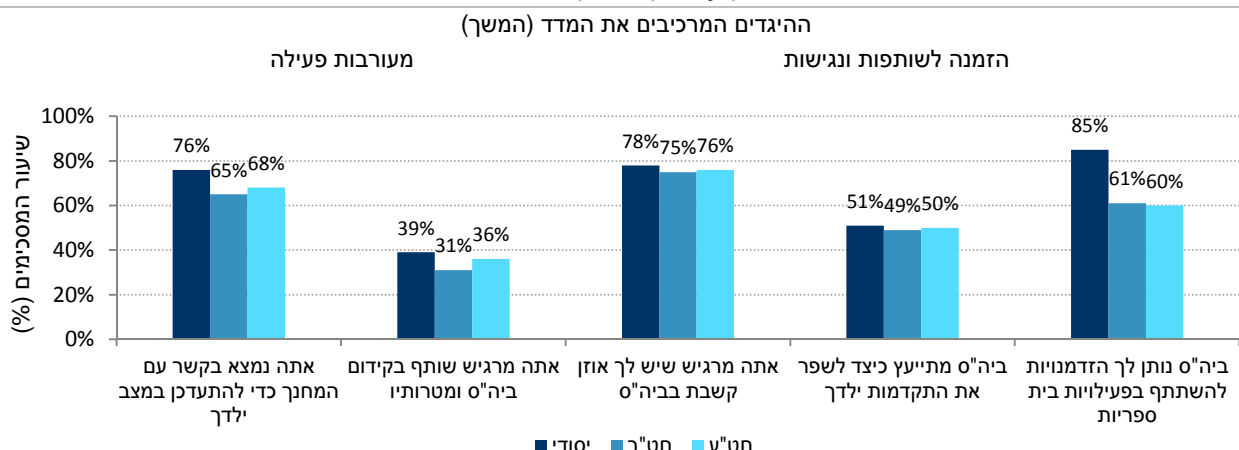
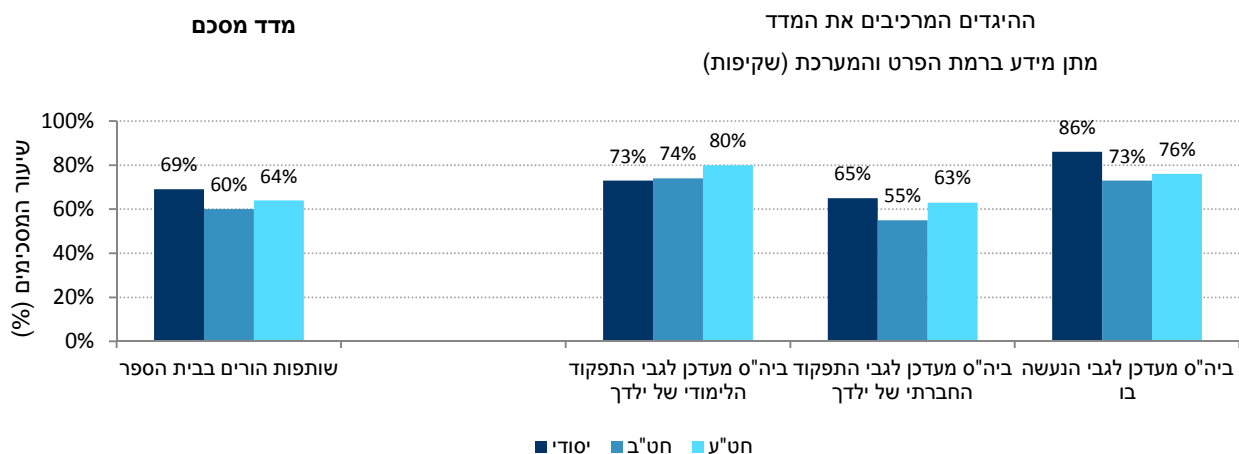
בתרשים הבא מוצגים נתוני המדד המסכם "שותפות הורים בבית הספר" וההיגדים המרכיבים אותו בנפרד עבור קבוצת כלל ההורים, הורים לתלמידים בבתי ספר דוברי עברית והורים לתלמידים בבתי ספר דוברי ערבית. תחילה מוצגים הנתונים בשנת תשע"ו ולאחר מכן מוצגת השוואה של נתוני המדד המסכם בשנים תשע"ד ותשע"ו.

תרשים 22: דיווחי ההורים על שותפות הורים בבית הספר: שיעורי המסכימים עם הנאמר בהיגדים לפי מגזר שפה ושלב גיל בשנת תשע"ו

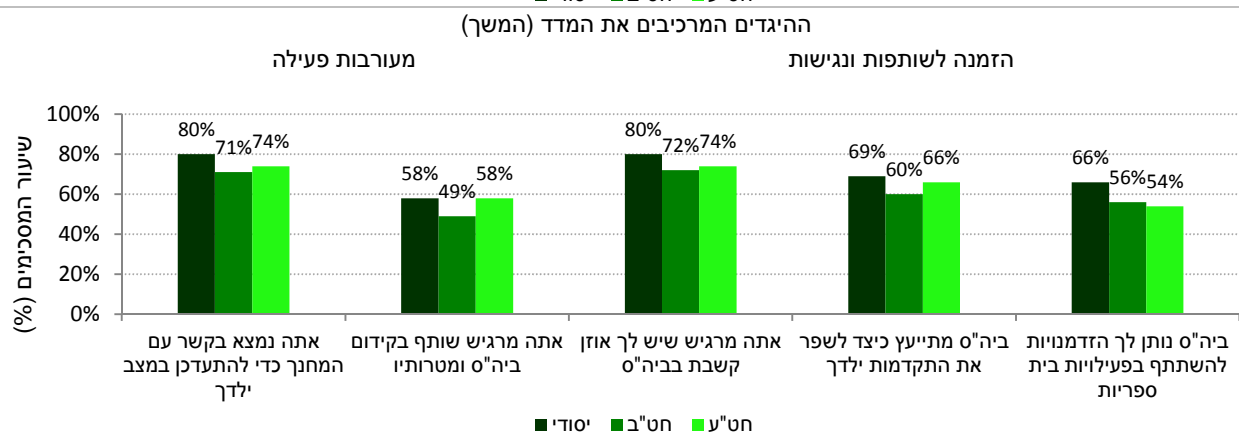
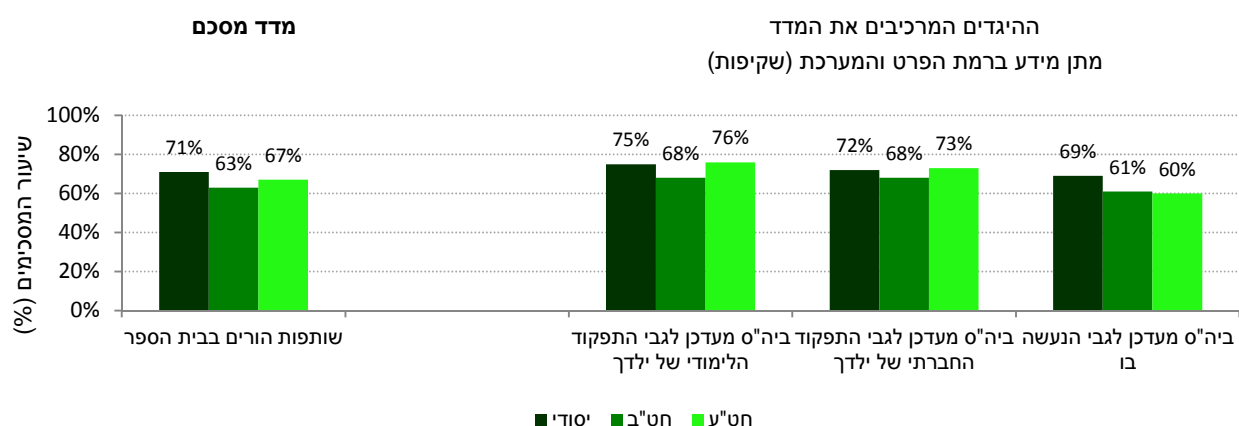

← המשך התרשים בעמוד הבא

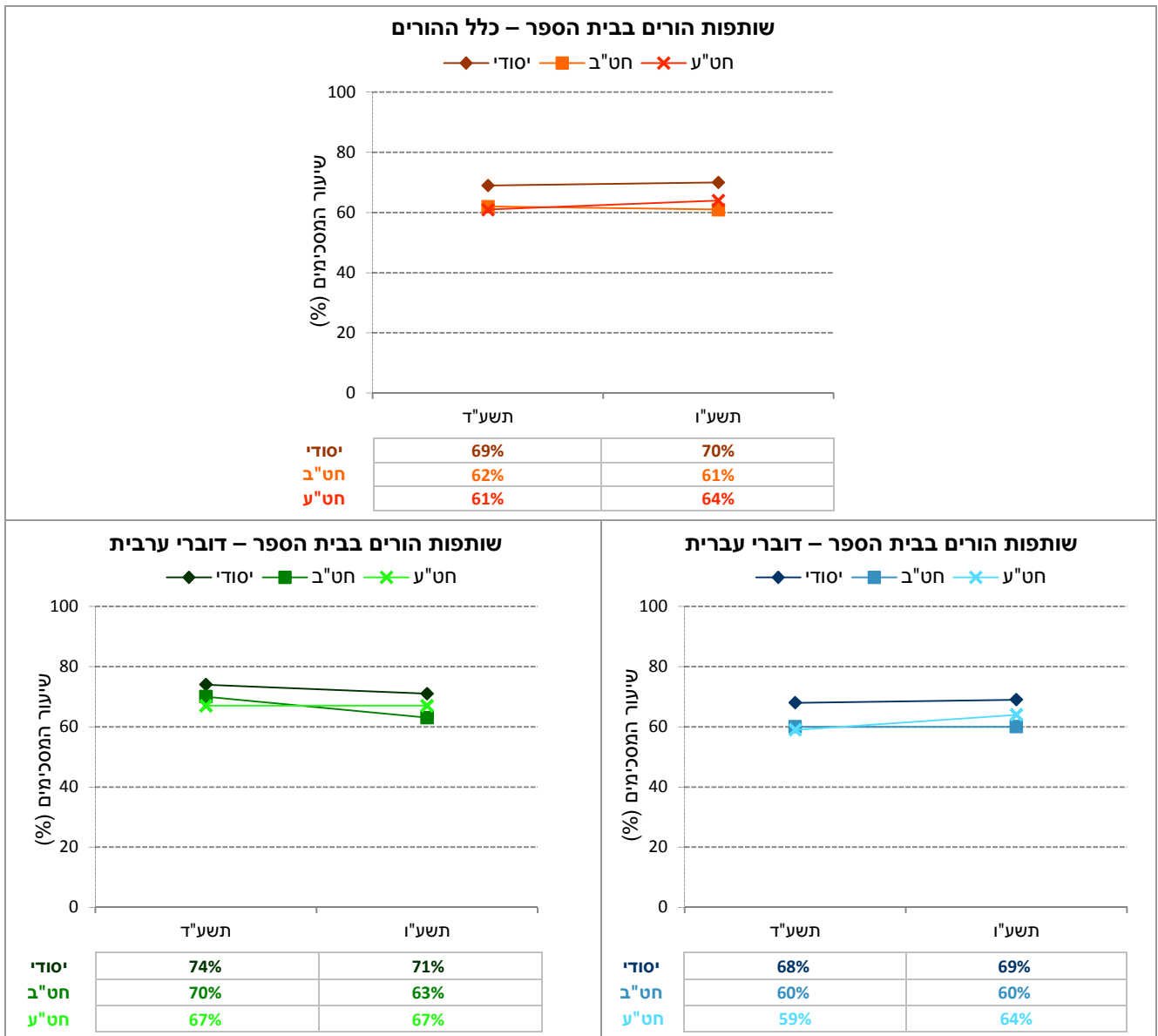
שותפות הורים בבית הספר – דוברי עברית

שותפות הורים בבית הספר – דוברי ערבית

תרשים 23: דיווחי ההורים על שותפות הורים בבית הספר לפי מגזר שפה ושלב גיל: נתוני המדד המסכם בשנים תשע"ד ותשע"ו

הממצאים בתשע"ו

מעיון בתרשימים לעיל עולה כי מרבית ההורים (61% עד 70%) מדווחים כי הם שותפים בעשייה הבית ספרית; בשלב הגיל היסודי שיעור ההסכמה דומה בשני מגזרי השפה (כ-70%), בחט"ב ובחט"ע שיעורי ההסכמה בקרב בתי ספר דוברי ערבית (63% עד 67%) גבוהים במקצת מאשר בבתי ספר דוברי עברית (60% עד 64%); בשני מגזרי השפה, שיעורי ההסכמה גבוהים יותר ביסודי (עברית – 69%; ערבית – 71%) מאשר בחטיבת הביניים (עברית – 60%; ערבית 63%) ובחטיבה העליונה (עברית – 64%; ערבית – 67%).

• מתן מידע ברמת הפרט והמערכת (שקיפות):

- בקרב בתי ספר דוברי עברית שיעור המדווחים על מתן מידע בחטיבת הביניים נמוך יותר מאשר בשני שלבי הגיל האחרים למעט בנוגע לעדכונים על מצבו הלימודי של הילד. בהיגד זה שיעורי המדווחים בחטיבת

הביניים וביסודי דומים. שיעור המדווחים על עדכונים על מצבו החברתי של הילד (55% עד 65%) נמוך יותר מאשר שיעור המדווחים על עדכונים לגבי המצב הלימודי של הילד ועל הנעשה בבית הספר (73% עד 86%).

- גם בקרב בתי ספר דוברי ערבית שיעור המדווחים על מתן מידע נמוך יותר בחטיבת הביניים מאשר בשני שלבי הגיל האחרים למעט עדכונים על הנעשה בבית הספר. בהיגד זה שיעורי המדווחים בחטיבת הביניים ובחטיבה העליונה דומים. שיעור המדווחים על עדכונים לגבי הנעשה בבית הספר (60% עד 69%) נמוך יותר בכל שלבי הגיל מאשר שיעור המדווחים על שני ההיגדים על עדכונים לגבי מצבו החברתי והלימודי של הילד (68% עד 76%).

- **מעורבות פעילה:** בשני מגזרי השפה שיעור המדווחים על תחושת השותפות בקידום בית הספר (31% עד 58%) נמוך יותר מאשר שיעור המדווחים על קשר עם המחנך לצורך עדכון על מצבו של הילד (65% עד 80%). בשני ההיגדים שיעור המדווחים בחטיבת ביניים היה נמוך יותר מאשר בשני שלבי הגיל האחרים.

- **הזמנה לשותפות ונגישות:**

- בקרב בתי ספר דוברי עברית שיעור המדווחים בתוך כל אחד משלושת ההיגדים בתת-נושא זה דומה בכל שלבי הגיל פרט לדיווח על אפשרות למעורבות בפעילויות שלגביו שיעור המדווחים ביסודי (85%) גבוה יותר מאשר בשני שלבי הגיל האחרים (כ-60%). שיעור המדווחים על שותפות ההורים בשיפור התקדמות הילד (כ-50%) נמוך באופן ניכר משיעור המדווחים על מתן אפשרות למעורבות ההורים בפעילויות (60% עד 85%) ועל תחושת קיום אופן קשבת בבית הספר (כ-76%).

- בקרב בתי ספר דוברי ערבית שיעור המדווחים בשלושת ההיגדים גבוה יותר ביסודי מאשר בשני שלבי הגיל האחרים. שיעור המדווחים על תחושת קיום אופן קשבת בבית הספר גבוה יותר (72% עד 80%) מאשר שיעור המדווחים על שותפות בשיפור התקדמות הילד (60% עד 69%) ועל מתן אפשרות למעורבות ההורים בפעילויות (54% עד 66%).

הממצאים העולים מההשוואה הרב-שנתית

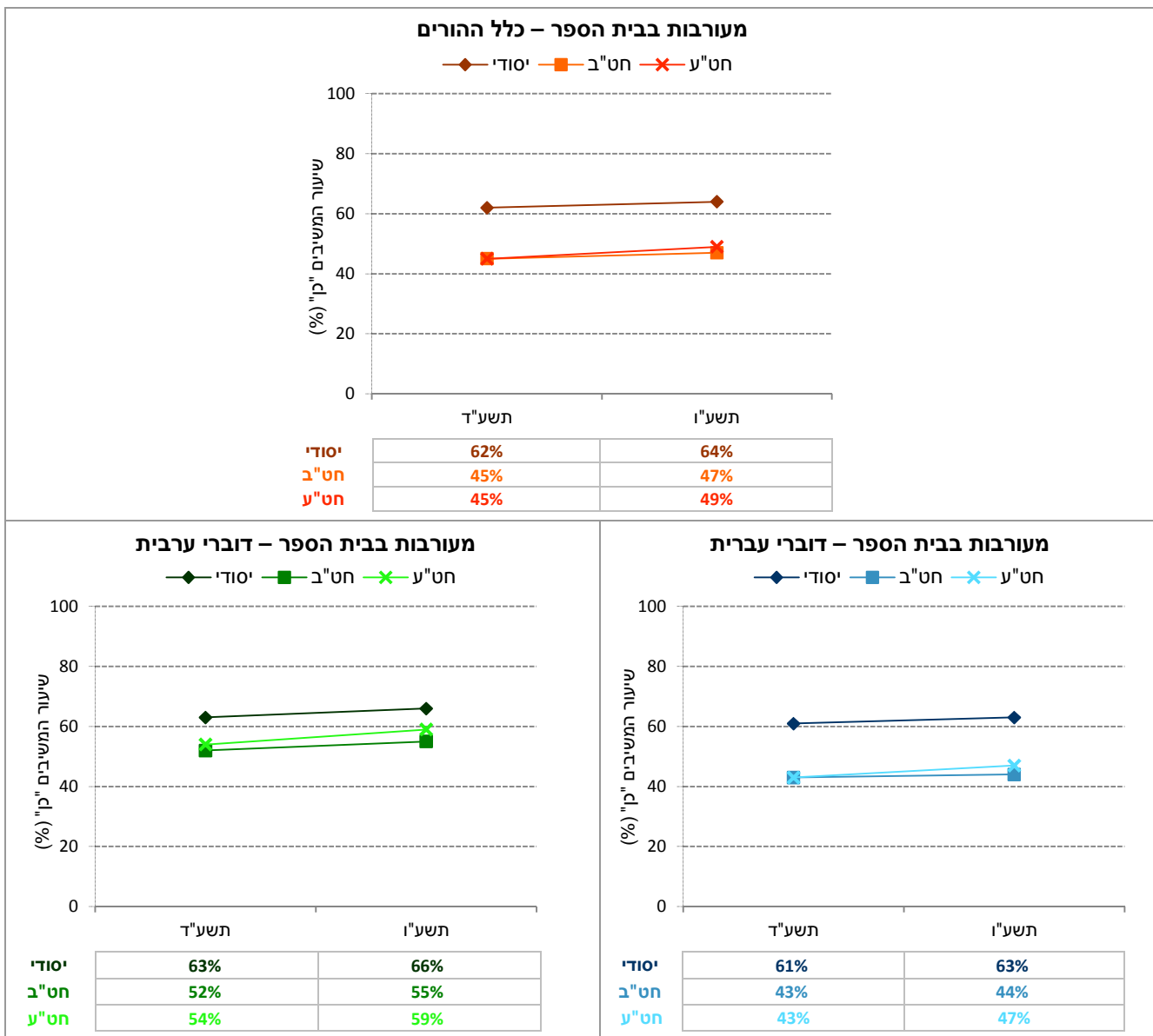
בין השנים תשע"ד ותשע"ו לא חל שינוי בקרב דוברי עברית ביסודי ובחטיבת הביניים ונרשמה עלייה בשיעור המדווחים על שותפות הורים בבית הספר בקרב הורים לתלמידים בחטיבה העליונה (+5%). בקרב דוברי ערבית נרשמה ירידה ביסודי (-3%) ובחטיבות הביניים (-7%), ואילו בחטיבות העליונות לא נרשם שינוי.

3.6. מעורבות הורים בבית הספר

כהשלמה למדד "שותפות הורים בבית הספר" שנתונו הוצגו לעיל, ההורים נשאלו על החוויה הסובייקטיבית שלהם - אם הם חשים שהם מעורבים בבית הספר (ההורים התבקשו להשיב ב-"כן" או "לא").

בתרשים הבא מוצגים דיווחי ההורים כי הם חשים מעורבים בבית הספר שבו לומד ילדם, בנפרד עבור קבוצת כלל ההורים, הורים לתלמידים בבתי ספר דוברי עברית והורים לתלמידים בבתי ספר דוברי ערבית. בכל אחת מהקבוצות נתוני תשע"ו מוצגים בהשוואה לנתוני תשע"ד ובחלוקה לשלבי גיל: יסודי, חט"ב וחט"ע.

תרשים 24: שיעורי ההורים המדווחים כי הם חשים מעורבים בבית הספר, לפי מגזר שפה ושלב גיל בשנים תשע"ד ותשע"ו

הממצאים בתשע"ו

מעיון בתרשים לעיל עולה כי כשני שלישי מההורים לתלמידים ביסודי מדווחים על תחושה סובייקטיבית של מעורבות בבית הספר (64%) ואילו שיעור המדווחים בחט"ב ובחט"ע נמוך יותר (כ-48%). בהשוואה בין שני מגזרי השפה ניתן לראות כי שיעור המדווחים בחט"ב ובחט"ע בקרב דוברי ערבית גבוה יותר (55% ו-59% בהתאמה) מאשר בקרב

דוברי עברית (44%-ו-47% בהתאמה), ואילו ביסודי נרשם פער קטן יותר בין שיעורי המדווחים בשני מגזרי השפה (66% בקרב דוברי ערבית ו-63% בקרב דוברי עברית).

הממצאים העולים מההשוואה הרב-שנתית

מעיון בתרשים לעיל עולה כי בקרב דוברי עברית נרשמה יציבות בשיעור המדווחים על תחושה סובייקטיבית של מעורבות בבית הספר ביסודי ובחטיבת הביניים ועלייה בחטיבות העליונות (+4%). בקרב דוברי ערבית נרשמה עלייה בכל אחד משלושת שלבי הגיל (+3% ביסודי ובחטיבת הביניים ו-5% בחטיבה העליונה).

הורים שענו כי הם מעורבים בבית הספר נשאלו במה הם מעורבים. על שאלה זו השיבו ההורים באופן חופשי. מתשובות ההורים עולה שהם פעילים בתחומים שונים:

א. היו הורים שאמרו שהם מעורבים ב"הכול":

"בהכלל, מה המצב בבית הספר, מה לומדים, מי נמצא בעצרי בית הספר, את יש החלפות מורים, יש לי אישה לבית הספר" (הורה לתלמיד/ה ביסודי)

"ככל מה שנוצח לפעילויות, אפילו מה שקורה בין התלמידים בצניין החברתי, חובבים... הכל... מה שחדש בביה"ס... סביבה בטוחה ונוחה... מצרבים אותנו, במיוחד המחנק" (הורה לתלמיד/ה ביסודי)

"בהכלל - בלימודים, במורים, בהכלל" (הורה לתלמיד בחט"ב-חט"ע)

ב. היו הורים שאמרו שהם פעילים בוועד ההורים או בהנהגה הבית ספרית. הפעילות בוועד ההורים בולטת יותר ביסודי.

ג. היו כאלה שאמרו שהם מעורבים רק בדברים שקשורים לילד/ה שלהם:

"במה שנוצח לימד, במצב הלימודי והחברתי" (הורה לתלמיד/ה בחט"ב)

"מצורבת ככל מה שקור לימד שלי" (הורה לתלמיד/ה ביסודי)

ד. היו הורים שאמרו שהם עוזרים באופן מזדמן או קבוע במסגרת אירועים, פעילויות, טקסים, טיולים, מסיבות:

"אני מוזמנת על בסיס קבוע להשתלב בארגון אירועים וטקסים ומופעים וטקסים" (הורה לתלמיד/ה ביסודי)

"בחזות ביה"ס, פעילות בית ספרית, כל מיני פרויקטים למצן התלמידים. מסיבות כיתתיות ואירועים שכתיים שצורכים להם" (הורה לתלמיד/ה בחט"ב)

"במסיבות איבוס, אירועים בית ספריים, חגים" (הורה לתלמיד/ה בחט"ע)

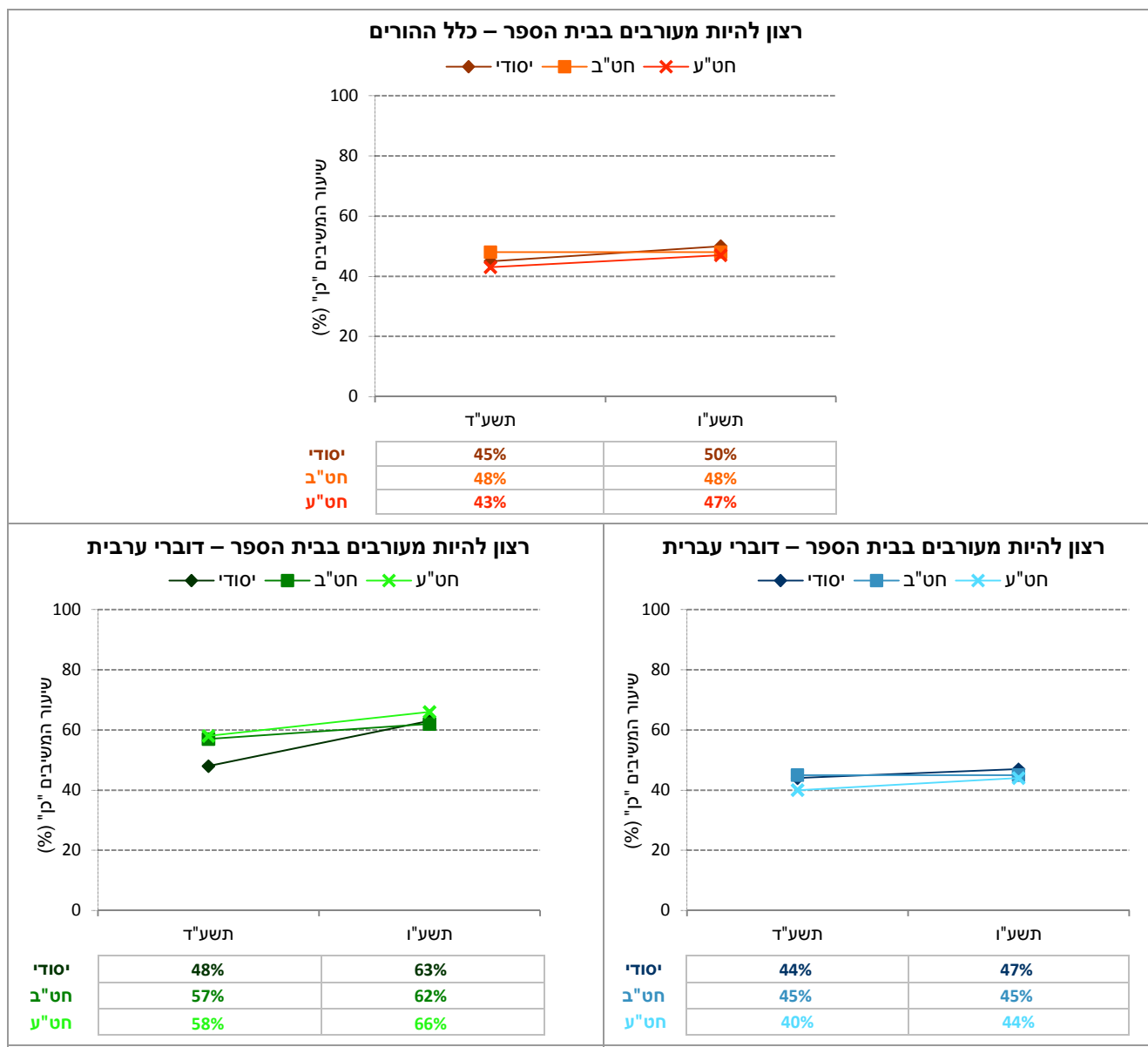
"כל מיני פעילויות הצגה למצן בית הספר" (הורה לתלמיד/ה בחט"ע)

ה. היו הורים שצינו כי הם מעורבים במה שקורה בבית הספר בעיקר במסגרת אסיפות הורים וימי הורים המתקיימים בבית הספר.

הורים שענו כי אינם מעורבים בבית הספר (כשליש מהורים לתלמידים ביסודי וכמחצית מהורי תלמידים בחט"ב ובחט"ע) נשאלו אם היו רוצים להיות מעורבים והתבקשו להשיב ב-"כן" או "לא".

בתרשים הבא מוצגים דיווחי ההורים כי היו רוצים להיות מעורבים בבית הספר מבין אלו שציינו כי אינם מעורבים, בנפרד עבור קבוצת כלל ההורים, הורים לתלמידים בבתי ספר דוברי עברית והורים לתלמידים בבתי ספר דוברי ערבית. בכל אחת מהקבוצות נתוני תשע"ו מוצגים בהשוואה לנתוני תשע"ד ובחלוקה לשלבי גיל: יסודי, חט"ב וחט"ע.

תרשים 25: שיעורי ההורים המדווחים כי היו רוצים להיות מעורבים בבית הספר (מבין אלו שציינו כי אינם מעורבים), לפי מגזר שפה ושלב גיל בשנים תשע"ד ותשע"ו

המצאים בתשע"ו

מעיון בתרשים לעיל עולה כי בשנת תשע"ו כמחצית מההורים הביעו רצון להיות מעורבים בבית הספר (47% עד 50%). שיעור המדווחים בקרב דוברי ערבית (62% עד 66%) גבוה יותר מאשר בקרב דוברי עברית (44% עד 47%).

הממצאים העולים מההשוואה הרב-שנתית

בין השנים תשע"ד ותשע"ו חלה עלייה בקרב דוברי עברית בשיעור המדווחים ביסודי (+3%) ובחטיבה העליונה (+4%). בקרב דוברי ערבית חלה עלייה ניכרת ביסודי (+15%) ועלייה מתונה יותר בחטיבות הביניים (+5%) ובחטיבות העליונות (+8%).

הורים שדיווחו כי היו **רוצים להיות מעורבים** התבקשו לתאר במה. על שאלה זו השיבו ההורים באופן חופשי. הורים אמרו שהם מעוניינים להיות מעורבים בכמה תחומים:

א. חלק מההורים אמרו שהם רוצים להיות בוועד הורים.

ב. הורים רבים אמרו שהם מעוניינים להיות מעורבים בפעילויות חברתיות, באירועים ובתחום החברתי של הילדים כולל הקניית ערכים:

"מחנינה חברתית, פעילויות, טיולים, ארסון מסיבות וכדומה" (הורה לתלמיד/ה בחט"ע)

"כחל הנולד החברתי בבית הספר" (הורה לתלמיד/ה ביסודי)

"פעילויות מאצניקות לתלמידים למידה ותכנים של הצרכים. יותר מאצניקות כפי של קהילה שהם יהיו מאצניקים בה" (הורה לתלמיד/ה בחט"ב)

א. חלק מההורים אמרו שהם מעוניינים להיות מעורבים בכל מה שקורה בבית הספר. נימוק זה אפיין בעיקר הורים לילדים הלומדים בבתי ספר דוברי עברית:

"בהכחל, כחל מה שמרחש בבית הספר" (הורה לתלמיד/ה ביסודי)

"כחל מה שקורה בפנים, מחנינת לימודים, מחנינת מה קורה במהלך שעות הלימודים ואחרי" (הורה לתלמיד/ה בחט"ב)

"כחל הנושאים - לימודים, טיולים וכדומה" (הורה לתלמיד/ה בחט"ע)

ג. חלק מההורים אמרו שהם מעוניינים להיות מעורבים במה שקשור לילד שלהם. נימוק זה אפיין בעיקר הורים לילדים הלומדים בבתי ספר דוברי עברית:

"כחל מה שקשור לזמן שלי עם מחנינה לימודית ועם מחנינה חברתית" (הורה לתלמיד/ה ביסודי)

"בלימודים והתנהגות ולדעת מה הוא עושה במה מתקשה ומה לא." (הורה לתלמיד/ה בחט"ב)

"יותר בתהליכים החינוכיים ובמצב האיש והאב המשפחתי ושיעור איך זה הולך. מה מצפים ממנה..." (הורה לתלמיד/ה בחט"ע)

ד. חלק קטן מההורים אמרו שהם רוצים להיות מעורבים בקבלת החלטות בתחומים שונים: (נימוק זה אפיין בעיקר הורים לילדים הלומדים בבתי ספר דוברי עברית)

"בקבלת החלטות" (הורה לתלמיד/ה ביסודי)

"במה שקורה בבית הספר בהחלטות ולדעת מה קורה עם המיילים" (הורה לתלמיד/ה בחט"ע)

"החלטות שנוגעות למה היא לאומדת, כמה שעות היא תלמדה, כמה תלמידים יהיו בכיתה, לציוד חלק מהתכנים הייתי אחראית לקבל יותר מצרכות" (הורה לתלמיד/ה בחט"ע)

ה. חלק מההורים אמרו כי רוצים להיות מעורבים בכל מה שקשור ללימודים עצמם, לציונים ולהישגים של ילדיהם:

"בנושאים הקשורים לתוכנית הלימודים" (הורה לתלמיד/ה בחט"ע)

"הייתי רוצה להיות מצורבת בתכנים הלימודים לדעת את הישגים ולדעת מה קורה בשטח" (הורה לתלמיד/ה בחט"ע)

"תוכניות לימודיות, על מה מדגישים ועל מה לא" (הורה לתלמיד/ה ביסודי)

הורים שדיווחו על כך שאינם מעוניינים להיות מעורבים נשאלו מדוע לא. על שאלה זו השיבו ההורים באופן חופשי. ההורים שהשיבו שהם לא מעוניינים להיות מעורבים נימקו זאת בכך:

א. חלק ניכר מן ההורים שהשיבו על השאלה אמרו שאין להם זמן או שהם עסוקים מדי:

"אין לי זמן, אני כל הזמן בעבודה..." (הורה לתלמיד/ה בחט"ב)

"אשם אני עובדת ואין לי זמן להתעורר בלילה שקשה בלילה הספר" (הורה לתלמיד/ה ביסודי)

ב. חלק מההורים אמרו שהם לא רוצים להיות מעורבים, שמעורבות הורית היא לא דבר שמעניין אותם או שאין להם כוח לזה:

"אין לי כח" (הורה לתלמיד/ה בחט"ע)

"לא רוצה, זה לא האופי שלי" (הורה לתלמיד/ה ביסודי)

"לא כל כך מעוניין אותי... מה שכן מעניין אותי אני שאלת" (הורה לתלמיד/ה בחט"ב)

ג. חלק קטן מההורים השיבו שהם סולדים מ"המערכת" ושאינן ביכולתם להשפיע. נימוק זה אפיון בעיקר הורים לילדים הלומדים בחטיבות ביניים ובחטיבות עליונות דוברות עברית:

"בגלל תחושת כעס שביה"ס לא טיפלה בעצמות שפניתי אליה" (הורה לתלמיד/ה בחט"ע)

"לא בטוחה שאוכל להשפיע" (הורה לתלמיד/ה בחט"ב)

"ניסיתי וזה לא הכי הולך... אין רצון ונחיצות ושיתוף פעולה" (הורה לתלמיד/ה בחט"ע)

ד. חלק קטן מההורים אמרו שהם לא פעילים מכיוון שלדעתם אין צורך בכך וכי הם סומכים על בית הספר:

"אני סומק על צוות בית הספר ואין צורך לשנות דבר בבית הספר" (הורה לתלמיד/ה בחט"ב)

"הכל בסדר, לא מרגישה צורך להיות מצורבת" (הורה לתלמיד/ה בחט"ע)

"אני סומכת על המצרכת והילד" (הורה לתלמיד/ה ביסודי)

"מכיוון שמנהל בית הספר צריק לנהל וההורים לא צריכים להתערב במה שקורה בבית הספר" (הורה לתלמיד/ה בחט"ע)

ה. מעט הורים אמרו שהם לא מעוניינים להיות מעורבים מפני שילדיהם גדולים:

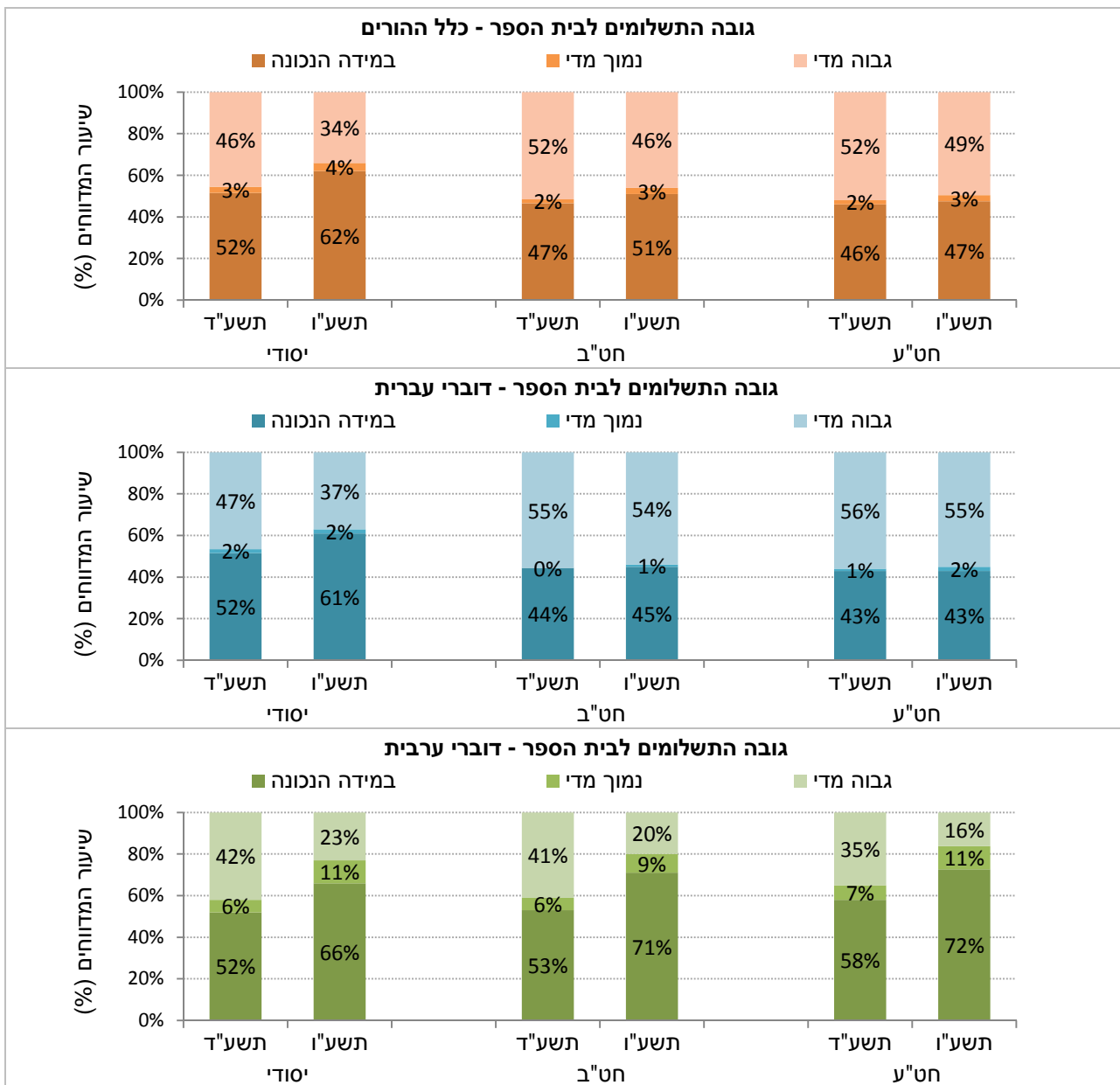
"בגיל מסוים ובגיל מסוים שמתפקד טוב אין להורים צורך להתערב" (הורה לתלמיד/ה בחט"ע)

"כי זה תלמיד תיכון והוא מסתדר לבד" (הורה לתלמיד/ה בחט"ע)

3.7. גובה תשלומי ההורים לבית הספר

על פי חוק לימוד חובה (התש"ט, 1949) הלימוד במערכת החינוך הוא חנינם – אין לגבות כספים במוסדות ציבוריים בעבור שכר לימוד או הרשמה. עם זאת, "איגרת תשלומי ההורים" היוצאת מדי שנה מסדירה תשלומי הורים מותרים, המתחלקים לתשלומי חובה, תשלומי רשות, תשלומי "רכישת שירותים מרצון", תשלומי "תכניות לימוד נוספות" (תל"ן) ותשלומי הזנה. תת-פרק זה מבקש לבחון כיצד ההורים חשים ביחס לנטל התשלומים. ההורים נשאלו בנוגע לגובה התשלומים לבית הספר. בפרט, ההורים נשאלו אם לדעתם גובה תשלומי ההורים "גבוה מדי", "נמוך מדי", או "במידה הנכונה". בתרשים הבא מוצגים דיווחי ההורים על **גובה התשלומים לבית הספר**, בנפרד עבור קבוצת כלל ההורים, הורים לתלמידים בבתי ספר דוברי עברית והורים לתלמידים בבתי ספר דוברי ערבית. בכל אחת מהקבוצות נתוני תשע"ו מוצגים בהשוואה לנתוני תשע"ד ובחלוקה לשלבי גיל: יסודי, חט"ב וחט"ע.

תרשים 26: דיווחי ההורים על גובה התשלומים לבית הספר: שיעורי המדווחים לפי מגזר שפה ושלב גיל בשנים תשע"ד ותשע"ו

הערה: שיעורי המדווחים בקטגוריות השונות אינם בהכרח מסתכמים ל-100% שכן הם עוגלו למספרים שלמים.

הממצאים בתשע"ו

מעיון בתרשים לעיל עולה כי קרוב למחצית מההורים סבורים כי גובה התשלום הוא במידה נכונה (47% עד 62%). כ-3% סבורים שגובה התשלום נמוך מדי ובין 34%-ל-49% סבורים כי התשלום גבוה מדי.

בהשוואה בין שני מגזרי השפה נמצא כי שיעור קטן יותר של הורים בבתי ספר דוברי עברית מדווחים על מידה נכונה של תשלומי הורים. ניתן לראות כי הפער בין שיעור המדווחים על מידה נכונה של גובה התשלום בקרב דוברי ערבית לשיעור המדווחים בקרב דוברי עברית גבוה יותר עם העלייה בשלב הגיל (5% ביסודי, 26% בחטיבת הביניים ו-29% בחטיבות העליונות). הבדל נוסף בין שני מגזרי השפה נרשם בשיעור המשיבים כי גובה התשלום נמוך מדי: בעוד בקרב דוברי ערבית מדובר על שיעור מדווחים של 1%-2%, בקרב דוברי ערבית נרשם שיעור של 9%-11%. כמו כן ניכר הבדל בין שני מגזרי השפה בשיעור המדווחים כי התשלום גבוה מדי – שיעור זה גבוה יותר בקרב דוברי ערבית. הפער גדול יותר ככל ששלב הגיל גבוה יותר (14% ביסודי, 34% בחט"ב ו-39% בחט"ע).

הממצאים העולים מההשוואה הרב-שנתית

בין השנים תשע"ד ותשע"ו נרשמה בקרב דוברי ערבית עלייה גדולה בשיעור המדווחים כי גובה התשלום הוא במידה נכונה (+14% ביסודי ובחטיבות העליונות, +18% בחטיבת הביניים). כמו כן נרשמה עלייה בשיעור המדווחים כי גובה התשלום נמוך (כ-4%+). לעומת זאת בקרב דוברי ערבית נרשם שינוי ביסודי בלבד – ניכרת עלייה (9%) בשיעור המדווחים כי גובה התשלום במידה הנכונה והיא מלווה בירידה בשיעור המדווחים על תשלום גבוה מדי (-10%).

4. מוגנות ואלימות

פרק זה מבקש לתת מקום מרכזי לבחינת נושאי האלימות והמוגנות בבתי הספר, לפי דיווחי ההורים. נושא האלימות הוא אחד הנושאים החשובים שעומדים על סדר יומם של מערכת החינוך ושל השיח הציבורי בישראל בשנים האחרונות. גם בית ספר המצטיין במוטיבציה גבוהה של התלמידים ובהשקעה רבה של הצוות עלול להיכשל בהשגת יעדיו, אם באי בית הספר סובלים מאלימות, פועלים באווירה של פחד ואינם חשים מוגנים.

4.1 אלימות בין תלמידים

תת-פרק זה עוסק בתופעות של אלימות בין תלמידים בין כותלי בית הספר: אלימות מילולית (כמו קללות ועלבונות), אלימות פיזית (כמו מכות, סטירות ודחיפות), אלימות חברתית (כמו חרם או הפצת שמועות) ואלימות דיגיטלית (פגיעה ברשת האינטרנט או בסלולר). ההורים נשאלו, עבור כל אחד מארבעת סוגי האלימות, אם הילד שלהם חווה בבית הספר אלימות מצד תלמידים אחרים, ואם כן – באיזה היקף.

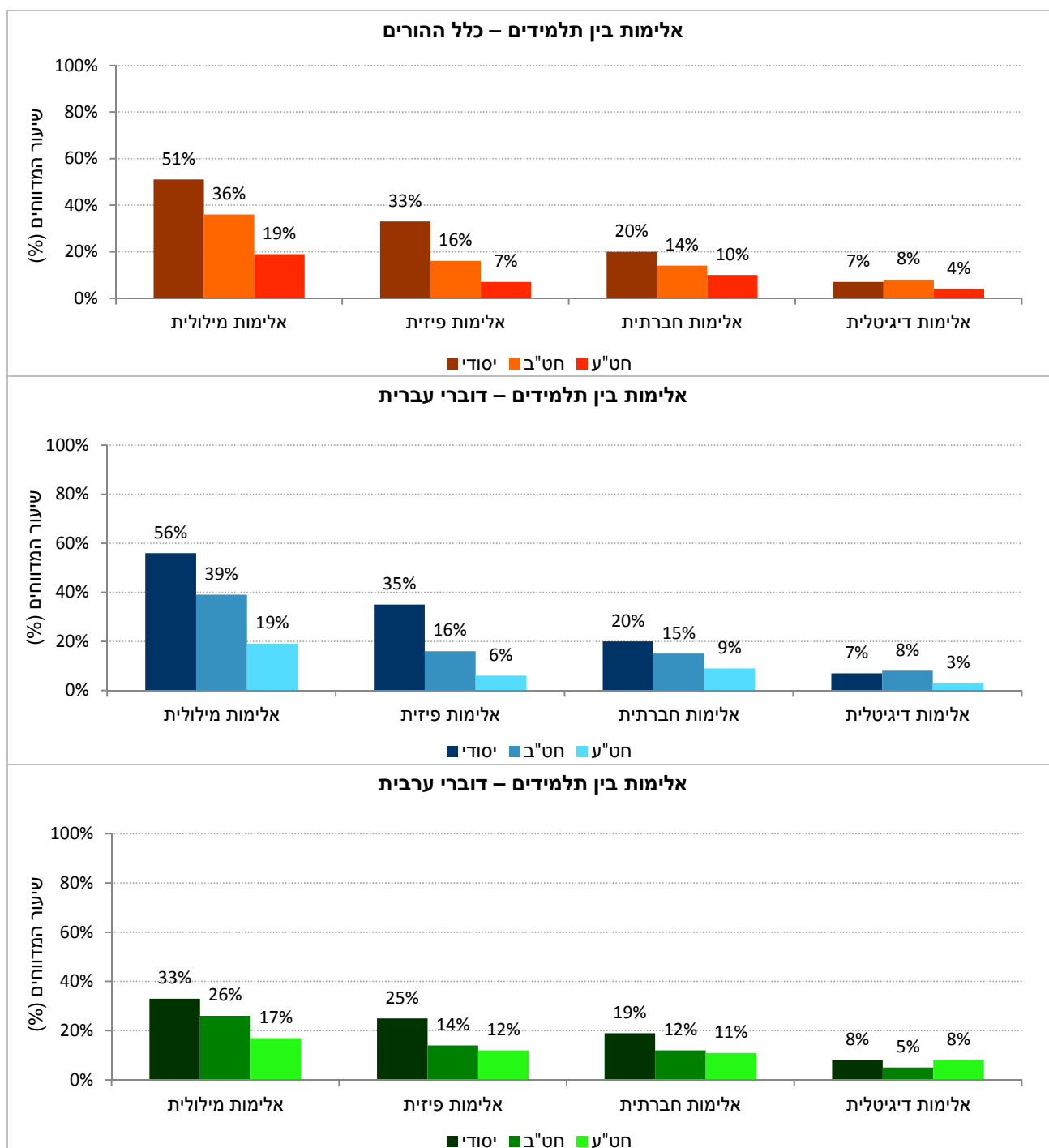
שלוש אפשרויות תשובה הוצגו בפני ההורים: "בכלל לא או כמעט בכלל לא", "כן, קורה מעט" ו-"כן, קורה ובצורה חמורה". לצורכי הדיווח על הממצאים, סווגו ההורים אשר ציינו את אחת משתי אפשרויות התשובה "כן, קורה מעט" ו-"כן, קורה ובצורה חמורה" ככאלה המדווחים על כך שילדם חווה אלימות בבית הספר.

להלן פירוט ההיגדים הרלוונטיים לנושא זה, כפי שהם מוצגים בשאלון:

אלימות בין תלמידים
א. "האם ילדך חווה בבית הספר אלימות מילולית, כמו קללות ועלבונות, מצד תלמידים אחרים, ואם כן – באיזה היקף?"
ב. "האם ילדך חווה בבית הספר אלימות פיזית, כמו מכות, סטירות ודחיפות, מצד תלמידים אחרים, ואם כן – באיזה היקף?"
ג. "האם ילדך חווה בבית הספר אלימות חברתית, כמו חרם, הפצת שמועות, ילדים אמרו לילדים אחרים לא לדבר אתו וכדומה, ואם כן – באיזה היקף?"
ד. "האם ילדך חווה בבית הספר פגיעה ברשת האינטרנט או בסלולר, כמו קללות, עלבונות, חרם, הפצת שמועות בפייסבוק, בוואטסאפ וכדומה, מצד תלמידים אחרים, ואם כן – באיזה היקף?"

בתרשים הבא מוצגים דיווחי ההורים כי ילדם חווה אלימות מילולית, פיזית, חברתית או דיגיטלית מצד תלמידים אחרים בבית הספר, בנפרד עבור קבוצת כלל ההורים, הורים לתלמידים בבתי ספר דוברי עברית והורים לתלמידים בבתי ספר דוברי ערבית. תחילה מוצגים הנתונים בשנת תשע"ו ולאחר מכן מוצגת השוואה של כל אחד מסוגי האלימות בשנים תשע"ד ותשע"ו. כאמור לעיל, הורים שצינו את אחת משתי אפשרויות התשובה "כן, קורה מעט" ו-"כן, קורה ובצורה חמורה" מוצגים בתרשים ככאלה שמדווחים על כך שילדם חווה אלימות בבית הספר.

תרשים 27: דיווחי ההורים על אלימות בין תלמידים: שיעורי המדווחים על אלימות – לפי סוג האלימות, מגזר שפה ושלב גיל בשנת תשע"ו

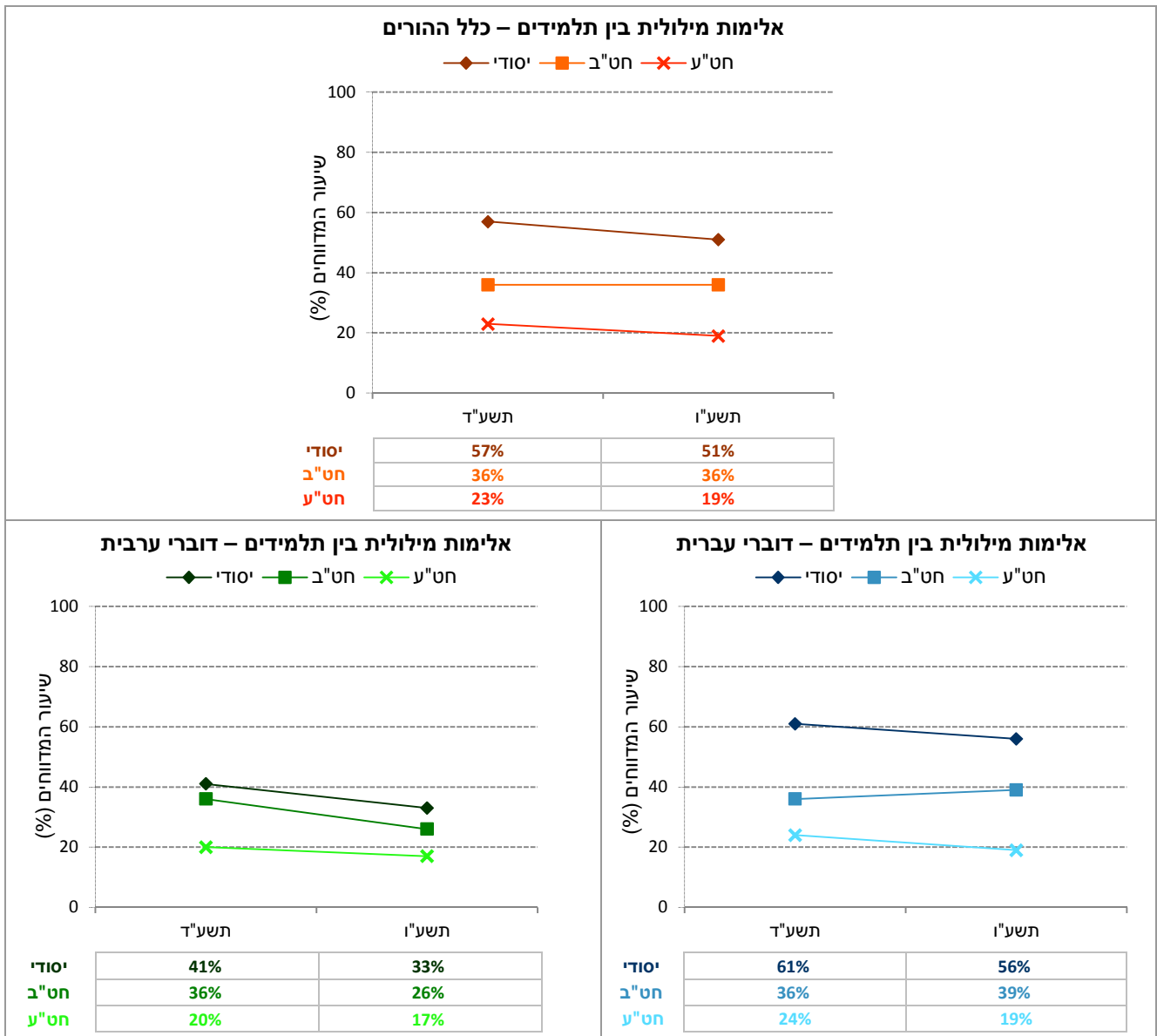
מעיון בתרשימים שלעיל עולה כי **האלימות המילולית היא האלימות השכיחה ביותר** (19%-51%), ואחריה אלימות פיזית (7%-33%) ואלימות חברתית (10%-20%). אלימות דיגיטלית (4%-8%) היא הכי פחות שכיחה על פי דיווחי ההורים.

עוד נמצא כי באופן כללי **שיעור המדווחים על אלימות בין תלמידים נמוך יותר ככל ששלב הגיל גבוה יותר**, פרט לשיעור המדווחים על אלימות דיגיטלית אשר דומה ביסודי ובחטיבת הביניים ומעט נמוך יותר בחט"ע.

הורים בבתי ספר דוברי עברית, בהשוואה להורים בבתי ספר דוברי ערבית, מדווחים יותר על אלימות מילולית ביסודי ובחט"ב, על אלימות פיזית ביסודי ועל אלימות חברתית ודיגיטלית בחט"ב.

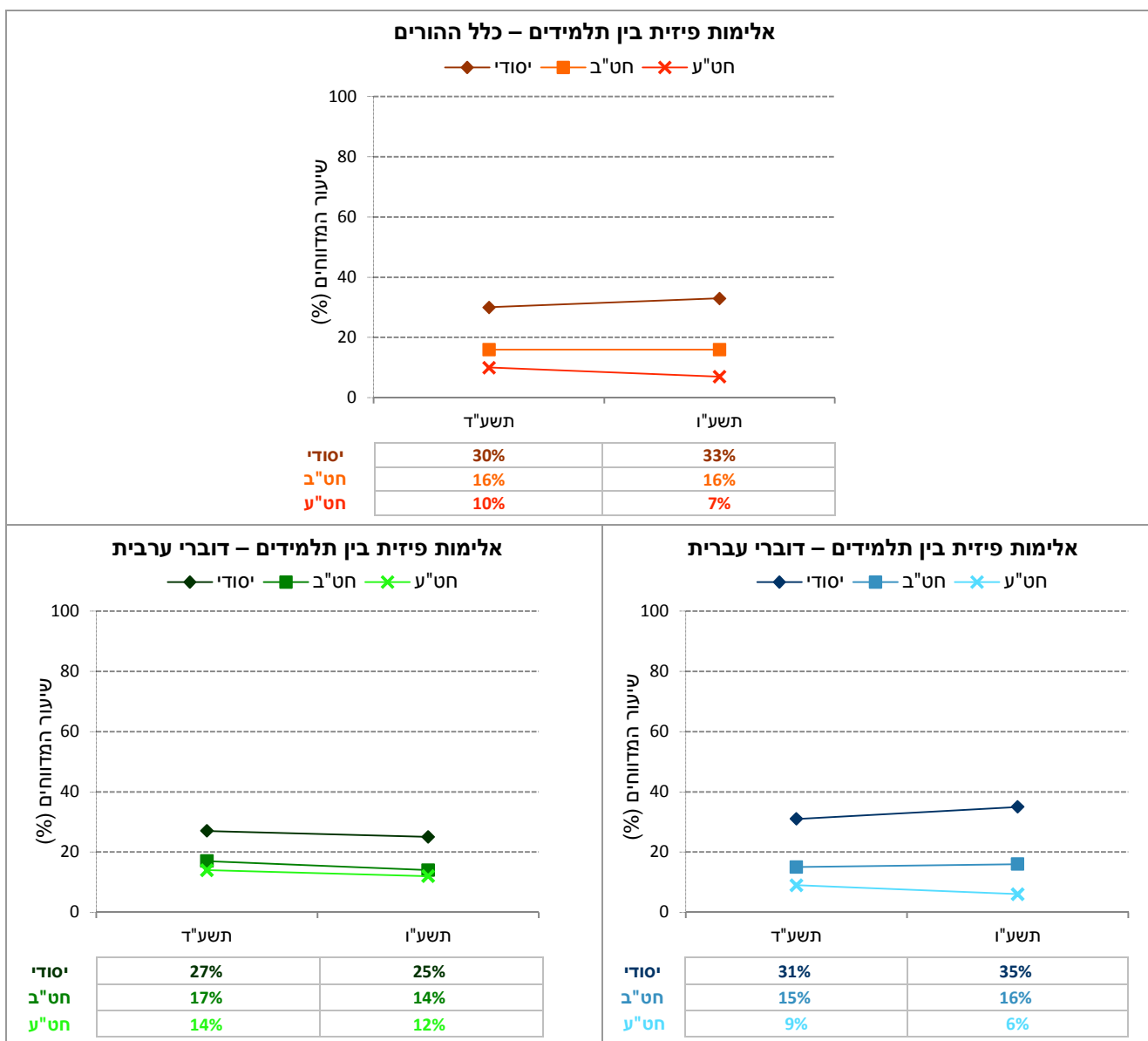
הורים בבתי ספר דוברי ערבית מדווחים יותר על אלימות פיזית ודיגיטלית בחט"ע בהשוואה להורים בבתי ספר דוברי עברית.

תרשים 28: שיעורי ההורים המדווחים על אלימות מילולית בין תלמידים, לפי מגזר שפה ושלב גיל בשנים תשע"ד ותשע"ו

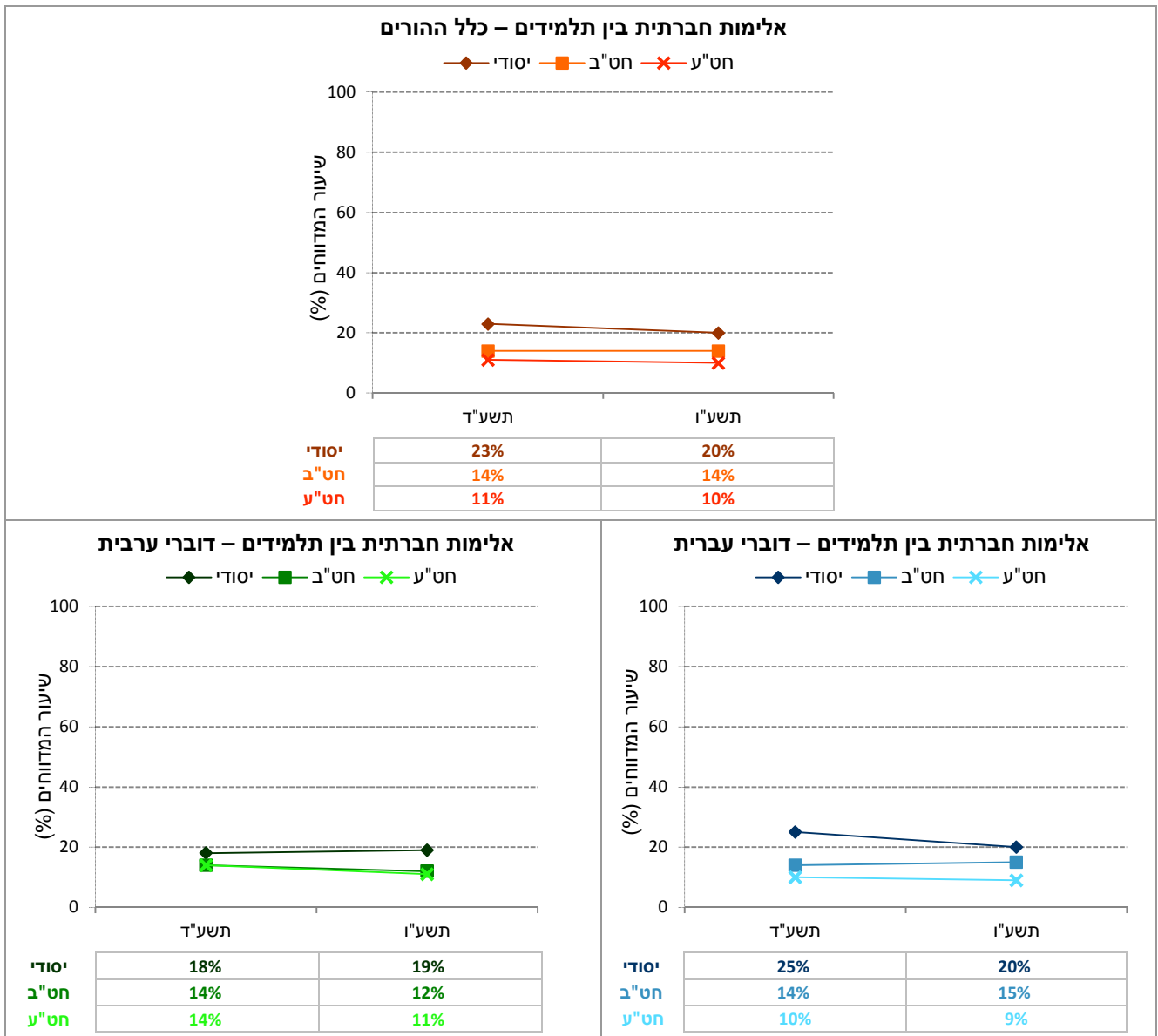
מההשוואה הרב-שנתית עולה כי **בבתי ספר דוברי עברית** נרשמה ירידה בשיעור ההורים המדווחים על **אלימות מילולית** בקרב תלמידים ביסודי ובחטיבה העליונה ואילו בחטיבת הביניים נרשמה עלייה קלה. **בקרב דוברי ערבית** נרשמה ירידה משמעותית בשיעור המדווחים ביסודי ובחט"ב ובחט"ע ירידה מתונה יותר.

תרשים 29: שיעורי ההורים המדווחים על אלימות פיזית בין תלמידים, לפי מגזר שפה ושלב גיל בשנים תשע"ד ותשע"ו

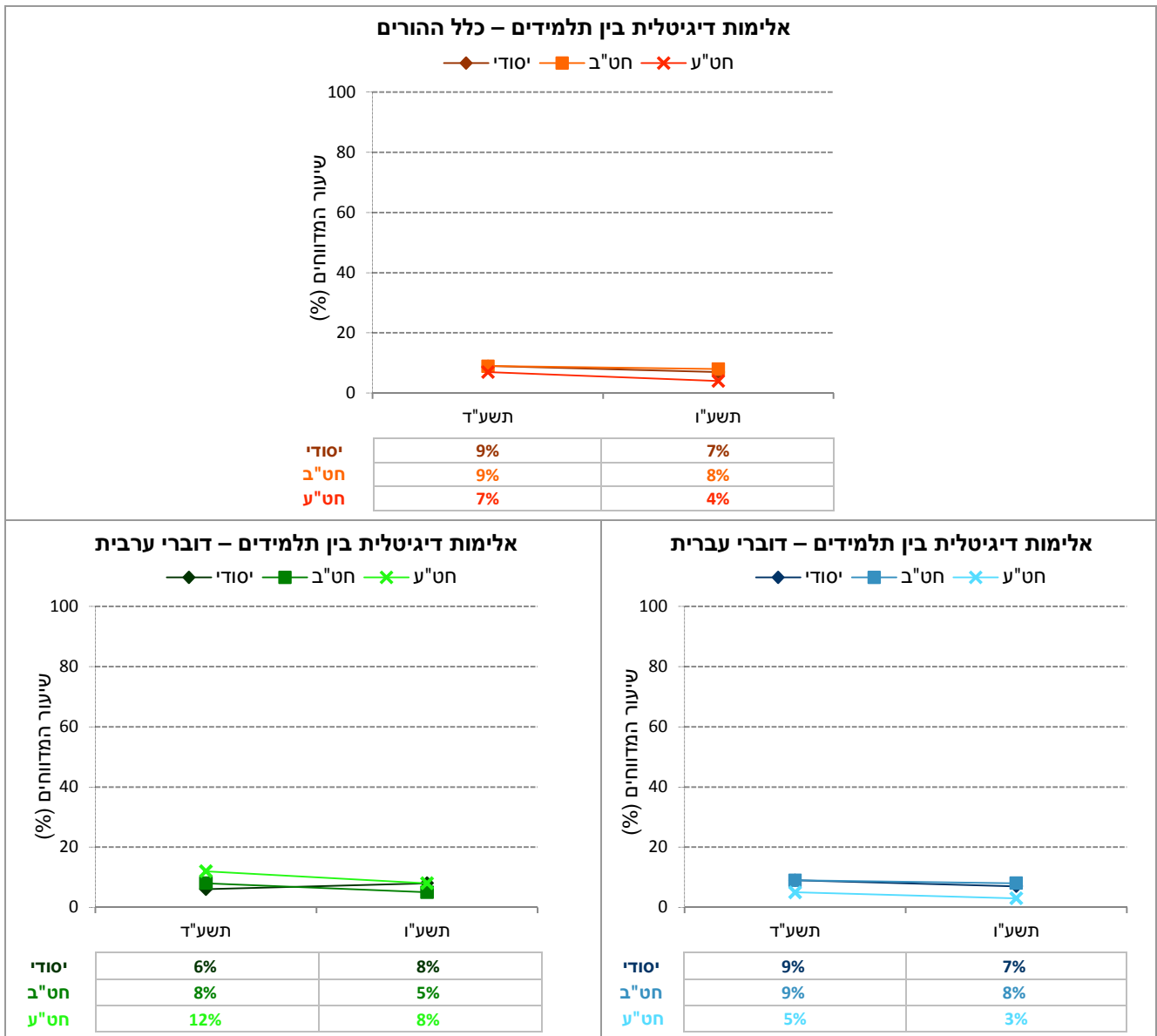
מההשוואה הרב-שנתית עולה כי בקרב דוברי עברית חלה עלייה בשיעור המדווחים על אלימות פיזית בין תלמידים ביסודי וירידה בחטיבה העליונה. בחטיבת הביניים לא חל שינוי. בקרב דוברי ערבית נרשמה ירידה בחטיבת הביניים ולא נרשם שינוי בשני שלבי הגיל האחרים.

תרשים 30: שיעורי ההורים המדווחים על אלימות חברתית בין תלמידים, לפי מגזר שפה ושלב גיל בשנים תשע"ד ותשע"ו

מההשוואה הרב-שנתית עולה שיפור קל בשיעור המדווחים על אלימות חברתית בין תלמידים בקרב דוברי עברית ביסודי ובקרב דוברי ערבית בחטיבה העליונה. בשלבי הגיל האחרים נרשמה יציבות בשני מגזרי השפה.

תרשים 31: שיעורי ההורים המדווחים על אלימות דיגיטלית בין תלמידים, לפי מגזר שפה ושלב גיל בשנים תשע"ד ותשע"ו

מההשוואה הרב-שנתית עולה כי בקרב דוברי עברית נרשמה יציבות בשיעור המדווחים על אלימות דיגיטלית בין תלמידים בשלושת שלבי הגיל ואילו בקרב דוברי ערבית נרשם שיפור בקרב תלמידי חטיבות ביניים וחטיבות עליונות.

4.2. אלימות כלפי התלמידים מצד המורים

תת-פרק זה עוסק בתופעות של אלימות מורים כלפי תלמידיהם בין כותלי בית הספר, לפי דיווחי ההורים. ההורים נשאלו אם הילד שלהם חווה בבית הספר אלימות מילולית או פיזית מצד מורים, ואם כן – באיזה היקף.

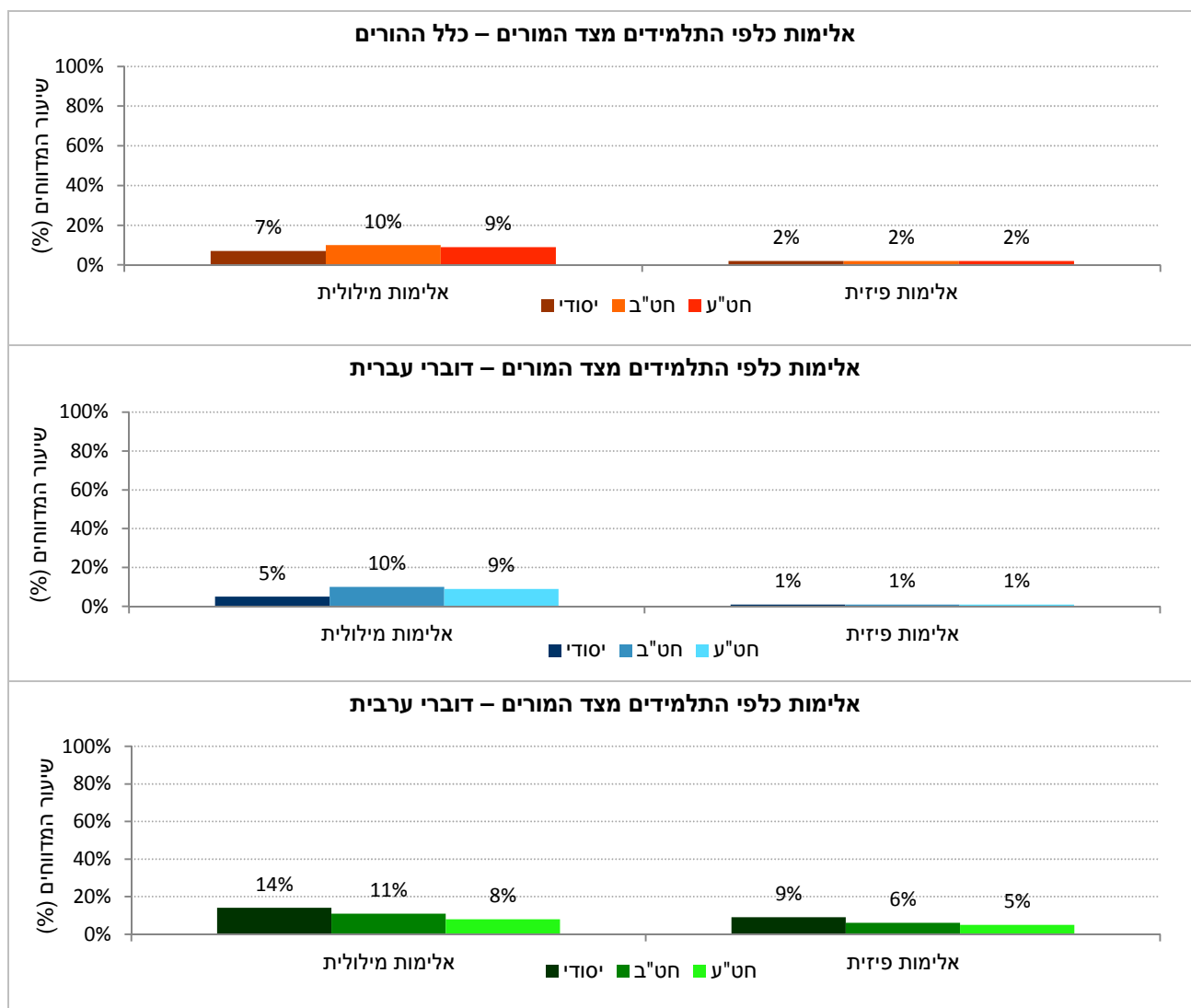
שלוש אפשרויות תשובה הוצגו בפני ההורים: "בכלל לא או כמעט בכלל לא", "כן, קורה מעט" ו- "כן, קורה ובצורה חמורה". לצורכי הדיווח על הממצאים, סווגו ההורים אשר ציינו את אחת משתי אפשרויות התשובה "כן, קורה מעט" ו- "כן, קורה ובצורה חמורה" ככאלה המדווחים על כך שילדם חווה אלימות בבית הספר.

להלן פירוט ההיגדים הרלוונטיים לנושא זה, כפי שהם מוצגים בשאלון:

אלימות כלפי התלמידים מצד המורים
א. "האם ילדך חווה בבית הספר אלימות מילולית , כמו קללות ועלבונות, מצד מורים, ואם כן - באיזה היקף?"
ב. "האם ילדך חווה בבית הספר אלימות פיזית כמו מכות, סטירות ודחיפות, מצד מורים, ואם כן - באיזה היקף?"

בתרשים הבא מוצגים דיווחי ההורים כי **ילדם חווה אלימות מילולית או פיזית מצד המורים בבית הספר**, בנפרד עבור קבוצת כלל ההורים, הורים לתלמידים בבתי ספר דוברי עברית והורים לתלמידים בבתי ספר דוברי ערבית. תחילה מוצגים הנתונים בשנת תשע"ו ולאחר מכן מוצגת השוואה של כל אחד מסוגי האלימות בשנים תשע"ד ותשע"ו.

תרשים 32: דיווחי ההורים על אלימות כלפי התלמידים מצד המורים: שיעורי המדווחים על אלימות – לפי סוג האלימות, מגזר שפה ושלב גיל בשנת תשע"ו

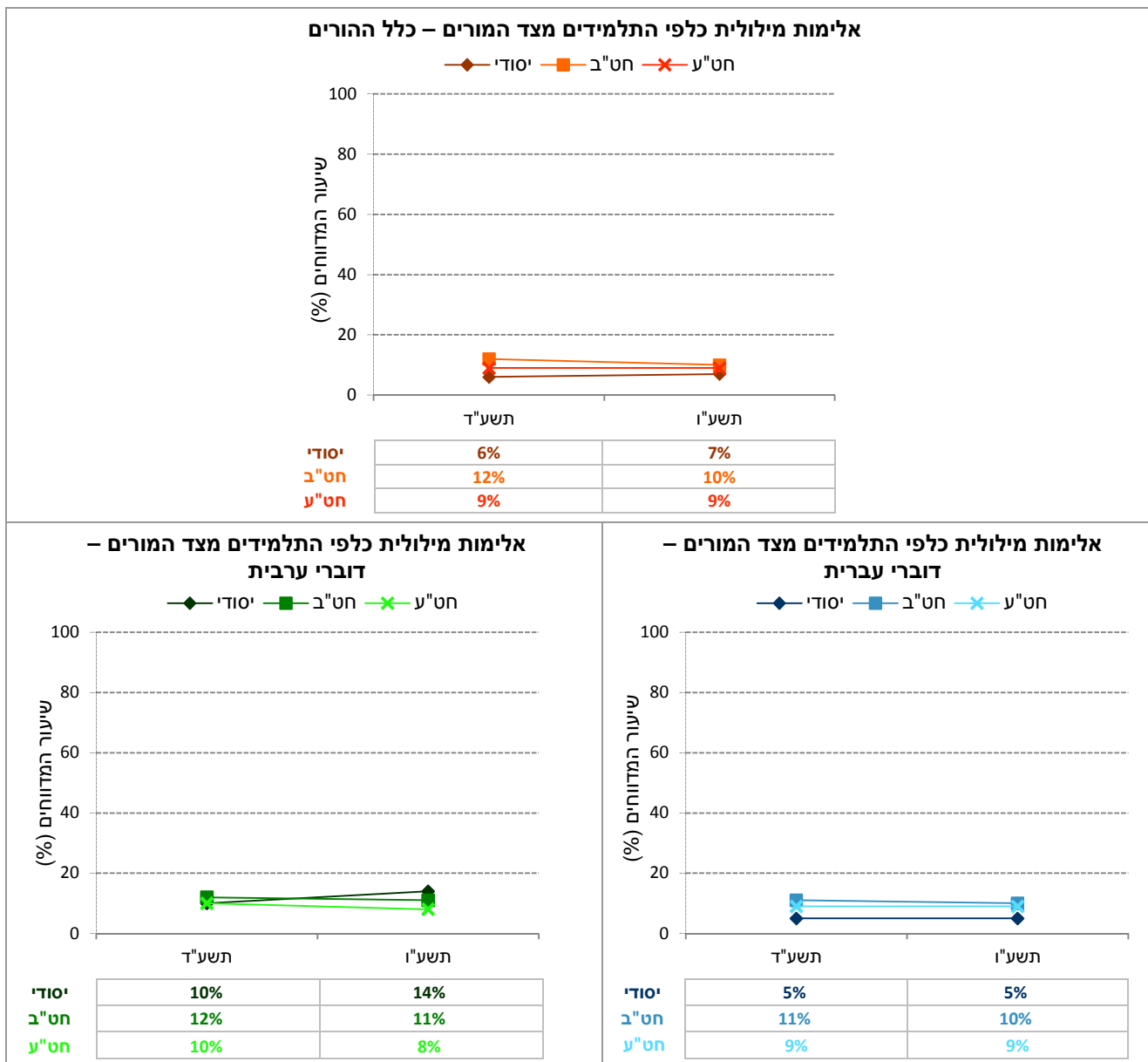

מעיון בתרשים לעיל עולה כי בשנת תשע"ו שיעור המדווחים על אלימות מילולית כלפי התלמידים מצד המורים גבוה משיעור המדווחים על אלימות פיזית כלפי התלמידים בשני מגזרי השפה.

שיעור המדווחים על אלימות מילולית בקרב דוברי עברית דומה בחטיבות הביניים ובחטיבות העליונות (כ-10%) ונמוך יותר ביסודי (5%). בקרב דוברי ערבית שיעור המדווחים על אלימות מילולית כלפי התלמידים נמוך יותר ככל ששלב הגיל גבוה יותר (בין 14% ביסודי ל-8% בחטיבות העליונות).

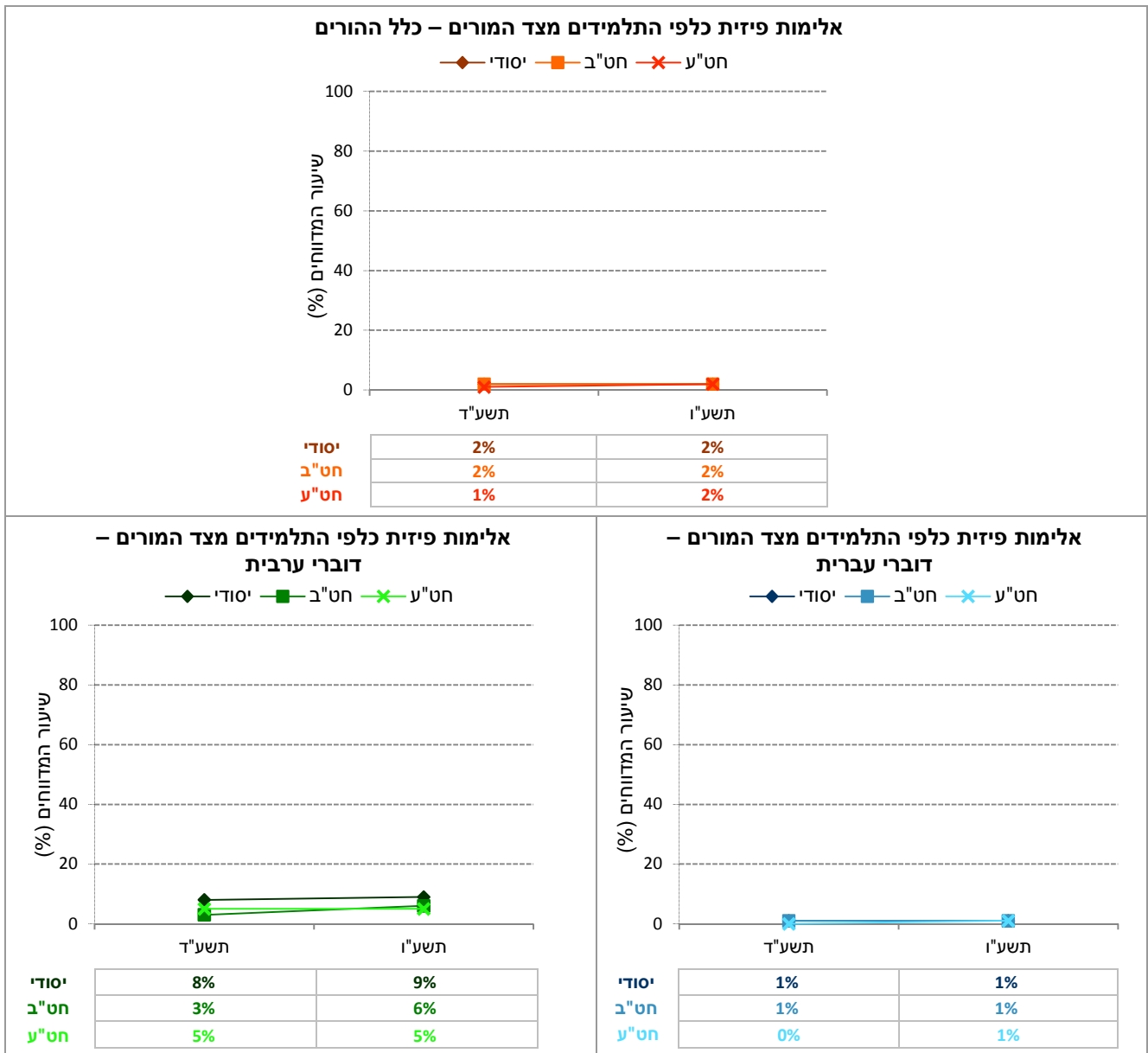
שיעור המדווחים על אלימות פיזית בקרב דוברי ערבית (כ-5% בשני שלבי הגיל הגבוהים יותר ו-9% ביסודי) גבוה יותר מאשר בקרב דוברי עברית (1% בכל שלבי הגיל).

תרשים 33: שיעורי ההורים המדווחים על אלימות מילולית כלפי תלמידים מצד המורים, לפי מגזר שפה ושלב גיל בשנים תשע"ד ותשע"ו

מההשוואה הרב-שנתית עולה כי בקרב דוברי ערבית נרשמה עלייה בשיעור המדווחים על אלימות מילולית כלפי תלמידים מצד המורים ביסודי ואילו בשאר שלבי הגיל נרשמה יציבות. בקרב דוברי עברית נרשמה יציבות בכל שלבי הגיל.

תרשים 34: שיעורי ההורים המדווחים על אלימות פיזית כלפי תלמידים מצד המורים, לפי מגזר שפה ושלב גיל בשנים תשע"ד ותשע"ו

מההשוואה הרב-שנתית עולה כי בקרב דוברי עברית נרשמה יציבות בכל שלבי הגיל בשיעור המדווחים על אלימות פיזית כלפי התלמידים מצד המורים. בקרב דוברי ערבית נרשמה עלייה בשיעור המדווחים בחטיבות הביניים ויציבות בשאר שלבי הגיל.

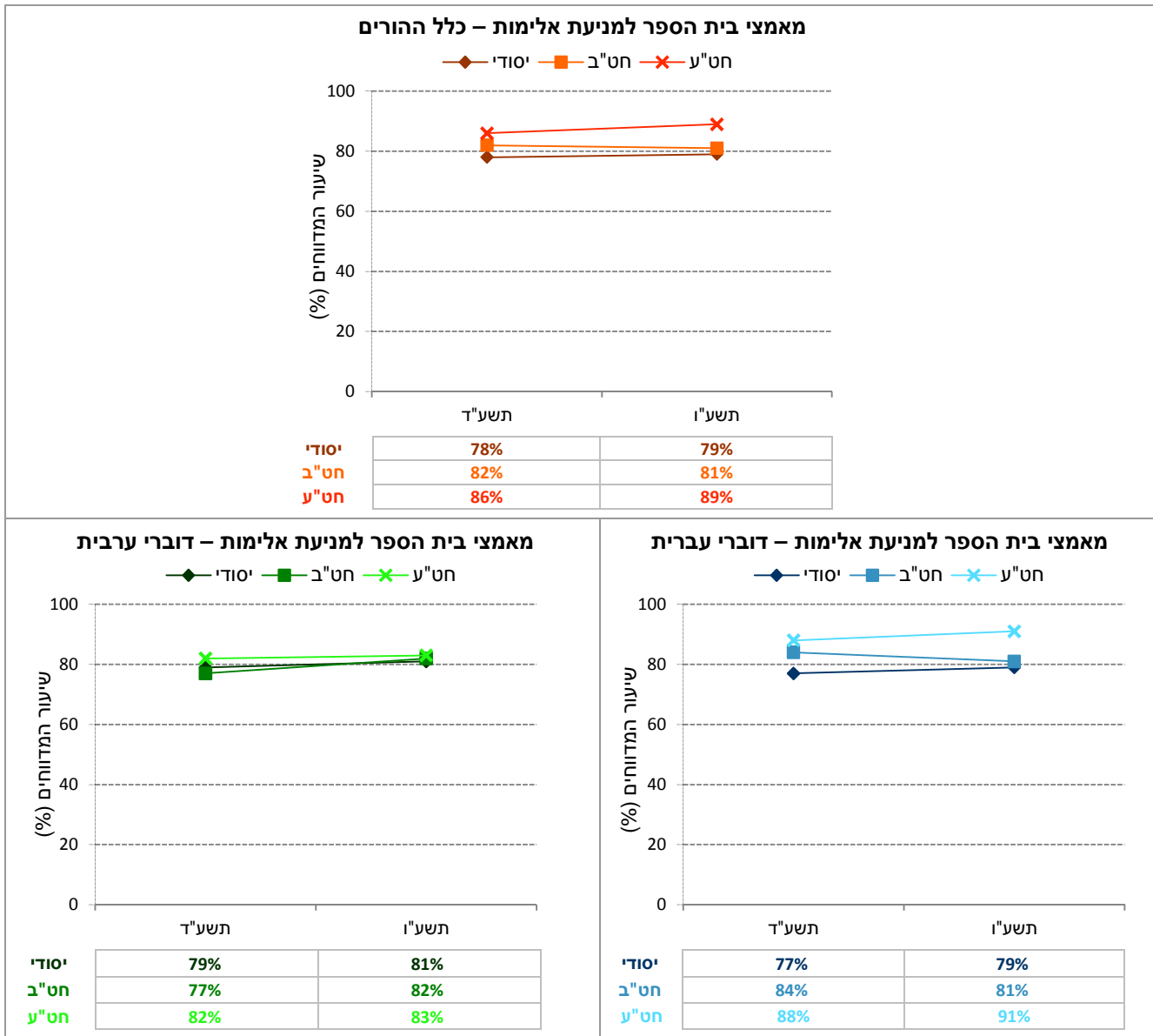
4.3. מאמצי בית הספר למניעת אלימות

בתתי-הפרקים הקודמים הוצגו דיווחי ההורים על אלימות כלפי ילדם מצד תלמידים אחרים ומצד מורים בבית הספר. בתת-פרק זה יוצגו תפיסות ההורים בדבר המאמצים שצוות בית הספר משקיע במניעת אלימות ובטיפול בה. יש לזכור כי גם כאשר תלמידים חשים מוגנים ובטוחים בבית הספר, חשוב לבחון אם בית הספר ממשיך לפעול ולהשקיע מאמצים כדי לשמר מצב זה.

ההורים נשאלו "האם לדעתך צוות בית הספר שבו לומד ילדך עושה מאמצים רבים כדי למנוע ולטפל באלימות בין תלמידים?" ודרגו את תשובתם על סולם בן חמש דרגות, הנע מ-"במידה רבה מאוד" (1) עד "במידה מועטה מאוד או בכלל לא" (5). לצורך הדיווח על הממצאים, סווגו המשיבים אשר ציינו את אחד משני הערכים "במידה רבה מאוד" או "במידה רבה" כמדווחים על כך שבית הספר עושה מאמצים למניעת אלימות.

בתרשים הבא מוצגים דיווחי ההורים על **מאמצי בית הספר למניעת אלימות**, בנפרד עבור קבוצת כלל ההורים, הורים לתלמידים בבתי ספר דוברי עברית והורים לתלמידים בבתי ספר דוברי ערבית. בכל אחת מהקבוצות נתוני תשע"ו מוצגים בהשוואה לנתוני תשע"ד ובחלוקה לשלבי גיל: יסודי, חט"ב וחט"ע.

תרשים 35: שיעורי ההורים המדווחים על כך שבית הספר עושה מאמצים למניעת אלימות, לפי מגזר שפה ושלב גיל בשנים תשע"ד ותשע"ו

הערה: בשאלה זו, נמצא שיעור אי-השבה גבוה (17%) בקרב חטיבות עליונות דוברות ערבית.

הממצאים בתשע"ו

מעיון בתרשים לעיל עולה כי גם השנה מרבית ההורים דיווחו כי בית הספר עושה מאמצים למניעת אלימות (79% עד 89%). בשנת תשע"ו לא נרשם הבדל בשיעור המדווחים בין שני מגזרי השפה ביסודי ובחטיבת הביניים. לעומת זאת בחטיבה העליונה שיעור המדווחים בקרב דוברי עברית (91%) גבוה יותר מאשר בקרב דוברי ערבית (83%).

הממצאים העולים מההשוואה הרב-שנתית

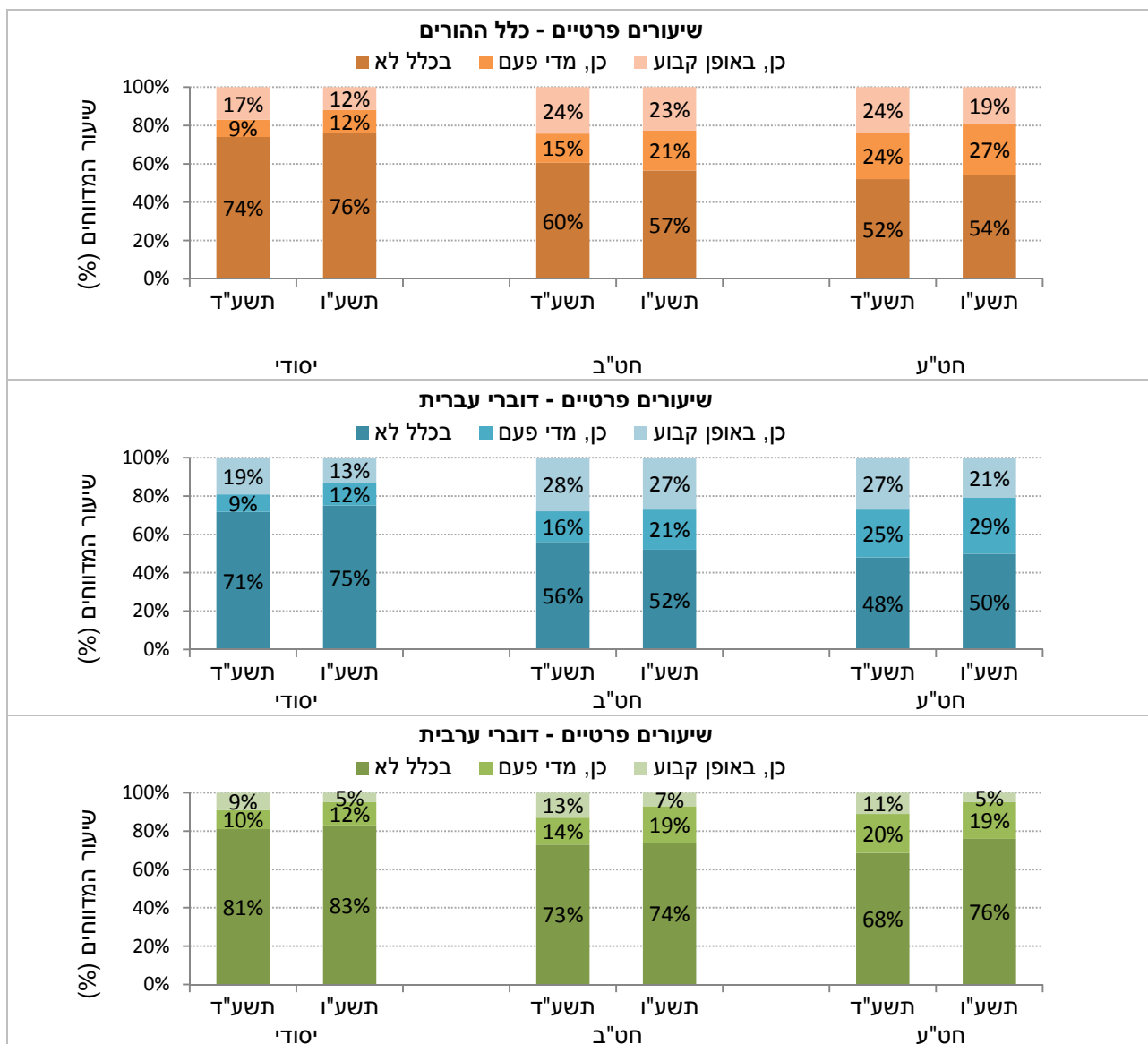
בין השנים תשע"ד ותשע"ו נרשם שיפור **בקרב דוברי עברית** בחטיבות העליונות בהשוואה לנתוני תשע"ד ואילו בחטיבות הביניים נרשמה ירידה בשיעור המדווחים. **בקרב דוברי ערבית** נרשמה יציבות בשיעור המדווחים ביסודי ובחטיבות העליונות ובחטיבת הביניים נרשם שיפור.

5. הסתייעות בשיעורים פרטיים

הנתונים בפרק זה עוסקים בהסתייעות בשיעורים פרטיים – מפגשי למידה משלימים עם מורים שהורי התלמיד משלמים להם. שיעור גבוה של תלמידים המקבלים שיעורים פרטיים במקצוע מסוים עשוי להצביע על הצורך לבחון אם התלמידים מקבלים מענה לצורכיהם במקצוע זה במסגרת בית הספר. ההורים נשאלו "האם ילדך נעזר בשנת הלימודים הנוכחית בשיעורים פרטיים בתשלום? הכוונה היא לשיעורים פרטיים שאינם מתקיימים בבית הספר או במסגרת חוגים והם ניתנים לילדך/ילדתך לבד או עם חברה/נוספת, אבל לא בקבוצה גדולה יותר". שלוש אפשרויות תשובה הוצגו בפני ההורים: "בכלל לא", "כן, מדי פעם" ו-"כן, באופן קבוע".

בתרשים הבא מוצגים דיווחי ההורים על **הסתייעות בשיעורים פרטיים**, בנפרד עבור קבוצת כלל ההורים, הורים לתלמידים בבתי ספר דוברי עברית והורים לתלמידים בבתי ספר דוברי ערבית. בכל אחת מהקבוצות נתוני תשע"ו מוצגים בהשוואה לנתוני תשע"ד ובחלוקה לשלבי גיל: יסודי, חט"ב וחט"ע.

תרשים 36: דיווחי ההורים על הסתייעות בשיעורים פרטיים: שיעורי המדווחים לפי מגזר שפה ושלב גיל בשנים תשע"ד ותשע"ו

הערה: שיעורי המדווחים בקטגוריות השונות אינם בהכרח מסתכמים ל-100% שכן הם עוגלו למספרים שלמים.

המצאים בתשע"ו

מעיון בתרשים לעיל עולה כי כחמישית מההורים בחט"ע (19%), כרבע מההורים בחט"ב (23%) וכעשירית מההורים ביסודי (12%) מדווחים על הסתייעות של ילדיהם בשיעורים פרטיים באופן קבוע, ואילו פחות ממחצית מההורים בחט"ע ובחט"ב (כ- 45%) וכרבע מההורים ביסודי דיווחו שילדם מסתייע בשיעורים פרטיים באופן כללי, בין שבאופן קבוע ובין שמדי פעם.

בבתי ספר דוברי עברית שיעורי הדיווח על הסתייעות בשיעורים פרטיים באופן קבוע (13% עד 27%) גבוהים יותר מאשר בקרב דוברי ערבית (5% עד 7%). בקרב דוברי עברית שיעורי הדיווח על הסתייעות בשיעורים פרטיים בחטיבות הביניים ובחטיבות העליונות גבוהים יותר מאשר ביסודי ואילו בקרב דוברי ערבית שיעור המדווחים דומה בשלושת שלבי הגיל.

המצאים העולים מהשוואה הרב-שנתית

בין השנים תשע"ד לתשע"ו נרשמה ירידה בשיעור ההורים המדווחים על הסתייעות בשיעורים פרטיים באופן קבוע בבתי ספר יסודיים ובחט"ע בקרב דוברי עברית ובשלושת שלבי הגיל בקרב דוברי ערבית.

הורים שענו כי ילדם נעזר בשנת הלימודים הנוכחית בשיעורים פרטיים בתשלום, התבקשו לציין את הסיבה העיקרית לכך. על שאלה זו השיבו ההורים באופן חופשי. מניתוח תשובות ההורים עולה שקיימים הבדלים בין התשובות של ההורים לתלמידים הנעזרים מדי פעם במורים פרטיים לבין הורים שילדיהם מסתייעים במורים פרטיים באופן קבוע:

הורים לילדים המסתייעים במורים פרטיים מדי פעם הסבירו שהדבר נובע מצרכים נקודתיים של הילדים עקב קשיי למידה במקצוע מסוים, עקב היעדרות לאורך תקופה מהלימודים, הרצון לשפר הישגים או לצורך הכנה לקראת מבחנים או בגריות. מתשובות ההורים עולה שהצורך בהכנה לקראת מבחנים בולט יותר בקרב תלמידים הלומדים בחט"ב ובחט"ע, במקצועות אנגלית ומתמטיקה.

מרבית ההורים לילדים המסתייעים במורים פרטיים באופן קבוע הסבירו שהדבר קשור בצרכים של התלמידים. כמו כן, סיבות מרכזיות נוספות להיעזרות בשיעורים פרטיים נובעות מבעיות במערכת החינוך ובעיות שונות בבתי הספר, כגון צפיפות הכיתות ואיכות המורים וכישוריהם:

א. חלק גדול מההורים ציינו כי הם מסתייעים בשיעורים פרטיים עקב הצורך של הילד **בתגבור או בחיזוק בלימודים**. נימוק זה אפיין בעיקר הורים לילדים הלומדים בחטיבות ביניים ובחטיבות עליונות דוברות עברית:

"יש לו קושי בלימודים והוא חייב צל"ח" (הורה לתלמיד/ה ביסודי)

"היה דברית שהיא לא ידעה והיא הרגשה שהיא צריכה את זה" (הורה לתלמיד/ה בחט"ב)

"כי היא לא מסתדרת בשיעורים, לא מבינה את החומר הנלמד ואין לה הישגים בלימודים" (הורה לתלמיד/ה בחט"ע)

ב. עם זאת, ישנם הורים אשר נעזרים בשיעורים פרטיים עבור ילדיהם לא רק לצורך חיזוק עקב קושי אלא גם לצורך **חתירה להישגים גבוהים** והתקדמות אף מעבר לנלמד בכיתה:

"רוצים לקדם אותו כמה שאפשר" (הורה לתלמיד/ה ביסודי)

"על מנת להניח לאמקסימום הישגים" (הורה לתלמיד/ה ביסודי)

ג. חלק מההורים ציינו שילדיהם נעזרים בשיעורים פרטיים מכיוון שאיכות ההוראה לא מספיק טובה וכי המורים לא מלמדים טוב את החומר. נימוק זה אפיין בעיקר הורים לילדים הלומדים בחטיבות ביניים ובחטיבות עליונות דוברות עברית:

"איכות ההוראה גלתי מספקת" (הורה לתלמיד/ה ביסודי)

"חלק מהמורים אינם מלמדים בצורה הנכונה על מנת שהילד יגיע ליצרים וצלי להשיג את הפערים באופן כרטי" (הורה לתלמיד/ה ביסודי)

"לא מלמדים אותו בצורה נכונה ובאופן סדיר במהלך הלימודים" (הורה לתלמיד/ה בחט"ע)

ד. חלק מההורים ציינו כי ילדיהם מסתייעים בשיעורים פרטיים עקב לקות למידה או הפרעה אחרת המקשה עליהם:

"בעקבות ליקווי למידה" (הורה לתלמיד/ה בחט"ע)

"ילדה עם בעיות קשה וריכוז קשה לה עם הלימודים" (הורה לתלמיד/ה ביסודי)

"בגלל המצב שלו, כי הוא לקוי שמיצה" (הורה לתלמיד/ה ביסודי)

ה. חלק קטן מההורים ציינו שאין בביה"ס מספיק תמיכה לתלמידים שזקוקים לכך ועל כן הם צריכים להסתייע בשיעורים פרטיים:

"אין מספיק עזרה בשבילי בבית הספר" (הורה לתלמיד/ה ביסודי)

"אין מספיק תאבורים בבית הספר" (הורה לתלמיד/ה בחט"ע)

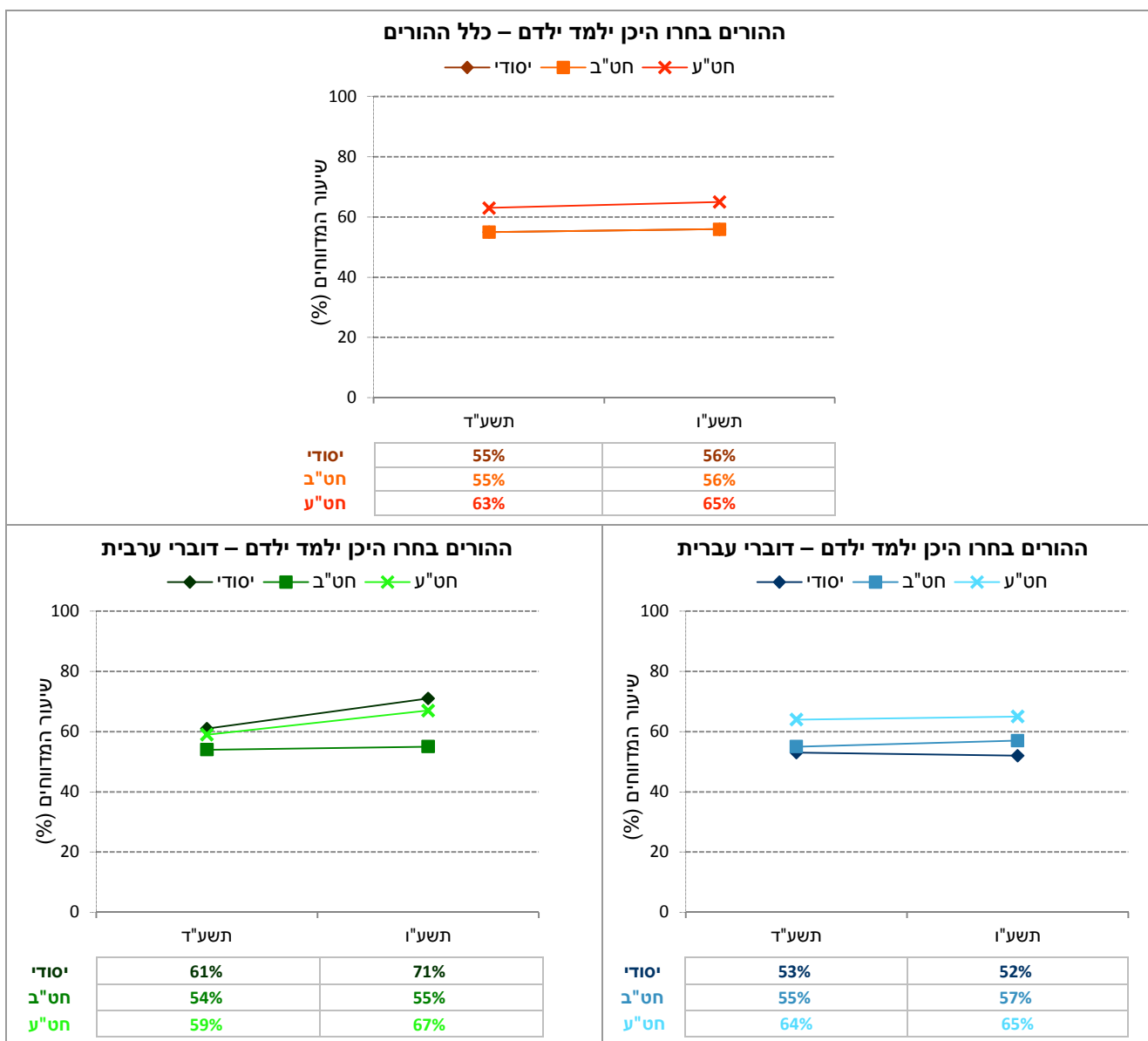
6. בחירת בית הספר

אחת ההחלטות המשמעותיות ביותר שהורים עשויים לקבל עבור הילדים שלהם היא בחירת בית הספר שבו הם ילמדו. בחלק מהמקרים הבחירה היא אכן בידם, אך לעיתים הבחירה נעשית באופן חיצוני וללא שליטתם. מעניין לבחון ראשית מהם שיעורי ההורים שבחרים את בית הספר שבו ילמד ילדם. להשלמת ממצא זה חשוב להבין מהם שיעורי ההורים שמעוניינים בכלל באפשרות בחירה כזו, ובהתאם, אם קיים פער בין שיעור ההורים שבחרים את בית הספר בפועל לבין שיעור ההורים שהיו רוצים את אפשרות הבחירה הזו.

6.1. אופן בחירת בית הספר

ההורים נשאלו אם הם אלה שבחרו את בית הספר שבו לומד ילדם, או שנקבע עבורם באיזה בית ספר ילמד. בפני ההורים הוצגו שתי אפשרויות תשובה: "בחרתי בבית הספר" ו-"נקבע עבור ילדי ללמוד בבית הספר שבו הוא לומד". בתרשים הבא מוצגים שיעורי ההורים אשר דיווחו כי הם אלה שבחרו את בית הספר שבו לומד ילדם, בנפרד עבור קבוצת כלל ההורים, הורים לתלמידים בבתי ספר דוברי עברית והורים לתלמידים בבתי ספר דוברי ערבית. בכל אחת מהקבוצות נתוני תשע"ו מוצגים בהשוואה לנתוני תשע"ד ובחלוקה לשלבי גיל: יסודי, חט"ב וחט"ע.

תרשים 37: שיעור ההורים המדווחים כי הם אלה שבחרו את בית הספר שבו לומד ילדם, לפי מגזר שפה ושלב גיל בשנים תשע"ד ותשע"ו

הממצאים בתשע"ו

מעיון בתרשים לעיל עולה כי יותר ממחצית מההורים בחרו את בית הספר שבו ילדם לומד (56% עד 65%). שיעורי ההורים המדווחים על כך שונים בשני מגזרי השפה בשלבי גיל שונים: בקרב דוברי עברית שיעור ההורים שבחרו את בית הספר גבוה יותר ככל ששלב הגיל גבוה יותר (52% ביסודי, 57% בחטיבת הביניים ו-65% בחטיבות העליונות). בקרב דוברי ערבית שיעור המדווחים ביסודי (71%) גבוה יותר מאשר בשני שלבי הגיל האחרים (55% בחטיבת הביניים ו-67% בחטיבות העליונות).

הממצאים העולים מהשוואה הרב-שנתית

בין השנים תשע"ד ותשע"ו נרשמה בקרב דוברי עברית יציבות בכל שלבי הגיל ואילו בקרב דוברי ערבית נרשמה עלייה ביסודי ובחטיבות העליונות.

6.2. חשיבות הבחירה בבית הספר בעיני ההורים

כאמור, יותר ממחצית מההורים דיווחו כי הם אלה שבחרו את בית הספר שבו לומד ילדם. בהמשך, כהשלמה לשאלה זו, ההורים נשאלו על חשיבות האפשרות לבחור את בית הספר שבו ילמד ילדם. ההורים התבקשו לדרג את מידת הסכמתם עם ההיגד "חשוב לך שיינתנו לך את האפשרות שתוכל לבחור לאיזה בית ספר לשלוח את ילדך", על סולם בן חמש דרגות, הנע מ-"במידה רבה מאוד" (1) עד "במידה מועטה מאוד" (5). לצורך הדיווח על הממצאים, סווגו המשיבים אשר ציינו את "במידה רבה מאוד" או "במידה רבה" כמסכימים עם ההיגד, כלומר רואים חשיבות באפשרות לבחור את בית הספר שבו ילמד ילדם.

בתרשים הבא מוצגים דיווחי ההורים הרואים חשיבות באפשרות לבחור את בית הספר שבו ילמד ילדם, בנפרד עבור קבוצת כלל ההורים, הורים לתלמידים בבתי ספר דוברי עברית והורים לתלמידים בבתי ספר דוברי ערבית. בכל אחת מהקבוצות נתוני תשע"ו מוצגים בהשוואה לנתוני תשע"ד ובחלוקה לשלבי גיל: יסודי, חט"ב וחט"ע.

תרשים 38: שיעור ההורים המסכימים כי חשוב שתינתן להם האפשרות לבחור לאיזה בית ספר לשלוח את ילדם, לפי מגזר שפה ושלב גיל בשנים תשע"ד ותשע"ו

הממצאים בתשע"ו

מעיון בתרשים לעיל עולה כי מרבית ההורים רואים חשיבות באפשרות לבחור את בית הספר שבו ילמד ילדם (92% עד 95%). שיעור המדווחים בקרב דוברי עברית (93% עד 97%) גבוה יותר מאשר בקרב דוברי ערבית (86% עד 90%), והפער בשיעור המדווחים בין שני מגזרי השפה דומה בשלושת שלבי הגיל (כ-7%).

בדומה לפער שזוהה בתשע"ד, גם בתשע"ו נרשמו **פערים של 30% ויותר** בין שיעורי המדווחים על **חשיבות האפשרות לבחור את בית הספר שבו ילמד ילדם לבין שיעורי המדווחים על בחירה כזו בפועל**.

הממצאים העולים מההשוואה הרב-שנתית

בין השנים תשע"ד ותשע"ו נרשמה בקרב דוברי עברית עלייה בשיעור המדווחים ביסודי ויציבות בשני שלבי הגיל הגבוהים יותר. לעומת זאת בקרב דוברי ערבית נרשמה ירידה בשיעור המדווחים על חשיבות בחירת בית הספר ביסודי ובחטיבת הביניים. בחטיבה העליונה נרשמה יציבות.

7. השתתפות תלמידים בצהרונים (תלמידי א'-ד')

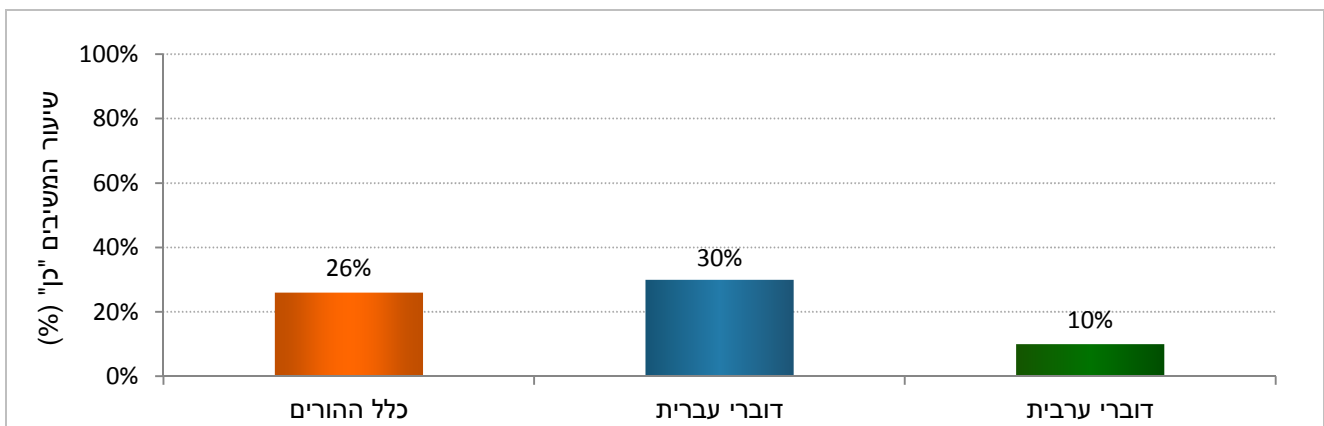
הורים לתלמידים בכיתות א'-ד' נשאלו על אודות השתתפות ילדיהם בצהרונים או במסגרת צהריים אחרת: רישום לצהרון אחרי בית הספר, הימצאותו של הצהרון במתחם בית הספר, סוג הצהרון או מסגרת הצהריים בבית הספר, חוגי העשרה בפעילות בצהרון והיבטים שונים הנוגעים לשביעות רצונם מהצהרון.

ראשית, ההורים נשאלו אם ילדם רשום לצהרון אחרי בית הספר והתבקשו להשיב "כן" או "לא".

7.1. רישום לצהרון

בתרשים הבא מוצגים שיעורי ההורים המדווחים כי ילדם רשום לצהרון אחרי בית הספר בשנת תשע"ו, בנפרד עבור קבוצת כלל ההורים, הורים לתלמידים בבתי ספר דוברי עברית והורים לתלמידים בבתי ספר דוברי ערבית.

תרשים 39: דיווחי ההורים לתלמידים בכיתות א'-ד' על רישום ילדם לצהרון אחרי בית הספר: שיעורי המדווחים לפי מגזר שפה בשנת תשע"ו

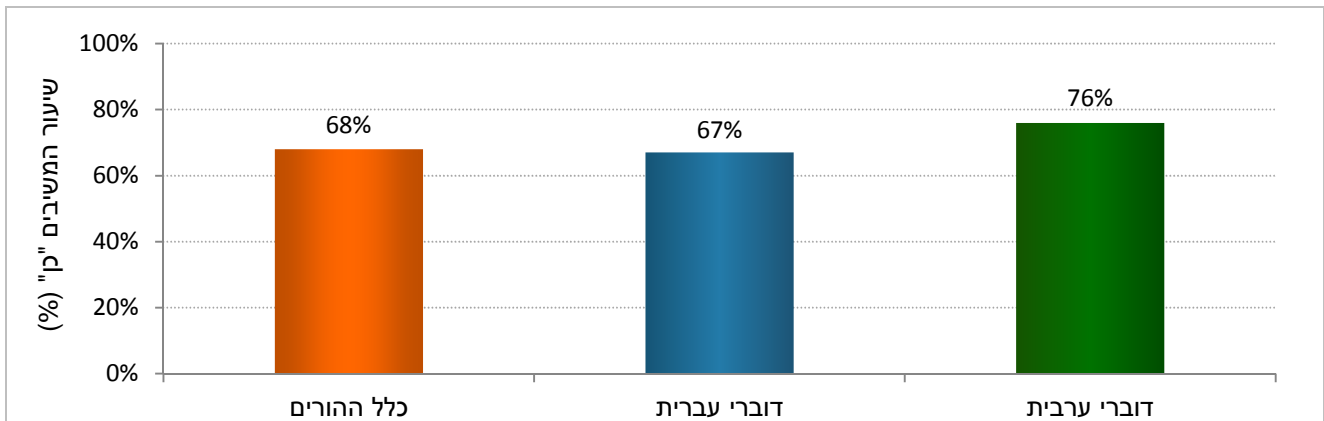
מעיון בתרשים לעיל עולה כי רבע מההורים מדווחים בתשע"ו כי ילדם רשום בצהרון. שיעור ההורים המדווחים כי ילדם רשום בצהרון בקרב דוברי עברית (30%) גבוה יותר מאשר בקרב דוברי ערבית (10%).

7.2. מקום קיום הצהרון

ההורים שהשיבו בחיוב כי ילדם רשום לצהרון נשאלו גם אם הצהרון מתקיים במתחם בית הספר והתבקשו להשיב "כן" או "לא".

בתרשים הבא מוצגים שיעורי ההורים המדווחים כי הצהרון שאליו רשום ילדם מתקיים במתחם בית הספר בשנת תשע"ו, בנפרד עבור קבוצת כלל ההורים, הורים לתלמידים בבתי ספר דוברי עברית והורים לתלמידים בבתי ספר דוברי ערבית.

תרשים 40: דיווחי ההורים לתלמידים בכיתות א'-ד' על הימצאותו של הצהרון שאליו רשום ילדם במתחם בית הספר: שיעורי המדווחים לפי מגזר שפה בשנת תשע"ו

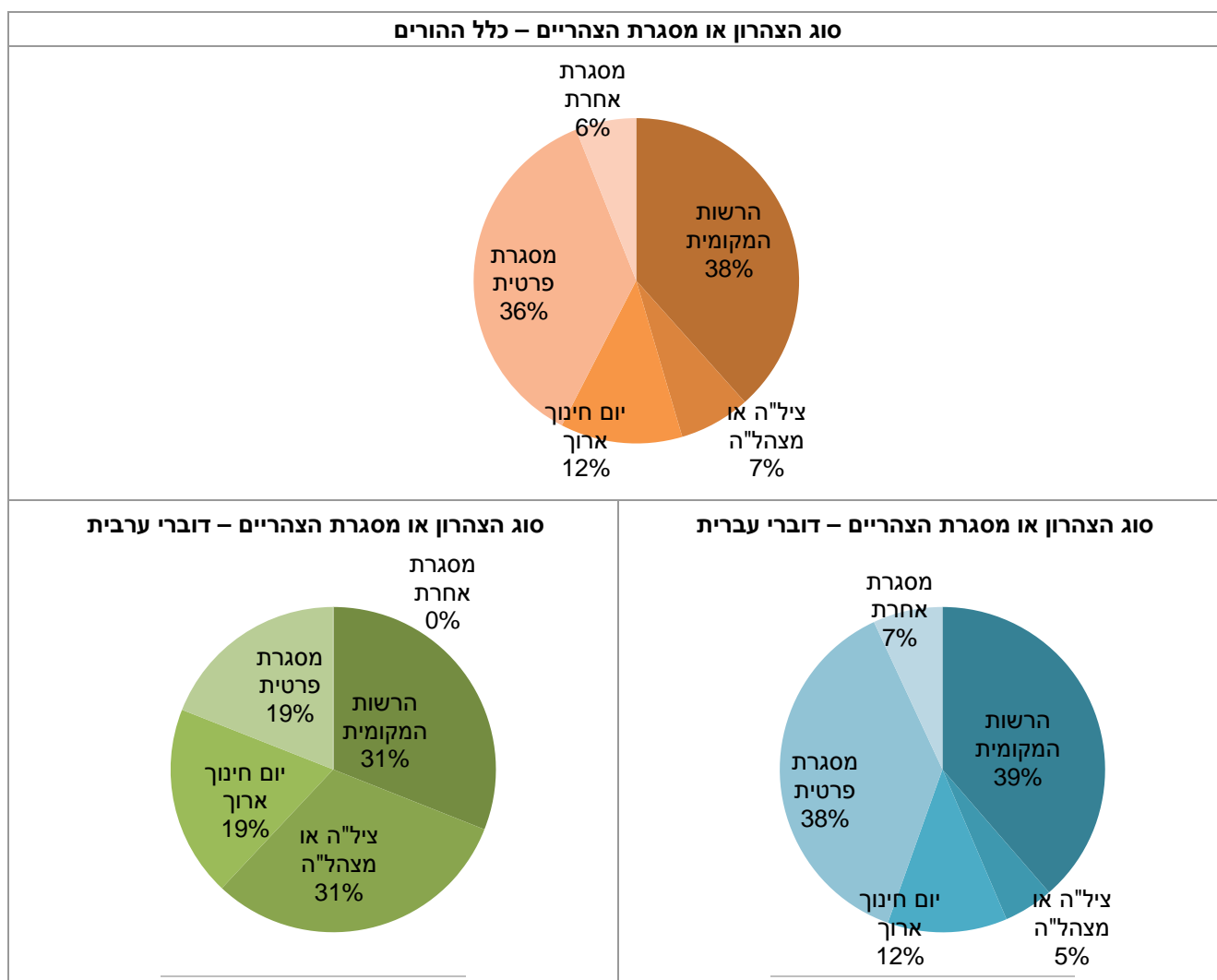
מעיון בתרשים לעיל עולה כי יותר משני שלישי מההורים מדווחים שהצהרון שאליו רשום ילדם נמצא במתחם בית הספר; שיעור המדווחים בקרב דוברי ערבית (76%) גבוה יותר מאשר בקרב דוברי עברית (67%).

7.3. סוג הצהרון

הורים שהשיבו בחיוב כי ילדם רשום בצהרון נשאלו על סוג הצהרון או מסגרת הצהריים שבהם משתתף ילדם. חמש אפשרויות תשובה הוצגו בפני ההורים: "צהרון של הרשות המקומית"; "תכנית ציל"ה או מצהל"ה (צהרי יום להעשרה) של משרד החינוך"; "יום חינוך ארוך של משרד החינוך (יוח"א)"; "מסגרת פרטית"; "מסגרת אחרת". בתרשים הבא מוצגים דיווחי ההורים על סוג הצהרון או מסגרת הצהריים בשנת תשע"ו, בנפרד עבור קבוצת כלל ההורים, הורים לתלמידים בבתי ספר דוברי עברית והורים לתלמידים בבתי ספר דוברי ערבית.

תרשים 41: דיווחי ההורים לתלמידים בכיתות א'-ד' על סוג הצהרון או מסגרת הצהריים שבהם משתתף ילדם: שיעורי המדווחים לפי מגזר שפה בשנת תשע"ו

הערות:

1. בשאלה זו, נמצא שיעור אי-השבה גבוה (11%) בקרב הורים לילדים בבתי ספר דוברי ערבית.
2. שיעורי המדווחים בקטגוריות השונות אינם בהכרח מסתכמים ל-100% שכן הם עוגלו למספרים שלמים.

מעיון בתרשים לעיל עולה כי קיים הבדל בין שני מגזרי השפה בדיווחי ההורים על סוג הצהרון שילדם משתתף בו. בקרב דוברי עברית רוב ההורים דיווחו כי ילדם רשום לצהרון מטעם הרשות המקומית או לצהרון במסגרת פרטית (כ-38% בכל סוג צהרון). לעומת זאת, בקרב דוברי ערבית רוב ההורים דיווחו כי ילדם רשום לצהרון מטעם הרשות המקומית או לצהרון בתכנית ציל"ה או מצהל"ה (31% כל אחד).

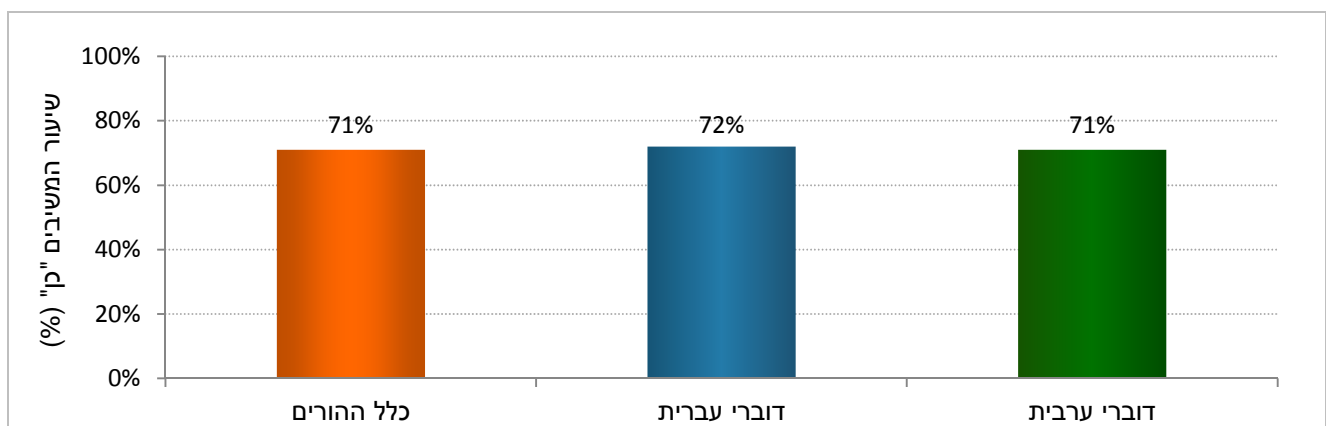
יודגש כי התכניות ציל"ה ומצהל"ה מיועדות לבתי ספר ברשויות מקומיות מאשכול חברתי-כלכלי 1-3. בתכניות אלו משתתפים גם בתי ספר בפקוח חרדי אשר אינם חלק מאוכלוסיית הסקר הנוכחי. מידע על עמדות הורים חרדיים ביחס לצהרוני ציל"ה מפורט בדוח הערכת התכנית.

7.4. חוגי העשרה בצהרון

עוד בנושא זה נשאלו ההורים אם הפעילות בצהרון כוללת חוגי העשרה (כגון דרמה, מפגש עם בעלי חיים וכדומה) והתבקשו להשיב ב-"כן" או "לא".

בתרשים הבא מוצגים שיעורי ההורים המדווחים כי הפעילות בצהרון כוללת חוגי העשרה בשנת תשע"ו, בנפרד עבור קבוצת כלל ההורים, הורים לתלמידים בבתי ספר דוברי עברית והורים לתלמידים בבתי ספר דוברי ערבית.

תרשים 42: דיווחי ההורים לתלמידים בכיתות א'-ד' על חוגי העשרה בפעילות בצהרון: שיעורי המדווחים לפי מגזר שפה בשנת תשע"ו

מעיון בתרשים לעיל עולה כי 71% מההורים מדווחים כי הפעילות בצהרון כוללת חוגי העשרה. לא נמצא הבדל בין שני מגזרי השפה בנתון זה.

7.5. שביעות רצון מהיבטים שונים הנוגעים לצהרון

ההורים נשאלו גם על שביעות רצונם מהיבטים שונים הנוגעים לצהרון – שביעות רצון כללית, שביעות רצון מהפעילויות בצהרון ושביעות רצון ממדריכי הצהרון. ההורים התבקשו לדרג את מידת הסכמתם עם היגדים בנושא זה על סולם בן חמש דרגות, הנע מ-"במידה רבה מאוד" עד "במידה מועטה מאוד". לצורך הדיווח על הממצאים, סווגו המשיבים אשר ציינו את אחד משני הערכים "במידה רבה מאוד" או "במידה רבה" כמסכימים עם ההיגד. בלוח הבא מוצגים נתוני המדד המסכם "שביעות רצון כללית מהצהרון" וההיגדים המרכיבים אותו.

כמו כן, מוצגים שיעורי המדווחים על האמור בהיגדים הנוגעים לשביעות רצון מפעילויות בצהרון ושביעות רצון ממדריכי הצהרון – נושאים בהם לא חושב מדד מסכם.

נתוני תשע"ו מוצגים בנפרד עבור קבוצת כלל ההורים, הורים לתלמידים בבתי ספר דוברי עברית והורים לתלמידים בבתי ספר דוברי ערבית.

לוח 2: דיווחי ההורים לתלמידים בכיתות א'-ד' על שביעות רצון מהצהרון, מפעילויות בצהרון וממדריכי הצהרון: שיעורי המסכימים עם הנאמר בהיגדים לפי מגזר שפה בשנת תשע"ו

מדד מסכם/היגד	כלל ההורים	דוברי עברית	דוברי ערבית
מדד מסכם: שביעות רצון כללית מהצהרון	61%	61%	57%
כשאתה שולח את ילדך לצהרון, אתה מרגיש שאתה מפקיד אותו בידיים טובות	76%	76%	71%
אתה מרוצה מכך שילדך משתתף בצהרון	66%	65%	78%
ילדך שמח ללכת לצהרון	64%	65%	56%
ילדך אוהב להיות בצהרון	61%	62%	50%
הפעילות בצהרון מספקת מענה טוב לילדך בשעות הצהריים	60%	60%	56%
ילדך אינו מנסה להתחמק מללכת לצהרון*	55%	56%	44%
ילדך אינו מתלונן שמשעמם לו בצהרון*	46%	47%	44%
שביעות רצון מפעילויות בצהרון			
ילדך נחשף לפעילות מגוונת במסגרת הצהרון	58%	58%	61%
ילדך מרוצה מהחוגים ומפעילויות ההעשרה של הצהרון	56%	56%	56%
שביעות רצון ממדריכי הצהרון			
אתה מרוצה מהמדריך/ה של הצהרון (אם יש יותר ממדריך/ה אחד/אחת – זה/ו שפועל/ת ברוב ימי השבוע)	72%	72%	76%
המדריכה של הצהרון היא דמות משמעותית בחיים של ילדך	52%	51%	67%

* היגדים אלה נוסחו בשאלון על דרך השלילה, ולצורך הדיווח נוסחו מחדש על דרך החיוב כשאר ההיגדים, כך שערכים גבוהים יותר משקפים שביעות רצון כללית גבוהה יותר מהצהרון. הנוסחים המקוריים בשאלון: "ילדך מתלונן שמשעמם לו בצהרון"; "ילדך מנסה להתחמק מללכת לצהרון".

מעיון בלוח לעיל עולה כי יותר ממחצית מההורים הביעו שביעות רצון כללית מהצהרון. נרשם שיעור גבוה במקצת בקרב דוברי עברית (61%) מאשר בקרב דוברי ערבית (57%). מגמה זו נשמרת כמעט בכל אחד מההיגדים המרכיבים את המדד המסכם. כמחצית מההורים הביעו שביעות רצון מהפעילויות בצהרון (כ-57%) ומרבית ההורים הביעו שביעות רצון ממדריכי הצהרון (52% עד 72%). שיעור המדווחים על שביעות רצון מהמדריכים גבוה יותר בקרב דוברי ערבית מאשר דוברי עברית.

* * *